

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜZİK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

MÜZİK EĞİTİMİNDE ÇALGI EĞİTİMİ
VE SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

6608

NECDET KALENDER

BURSA, HAZİRAN 1988

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜZİK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

MÜZİK EĞİTİMİNDE ÇALGI EĞİTİMİ
VE SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NECDET KALENDER

Sınav Günü : 21.10.1988
Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Yücel ELMAS (Danışman)
Doç. Dr. Necati GEDİKLİ
Doç. Dr. Raif GÜLCAN
.....

BURSA, HAZİRAN 1988

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa No:

ÖNSÖZ

1. G İ R İ Ş.....	1
1.1. Eğitim ve Tanımı.....	1
1.2. Müzik Eğitimi.....	2
1.3. Çalgı Eğitimi.....	2
1.4. Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Kadar Ortaokul Müzik Eğitimine İlişkin Olarak Yapılan Çalışmalar.....	3
1.5. Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Kadar Uygulanmış ve Uygulanmakta Olan Müzik Eğitim Programları.....	4
1.6. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
2. YÖNTEM	8
2.1. Verileri Toplamada İzlenen Yol.....	8
3. BULGULAR ve YORUM.....	9
3.1. Yıllara Göre Ortaokul Müzik Eğitimi Programlarının Çalgı Eğitimi Yönünden İncelenmesi..	9
3.2. Kaynak Gösterilen ve Kullanılan Çalgı Eğitimi Metotlarının İncelenmesi.....	12
3.2.1. Mandolin Metotlarının İncelenmesi....	12
3.2.2. Blokflüt Metotlarının İncelenmesi....	18
3.2.3. Gitar Metotlarının İncelenmesi.....	25
3.2.4. Akordeon Metotlarının İncelenmesi....	27
3.2.5. Melodika Metotlarının İncelenmesi....	29
3.2.6. Bağlama Metotlarının İncelenmesi.....	30
4. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	36
5. ABSTRAKT.....	39
6. ABSTRACT.....	40
7. KAYNAKLAR.....	41
8. EKLER	
9. ÖZGEÇMİŞ	

ÖNSÖZ

Ülkemizde müzik eğitimi kapsamlı olarak sadece ortaokullarda yapılmaktadır. Zira ilkokul programında müzik dersi yer aldığı halde, bu okullarda müzik öğretmeni bulunmadığından dersler amacına uygun olarak yapılamamaktadır. Lisede ise müzik dersi seçmeli ders olduğundan ve yurdumuzda müzik öğretmeni sayısının azlığından dolayı yeterli ve amacına uygun müzik eğitimi verilememektedir.

Halen çalgı eğitimcisi olarak görev yapmam nedeni ile, müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitiminin ülkemizdeki durumu beni bu çalışmaya yöneltti. Bu araştırmada önce ortaokul programlarında yer alan müzik eğitiminde çalgı eğitiminin yerini, sonra da bu alanda yazılan metotları incelemeye çalıştım.

Bu araştırma bir ihtiyaçtan doğmuştur. Dileğim bu araştırmmanın başka ihtiyaçlar doğurması, yetkililerce hazırlanacak programlarda dikkate alınması ve bundan sonra metot yazarıcaklara bir kaynak oluşturmasıdır.

Bitirme çalışmamın bu aşamaya gelmesinde büyük yardım ve desteğini gördüğüm tez yöneticim; Doç.Dr.Yücel ELMAS başta olmak üzere, kaynak sağlamada yakın ilgi ve yardımlarını gördüğüm hocam Doç.Dr.Necati GEDİKLİ'ye bölümümüz öğretim görevlileri Selahattin GÖRSEV, Rabia YILMAM, Zeki ÇUBUK, İsmail BOZKAYA, Okutman Enver TUFAN, Aydın ATALAY, Araştırma Görevlisi Nesrin BİBER ile Bursa İlinde görev yapan müzik öğretmenleri Nezir ŞENER, Mehmet ŞENOL'a en derin teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu yüksek lisans programının bizlere açılmasını sağlayan Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne ve yetkililerine teşekkürü bir borç bilirim.

1. G İ R İ Ő

Bu bölüm, araştırmada ele alınan problemin daha iyi belirlenip açıklanması amacıyla genelden özele doğru Eğitim, Müzik Eğitimi, Çalgı Eğitimi, Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Ortaokul Müzik Eğitime ilişkin Olarak Yapılan Çalışmalar, Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Kadar Uygulanmış ve Uygulanan Ortaokul Müzik Eğitim Programları, Araştırmanın Amacı ve Önemi alt bölümlerinden oluşmaktadır.

1.1. Eğitim ve Tanımı

İnsanları bilinçli olarak eğitebilmek için herşeyden önce niçin ve ne öğretileceğini iyi bilmek gerekir. Bu ise insanın niçin yaşadığını, yaşamın anlamının ne olduğunu ve ne çeşit bir yaşam olması gerektiğini bilmeyi ilgilendirir. Bu nedenle dünyanın doğası, iyi yaşamın anlamı, insan doğası ve insanın bu ortamdaki yerinin araştırılması, eğitimin insan yaşamındaki önemini ve gerekliliğini vurgular.⁽¹⁾

"Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir."⁽²⁾ Bu davranış değişikliği, bireyin önceden sahip olmadığı yeni davranışlar kazanması, önceden sahip olduğu davranışlardan istenmeyen nitelikte olanları terketmesi, istenilen yönde olup da kusurlu olan davranışları düzeltmesi ya da bunlardan eksikleri olanları tamamlaması, kazanmış olduğu davranışları istenilen yeterlik ya da yetkinlik düzeyine çıkarması biçiminde olabilir.⁽³⁾

Eğitim, özellikle çağdaş eğitim, bireyleri bilişsel (zihni), duyuşsal (hissî) ve devinişsel (harekî) yönleriyle birer bütün halinde ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar. Çağdaş eğitimin üç ögesinden birini oluşturan sanat eğitimi de, temelde, sanat etkinlik ve etkileşimleri yoluyla bireyin yaratma güdüsünü doyurmaya, estetik gereksinimlerini karşılamaya, beğeni duygusunu geliştirmeye ve içinde yaşadığı gerçekliğe daha duyarlı duruma getirmeye yöneliktir.⁽⁴⁾

1.2. Müzik Eğitimi

İnsanlar gelişmeye elverişli yeteneklerle doğarlar. Kalıtımla doğrudan ilgili olan bu yetenekler çevre ve eğitim yoluyla biçimlenir, gelişir. Müzik Eğitimi, insanların duygu yönünün gelişmesinde önemli rol oynayan etmenlerden biridir.

Güzel sanatlar eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturan müzik eğitimi, "Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak müzikle ilgili istendik değişme oluşturma süreci" diye tanımlanabilir.⁽⁵⁾ Kısa bir tanımla "Bireyin davranışında müzikle ilgili istendik değişme oluşturma süreci" dir.

1.3. Çalgı Eğitimi

Bir toplumda, birbirini seven, birbirine saygılı, birbirlerinin haklarını tanıyan ve koruyan bireyler yaratılmasında müzik eğitimi önemli bir yer alır. Çalgı çalmak da ses eğitimi gibi, müzik eğitiminin, diğer bir boyutudur. İnsan sesinin rengi ve genişliği sınırlıdır. Çalgı çalmak yoluyla insanlar kendi hançereleri ile elde edemedikleri sesleri ve ses renklerini elde edip müzik yapmakta kullanırlar. İnsanlar eğitilmiş sesleriyle daha güzel ve etkileyici müzik yapabildikleri gibi doğru yöntemlerle öğrendikleri bir çalgıyla da aynı sonuca ulaşabilirler. Müzik yaparken çalgılardan yararlanmak ses ve renk zenginliği yaratır.

Çalgı eğitimi alan öğrencilerin, okula karşı tutumları olumlu olur ve okula severek gittikleri görülmüştür. Birlikte şarkı söyleme ve müzik yapma alışkanlığı sonucu birlik ve toplum kavramları gelişir. Daha bağımsız ve kendine güvenen kişilikli bireyler olma yolunda adım atarlar. Birbirleriyle dayanışma ve yardımlaşmaya özen gösterirler. Birlikte, toplu olarak yaşanan müzik deneyimlerinin getirdiği coşku ve mutluluk, diğer konularda da başarılı olmalarını sağlar. ⁽⁶⁾

1.4. Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Ortaokul Müzik Eğitime İlişkin Olarak Yapılan Çalışmalar

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Atatürk her alanda olduğu gibi eğitim, kültür ve sanat alanlarında da yeniden düzenleme çalışmalarını hızlandırmış, müzik konusundaki görüş ve düşünceleriyle Türk müzik eğitimine ışık tutmuştur. (7,8,9)

Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim alanında en kötü reform Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924) ile gerçekleştirilen reformdur. Adı geçen yasa ile öğretim kurumlarının tümü Maarif Vekaleti'nin (Milli Eğitim Bakanlığının) denetimi altına girmiştir. Cumhuriyet döneminde müzik eğitimi ile ilgili doğrudan ya da dolaylı çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar arasında " 28 Eylül - 03 Ekim 1970" tarihinde toplanan VIII. Milli Eğitim Şurası'nda önerilip kabul edilen ve Bakanlık tarafından uygulamaya konulan Yeni Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi'nde " Zorunlu Dersler" arasında yer alan " Müzik " dersinin dışında, ikinci grup "seçmeli dersler " arasında her sınıfta haftada birer saat süreli " müzik çalışmaları "na yer verilmiştir. 1974'ten itibaren uygulanan ortaokul programında, zorunlu müzik dersinin dışında, " Koro ", " Çalgı Toplulukları " adıyla haftada 1-2 saat süreli " seçmeli dersler "e de yer verilmektedir. (10)

Seçmeli derslerin amacı şu şekilde belirtilmiştir:

a) Öğrencilerin kendilerine özgü bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına ve geliştirmelerine imkan sağlamak;

b) Okul ve çevrenin imkansızlıklarından doğan eşitsizlikleri gidermeye yardımcı olmak;

c) Okul ve çevre arasında yakın bir ilişkinin kurulmasını sağlamak; böylece öğrencilerin hayata ve iş alanlarına uyumlarını kolaylaştırmak, onları çevrelerinde etkili hale getirecek nitelikleri kazanmalarına yardımcı olmak;

ç) Öğrencilerin çeşitli iş ve uğraşı alanlarına yönelmeleri için gerekli rehberlik çalışmalarına katkıda bulunmak. (11)

14 Haziran 1973'te kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun müzik eğitimi bakımından önem taşıyan 33.maddesinde şöyle denilmektedir. "Güzel Sanatlar alanlarında özel istidat ve kabiliyetleri beliren çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere temel eğitim ve ortaöğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikleri dolayısıyla bunların kuruluş, işleyiş ve yetiştirme ile ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenir."⁽¹²⁾

1.5. Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Kadar Uygulanmış ve Uygulanan Ortaokul Müzik Eğitim Programları

Öğrenim süresi yönünden incelendiğinde 1924 yılından günümüze kadar ortaokulların öğrenim süresi üç yıl'dır. 1946 yılında toplanan III. Milli Eğitim Şurası'nda İlkokul ve ortaokulun sekiz yıl süreli bir bütün olması önerilmişse de, ilkokul ve ortaokulun sekiz yıllık "Temel Eğitim" kapsamına alınması 1973'te kabul edilen 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile olmuştur. Bu bütünlük kendi içinde iki kademeye ayrılmaktadır. İlkokul "birinci kademe"yi, ortaokul ise "ikinci kademe"yi oluşturmaktadır.⁽³⁾

Ortaokul devresinde öğretim ihtisaslaşmaz. Ancak öğrencilere seçmeli dersler, ders dışı eğitsel ve sosyal faaliyetler, öğretmen-veli ilişkileri sürekli gözlemler ve rehberlik yolu ile istidat ve kabiliyetlerini anlama, bu durumda ya Lise'nin çeşitli programlarına yönelir veya hayata hazırlanma yönünden yardım edilir.⁽¹³⁾

Ortaokullarda müzik eğitimi Cumhuriyet'ten günümüze kadar sürekli olarak yer almıştır. Ortaokullarda müzik eğitimi, müzik öğretmeni tarafından verilir. Ancak, bu okullarda günümüze kadar gerekli sayıda müzik öğretmeni görevlendirilememiştir. Müzik öğretmenin bulunmadığı yerlerde ya başka bir dal öğretmeni ya da okul dışından sağlanan kişiler tarafından doldurulmuştur. Bunların yapılamadığı durumlarda ise ya boş geçmiş ya da başka dersler için kullanılmıştır.⁽³⁾

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra ortaokul müzik eğiti-

miyle ilgili ilk program hazırlama çalışmaları 1924 yılında yapılmış; onu 1927-1930, 1930-1931, 1931-1937, 1938-1949, 1949-1970, 1971-1986 yılları arasında uygulanan programlar izlemiştir. Halen 1986 programı yürürlükte dir.

1924 Programı üç sene uygulanmış, 1927 programında bazı derslerde değişmeler yapılmış, 1928'de yeni harflerin kabu- lünden sonra ortaokul programlarında (müzik dahil) asıl de- ğişme 1932'de olmuştur.

1930-1931 öğretim yılında deneme niteliğinde uygulama- ya konulan ortaokul programı, o güne kadar uygulanan dağınık programları bir araya toplamıştır. Önemli bir özelliği yoktur.

1924 yılında uygulamaya konulan ve gerektiğince küçük de- ğişiklikler yapılan ortaokul müfredat programlarında yedi yıl- lık bir uygulamadan sonra esaslı bir değişiklik yapılmasının gerekliliği anlaşılmıştır. Bu nedenle 31.1.1932'de yayınlanan ortaokul müfredat programı yeni bir değişme ifade eder. 1924- 1927, 1927-1930, 1930-1931 yılları arasında uygulanan ortaokul programlarında müzik dersi, ortaokulun her üç sınıfında haftada birer saat olarak yer almıştır.

1931-1937 yılları arasında uygulanan ortaokul progra- mında müzik dersi, birinci sınıfta iki, ikinci ve üçüncü sı- nıfta birer saat olarak okutulmuştur.

1938-1949, 1949-1970 yılları arasında uygulanan orta- okul programlarında müzik dersi, tüm sınıflarda haftada birer saat olarak yer almıştır.

1970 yılından 1986'ya, 1986'dan günümüze kadar uygula- nan programlarda müzik dersi, tüm sınıflarda birer saat ola- rak okutulmaktadır. (14,15)

1.6. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Okul müzik eğitiminin amacı; kişilikleri oluşmuş, top- lumsal yaşayışın hazzını duymuş, milli ve evrensel müzik sa- natına yönelerek bilim, teknik ve güzel sanatların diğer dal- larıyla birlikte müzikte de çağdaş uygarlığın yaşayıcı, uygu- layıcı, yaratıcı bir ortağı durumuna gelmiş genç kuşakların

yetişmesini sağlamaktır.

Buna göre ortaokullarda; öğrencilerde müzik dinleyip yapmayı bir ihtiyaç haline getirmek ve müzik yoluyla onların anlatım güçlerini, belleme ve yaratma yeteneklerini geliştirmek; onlarda güzele ve iyiye karşı bir ilgi uyandırmak.

Öğrencilerde kendi çevrelerinden başlayan ve gittikçe tek ve çok sesli eğitsel değeri olan bir türkü ve şarkı dağarcığı kazandırmak. Dağarcıklarına giren müzikleri mümkün olduğu kadar notasıyla da doğru ve güzel bir biçimde okuyup yazma becerisini kazandırmak. Öğrencileri bir çalgı çalmaya isteklendirmek; istekli, üstün yetenekli öğrencilerin ileride müzik mesleğine yönelebilmeleri için gerekli görgü, bilgi ve beceri kazanmaları. Öğrencilerin müzik yoluyla; tek ve toplu iş yapmada sorumluluk duygusu kazanmaları. Milli ve evrensel müzik sanatı ürünlerini tanıtmak ve sevdirmek; öğrencilerin orta öğretim seviyesinde köklü ve tutarlı bir müzik kültürü almaları amaçlanır.

Bu durumda her ne kadar öğrencilerin kendi sesleriyle müzik yapmaları ilk planda olsa da; hepsinin işitme düzeyi, yetenekleri, ses sınırları ve gürlükleri aynı olmayacağından hepsinin çalabileceği ortak bir çalgının ya da okul çocuk çalgılarının eğitimi önem kazanmaktadır. (16)

Cumhuriyet döneminde okullarımızda kullanılan okul çocuk çalgıları; Mandolin, Blokflüt, Gitar, Akordeon, Bağlama ve Melodika'dır.

Bu çalgıların eğitiminde karşılaşılan karmaşık davranışları öğrencilere en etkin biçimde kavratılabilmek ve çalgıları sevdirebilmek amacıyla sistemli çağdaş metotlar yazılmasını gerekli hale getirmiştir.

Bu görüş doğrultusunda, bu araştırmada okul çocuk çalgıları için yazılan çalgı eğitimi metotlarının ortaokul müfredat programına uygun olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır.

Sonuç olarak şu problem cümlesi oluşturulmuştur: Müzik Eğitiminde Çalgı Eğitimi ve Sorunları nelerdir?

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ortaokul Mufredat programlarının çalgı metotlarına göre kapsam ve içerik bakımından durumu nedir?
2. Ortaokullarda kullanılan çalgı eğitimi metotlarının kapsam ve içerik bakımından durumu nedir?
3. Kullanılan algı eğitimi metotlarının ağdaş program anlayışına göre durumu nedir?
4. Kullanılan algı eğitimi metotlarının yeterli ve yetersiz oldukları tarafları nelerdir?

Bu araştırmanın; ortaokullarda kullanılan çalgı eğitimi metotlarının görünümlerinin belirlenerek açıklığa kavuşturulması konusunda yararlı olacağı, var olan metotların geliştirilmesine ve daha sonra yapılacak olan metot çalışmalarına bilimsel katkıda bulunarak ışık tutacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma; Cumhuriyetten günümüze kadar uygulanmış olan mufredat programlarının içerisindeki çalgı eğitimi konusu ve okul ocuk algılarının metotları ile sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada; ortaokullarda Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar uygulanmış ve uygulanmakta olan müzik eğitimi programlarındaki çalgı eğitiminin yeri ile Mandolin, Blokflük, Gitar, Akordeon, Bağlama ve Melodika eğitimi metotlarının günümüz metot anlayışı bakımından durumu incelenmiş "betimsel yöntem" kullanılarak "tarama metodu" uygulanmıştır.

Değerlendirmede, 1930-1931 öğretim yılında uygulamaya konulan programdan günümüze kadar uygulanmış ve halen uygulanan programlar ile okul çocuk çalgı eğitimi metotları dikkate alınmıştır.

2.1. Verileri Toplamada İzlenen Yol

Elde edilen veriler, ilgili kaynakların taranması sonucunda ortaokul müfredat programları ile günümüz müzik ve çalgı eğitiminde kullanılan metotlardan oluşturulmuştur. Kaynak tarama, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar uygulanan programlarla çalgı eğitimi metotlarındaki, araştırma ile ilgili konuları saptamak için gerekli bir yol olarak gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, ana ve alt problemler doğrultusunda ortaokul müfredat programlarının ve okul çocuk çalgı eğitimi metotlarının incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almıştır.

3.1. Yıllara Göre Ortaokul Müzik Eğitimi Programlarının Çalgı Eğitimi Yönünden İncelenmesi

1930 Ortaokul programında konumuz çalgı eğitimine ilişkin herhangi bir bilgi yer almamıştır.

1931 Ortaokul programında; 3.sınıf, şarkılar bölümünde "Muallim mekteplerinde ilk sınıftan itibaren (orta 1.sınıf) talebe keman ve bilhassa piyano öğrenmeye başlar. Son sınıfa kadar devam eder. Bu çalgı eğitiminin amacı ilköğretmenlerini öğrenciye müzik zevki ve dersi verebilecek şekilde yetiştirmektir." ibaresiyle çalgı eğitimine ilköğretmen okullarının ortaokul kısmında yer verilmiştir.

1938 Ortaokul programında çalgı eğitimine yer verilmiştir.

1949 Ortaokul programında çalgı eğitimine; Amaçlar bölümünde "Her öğrenciyi ilgi ve yeteneğine göre şarkı söylemeye, bir müzik aleti çalmaya, bir müzik parçasını dinlemeye, ritmik çalışmalara ve yaratıcı faaliyetlere katılmaya teşvik etmek", zevk eğitimi bölümünde "Okulda müzik zevkinin eğitimine yarayan araçlardan biride bizzat çocuklardan okul orkestrası, koro, bando veya herhangi başka ses veya saz teşekkülleri kurmaktır. Okul müziği her ne kadar esas itibarıyla ses müziği ise de okul içinde ve dışında çocukları saz müziğine teşvik etmek lazımdır. Küçük sınıflarda vurma aletler takımları kurmak, dilli kaval cinsinden veya yan çalınan flütlerden, ağız armonikası ve mandolin takımları meydana getirmek; keman, piyano ve diğer orkestra aletlerinin propagandasını yapmak da müzik çalışmaları arasında yer almalıdır. Çalgı faaliyetleri sesle yapılan, sese dayanan esas müzik öğretimi ve eğitiminin yerini almamalıdır." şeklinde yer verilmiştir.

1971 Ortaokul programında çalgı eğitimine, Amaçlar bölümünde "öğrencileri bir çalgı çalmaya isteklendirmek; istekli üstün yetenekli öğrencilerin ileride müzik mesleğine yönelebilmeleri için gerekli görgü, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamaya çalışmak", "şarkı ve çalgı müziklerinin öğretiminde uygulanacak öğretim ve eğitim metotları, bilinenden bilinmeyene gitme ilkesine uygun olmalıdır. Nota öğretimi de dağarcıkla birlikte ele alınmalı ve soyutlaştırılmadan, tartım ve ezgi kalıplarından yola çıkılarak ve canlı örnekler içinde gerçekleştirilmelidir. Kuramsal bilgiler şarkılardan kopuk olarak verilmemelidir. Bilgi daima yaşayıştan çıkarılmalıdır. Bu yaşayış şarkıdır, türküdür, marştır, ninnidir, kısacası müziğin kendisidir. Öğrencilerin müzik bilgileri yoklanırken de kuru bilgiler, soyut tarifler aranmamalı, bu bilgilerin müzik içinde kullanılışları, işlenişleri, yoklanmalıdır", "öğrencilere kendi seslerinin en doğal ve etkili çalgı olduğu duygusu kazandırılmalı, kendi sesleri sevdirmelidir", "şarkı söyleme, çalgı çalma, kısacası müzik yapma, dersin dar sınırlarını aşip okul yaşayışının her dönemine girmelidir", "böylece seçmeli müzik çalışmaları dersleri asıl ders saatlerinde işlenen konuları çeşitlendirmek, şarkı ve çalgı dağarcığını zenginleştirmek, çalgı öğretimini, şarkı öğretimi ile el ele yürütmek, çalgı grupları düzenleyip yetiştirmek, toplu çalgı çalışmaları yapmak, müzik dinletmek, kısacası bu öğrencileri müziğe yaklaştırmak için kullanılabilecektir. Seçmeli müzik derslerinde de mutlaka geleceğin müzikçileri yetişecektir. Fakat bu derslerin asıl amacı geleceğin müzik severlerini yetiştirmek olmalıdır", bu programın çalgı çalışmaları ve çalgı toplulukları bölümünde "çalgı eğitimi, ses eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. İstekli öğrencilerden kurulan çalgı toplulukları, halk türkülerine eşlik grupları, üstün yetenekli öğrencilerle yapılacak bireysel çalgı çalışmaları, müzik eğitimini tamamlayan en önemli çalışmalardır. Dilliflüt (blokflüt) toplulukları, mandolin grupları, boru trampet takımları, okul bandoları, halk türkülerini korosu eşlik grupları (bölgelerin halk çalgıları ile), okul orkestraları gibi topluluklar, okullarda hazırlanabilecek çalgı topluluklarının belli başlılarıdır.

Piyasada yaygın olan geçici bunalım müziklerinin ve hafif müzik topluluklarının okullarda da aynı biçimde etkinlikte bulunmalarına izin verilmemelidir. Bunların okullarımıza getirdiği dağarcık müzik zevki ve anlayışı, müzik yapma tarzı ve giderek hayat görüşü eğitsel olmaktan uzaktır. Bu nedenle elektro çalgılara okul müzik çalışmaları içinde yer verilmemelidir. Melodika, Gitar, Akordeon ve bunun gibi çalgılar ise, ancak eğitsel bir anlayışla ele alındıkları zaman veya yukarıda sayılan çalgılarla birlikte gruplaştıkları zaman müzik eğitimine katkıda bulunabilirler.

İstekli ve üstün yetenekli öğrencileri keman, piyano v.b. artistik çalgılara yöneltmek ve bu çalgıların öğretimi için de imkan ölçüsünde çalışmalar yapmak gerekir. Böyle bireysel çalgı çalışmalarında bir saatte en çok 2 ve 3 öğrenci ile çalışılabilir",

Dilliflüt (blokflüt) bölümünde "kamış düdüklere (kavalara) çok benzeyen bu çalgı, yüzyılımızda sanat ve özellikle eğitim müziğine yeniden kazandırılmış eski bir çalgıdır. Okul çalgısı olarak seçiminde, şu özelliklerini saymak uygun olur: 1. Tınısı sürekli ve insan sesinin bir devamı olarak düşünülebilir, bir ezgi çalgısıdır; 2. Tek çalındığı sürece bir düzen (akord) sorunu yoktur. 3. Grupla veya başka çalgılarla çalındığı zaman, düzen ve özellikle seslerin temizliği (intonation) önem kazanır. Onun için de soluşu ayarlamak ve fazladan bazı delikleri gölgelemek gerekir. 4. Bu ise çalgıyı çalanın diğer çalgıları dinlemesi sesleri sürekli olarak kontrol etmesi demektir ve bir kulak eğitimi çalışması sayılabilir; 5. Çalgı kullanışlı, dayanıklı, bakımı kolay ve oldukça ucuzdur, 6. Dilliflüt için yazılmış zengin bir sanat müziği dağarcığı vardır, 7. Çalışması daha güç olan ve yetenek isteyen artistik çalgılara geçmeden önce iyi bir hazırlayıcıdır. 8. Dilliflüt çalgıları, tıpkı insan sesleri veya yaylı çalgılar gibi geniş bir aile meydana getirirler. En küçüklerinden olan soprano dilliflüt, okullarda en çok kullanılanıdır. Dilliflütler (do) veya (fa) seslerine göre düzenlenmişlerdir",

Mandolin bölümünde "Mandolin, sürekli ses vermesi, düzen (akord) zorluklarına rağmen bir eşlik çalgısı olarak düşü-

nüldüğü ve küçük gruplarla çalışıldığı takdirde yararlanabilecek bir çalgı olabilir. Mandolin çalışmaları, yirmi öğrenciyi aşmayan gruplarla yapılmalı ve bu çalışmaların en belirgin amacı sanat müziğine yönelmiş mandolin takımları kurmak olmalıdır",

Diğer araç ve gereçler bölümünde "ortaöğretim okullarında, yukarıda adı geçen çalgılardan mümkün olduğu kadar çok çeşitlisini yeter sayıda bulunması gerekir. Bununla birlikte çalgı çalmaya istekli her öğrenci, çaldığı çalgıyı kendi malı olarak edinmeye de teşvik edilmelidir" şeklinde yer verilmiştir.⁽³⁾

1986 ortaokul programında çalgı eğitimine: Amaçlar bölümünde "her öğrenciyi ilgi ve kabiliyetine göre değerlendirerek, müzik faaliyetlerine katılmaya isteklendirmek ve istidatlarına göre yönlendirmek (şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı faaliyetler, araştırma v.b.) şeklinde ve açıklamalar bölümünde "saz öğretiminde Blokflüt, Melodika, Mandolin, Piyano ve Elektro org gibi tampere akordlu batı çalgılarının yanı sıra, Kaval ve Bağlama gibi, Milli müziğimizin seslerini verebilen yaygın halk müziği çalgılarımızla bölge özelliklerine göre Sipsi, Kemeçe, Kabak Kemane, Lavta, Ud, Tambur, Kanun ve Nısfıye (küçük Ney) gibi çocuğun çalabileceği folklorik veya klasik müzik çalışmalarımız da (öğretmenin çalması ve kolay sağlanabilmesi halinde) kullanılabilir. Bunların dışında, ritm duygusunun gelişmesinde yardımcı olabilecek her türlü ritm çalgısı da (bulunabileceği veya okulda yapılabileceği ölçüde) kullanılacaktır", şeklinde yer verilmiştir.

3.2. Kaynak Gösterilen ve Kullanılan Çalgı Eğitimi Metotlarının İncelenmesi

3.2.1. Mandolin Metotlarının İncelenmesi

Akif Saydam, Saip Egüz'ün birlikte hazırladıkları ve dört kitaptan oluşan Yeni Mandolin Metodu I'in önsözünde⁽¹⁷⁾: Mandolin ve ailesi, Mandolinin sanat ve eğitimdeki yeri, metodun hazırlanma yolu ve kullanılan ses sistemleri hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. İlk olarak bir kız öğrenci resmi ile

mandolin tutuşları, sağ el, sol el konumları ve pena tutuşları örnekli bir şekilde açıklanıp, Tremolo'nun tanımı yapılarak çalışırken dikkat edilecek esaslar maddelenmiştir. Bir mandolin resmi üzerinde bu çalgının bölümleri ve parçaları isimleri ile tanıtılmıştır. İlk bilgiler bölümünde; nota, porte, sol anahtarı, son çizgisi, ölçü, ölçü çizgisi, ölçü sayısı, vuruş, basit bileşik vuruşlar ve ölçüler hakkında açıklamalar yapılmıştır. Tablo 1'de birlik, ikilik ve dörtlük nota ve suslar verilmiş, mandolin tuşu'nun resmi üzerinde tellerin isimleri belirtilerek perdeler numaralanmıştır. İlk çalışmalar birlik notalarla ve açık tellerde daha sonra ikilik dörtlük notalarla tremolo çalışmaları verilmiştir. Başlangıç teli ve notası olarak açık tellerde çalışmalardan sonra Mandolinin en kalın teli olan sol teli ve bu ses esas alınmıştır. Daha sonra sırası ile re, la, mi tellerinde çalışma ve parçalar verilmiştir. Kanon hakkında açıklama yapılarak, dördüncü parmakla basılan sesler mandolin tuşesinin resmi üzerinde gösterilerek bunlara ilişkin alıştırmalar verilmiştir. Hareket terimleri nüans ve pena işaretleri hakkında gerekli açıklama yapılmış, tablo 2'de sekizlik sus ve nota da eklenerek bunlara ilişkin alıştırtma ve parçalara yer verilmiştir. İki oktavlı do dizisi, çeşitli pena çalışma ve alıştırmaları, dörtlük, sekizlik, onaltılık ve noktalı sekizlikler başlıkları altında bu notaların nasıl çalınacağına ve bunlara ilişkin parçalara yer verilmiştir. Ses değiştirici işaretlerle la minör, sol majör, mi minör, re minör, re majör, si minör, si bemol majör, sol minör dizilerde örneklere ve bu dizilerde yazılmış parçalara; vals hakkında açıklama yapılarak örnek valslere; üçleme, süsleme ve bileşik usullerde açıklamalar yapılarak örneklere yer verilmiştir.

Metodun en iyi yönü; alıştırmalar dışında bütün parçaların iki sesli olarak verilmiş olmasıdır. Parçalar çoğunlukla tonal, bir kısım türkü ve oyun havaları da modal sistemle iki seslendirilmiştir. Nota yazımı bazı parçalarda sık ve küçük yazılmakla beraber genel olarak iyidir. Bu metodun ikinci yarısında halk müziğine az da olsa yer verilmesine rağmen, başlangıçta halk ezgisi olarak sadece süt içtim parçasının yer alması bir dezavantaj olarak düşünüle-

bilir.

Metotta müzik eğitimine çoğunlukla batı sanat müziği ölçütlerine göre yaklaşılmaktadır. Çocuklara uygun parçalar seçilmiş olmakla birlikte genel olarak aktarma olan parçaların Türk toplumuna yabancı olduğu; oysa ki tekerleme ve halk ezgilerinin temel alınmasının gerektiği ve bu yönüyle metodun çağdaş eğitimin temel ilkelerinden olan "çevreden evrene" ilkesine uygun olmadığı düşünülebilir. Bir çok terim, kavram ve tartımın bir sıra dahilinde örnekleri ile verilmesine alıştırmaların dışında bütün parçaların iki sesli oluşunun çok sesliliğe yer vermesi bakımından okul müzik eğitiminin bu günkü çizgisine paralel olduğu; mandolin ve benzeri çalgılara ait çağdaş çalgı eğitimi metotlarında, başlangıç telinin la veya re olduğu, insan hançeresi'nin bu tellerdeki sesleri rahatlıkla çıkarabilmesi nedeni ile öğrencilere hem çalıp hem de söyleme bakımından avantaj sağladığı; bu metotta ise başlangıç olarak sol telinin esas alınmasının bir dezavantaj olduğu düşünülebilir.

İkinci metodun önsözünde "Batı müzik edebiyatının memleketimizde en çok sevilen parçaları ile, milli marşlarımız, halk türkülerimiz, milli oyunlarımızdan güzel ve karakteristik örnekler seçilerek düzenlendi. Eserler arasına konan çalışma parçaları ise teknik yürüyüşe uygun, öğrenciyi usandırmayacak, cazip melodilerden oluştu" denilmekle beraber toplam yetmişbir parçadan oniki tanesi Türk ezgisidir. Metodun teknik yürüyüşünün, çoksesliliğinin ve çoğunluğu batı müziğinden olan sevilen parçalara yer verilmesinin iyi yönleri olduğu, ancak; Türk ezgilerine ve tartımlarına yeterince yer verilmediğinden kitabın çalgı metodu olmaktan çok bir albüm niteliği taşıdığı söylenebilir.

Üçüncü metotta; tanınmış valslerden örnekler, bileşik usullerde yazılmış çalışmalar ve örnek parçalar, kromatik diziler, iki tel üzerinde çift ses ve akor çalışmaları mandolinde elde edilebilen akorlar tablosu, pena kaydırması, majör, minör diziler, arpejler ve Türk tartımlarıyla yazılmış çok sayıda halk türküsü ve halk oyunlarına yer verilmiştir. Alış-

tırmalar dışında batı müziğinden seçilen örnek parçaların tümünün tonal ve karşı ezgi tekniği ile, Türk halk müziğinden seçilen örnek parçaların da modal ve karşı ezgi tekniği ile çok seslendirildiği görülmüştür. Ancak Türk halk müziğinden modal sistemle çok seslendirilenlerinin bir kısmının mandolinle çalındığı zaman güzel tınlamadığı ve bu metodun da birinci metotta olduğu gibi albüm niteliği taşıdığı söylenebilir.

Akif Saydam'ın tek başına yazdığı dördüncü mandolin metodunun önsözünde "sevilen bir çalgı olarak mandolin memleketimizde iyi müziği süratle gelişmesine ve yayılmasına hizmetler etmekte, daha küçük yaşlarda çocuklarımızın San'ata açılan yolunu aydınlatmaktadır" denilmiştir. Ancak teknik bilgi ve yürüyüşün bir düzen içerisinde verilmesinin yanında, bütün parçaların batı müziğinden seçildiği, kitabın ulusal bir değer taşımadığı söylenebilir. Ayrıca ; yazarın iyi müzik kavramı ile sadece batı müziğini kastetmesi düşündürücüdür.

Selçuk Yıldırım ile Besim Akkuş'un birlikte hazırladıkları ve iki kitaptan oluşan mandolin metotlarından birincisinin önsözünde "halk müziğinin temel alındığı, yaparak ve yaşayarak öğrenme ortamının hazırlandığı" belirtilmiştir. Daha sonra bir mandolin resmi üzerinde parçalarının isimleri verilerek bu çalgı tanıtılmıştır. Mandolinin tutuluşu, parmakların yerleri ve numaraları, pena tutuşu ve vuruşları, tremolo çalışmalarını resim ve yazı ile açıklanmıştır. Başlangıç bilgileri olarak vuruş, birim nota ve sus (dörtlük değer) ölçü, ölçü çizgisi, son çizgisi, dizek, dizek üzerinde notaların yerleri sol anahtarı şekil ve yazı ile açıklanmıştır. Nota değerleri (birlik, ikilik, dörtlük, sekizlik, onaltılık) ile tekrar işareti bağ işareti, dolap, kanon, uzatma noktası, senyo, senkop, noktalı dörtlük, sekizlik nota değerleri hakkında şekil, nota ve yazı ile gerekli açıklamalar yapılmıştır. Mandolin öğretimini amaçlayan bu kitapta, tekerleme, halk müziği ve batı müziğine dengeli bir şekilde; nota yazıları ve aralıklarına yeterli büyüklükte yer verilmiştir. Ancak; açıklamalara küçük puntolarla yer verilmesi, konuların

içeriğine uygun resimlere yer verilmemesi birer dezavantaj olarak düşünülebilir. Metotta, çağdaş çalgı metotlarına paralel bir anlayışla öğretime re teli ile başlanmış ve la teli ile devam edilmiştir. Çocuklara uygun parçaların seçildiği ve metodun eğitsel bir düzeninin olduğu söylenebilir. Bir kısım parçalarda karşıezgi tekniği ile çok sesliliğe de yer verilmiştir.

Aynı boyutlarda ve birinci metodun devamı olarak hazırlanan ikinci metotta; parça seçiminde Türk halk müziğine ağırlık verildiği ve batı müziğinden çocukların ilgisini çekebilecek seçme yapıtlara da yer verildiği söylenebilir. Ayrıca, beş, yedi, dokuz sekizlik aksak ölçülerle yazılmış çok sayıda halk müziği parçasına yer verilmesi olumlu, seçilen parçaların çok tanınmış olmamaları olumsuz bir yön olarak düşünülebilir. Kitapta halk müziği parçalarına ikisinin dışında tek sesli olarak yer verilmesi ve parçaların içeriklerine uygun resimlere yer verilmemesi de dezavantaj olarak düşünülebilir.

Şükran ve İbrahim Sarıçiftçi'nin birlikte hazırladıkları, bir kitaptan oluşan mandolin metodunda mandolinin tutuluşu resimlerle gösterilmiş, önsözünde; "okul müzik eğitiminde mutlaka bir çalgı kullanılması gerekir, sadece ses veya solfej yaparak müzik eğitimi amaçtan uzak kalır, denilerek okul müzik günlerinde kullanılacak aranan eserlerin metotta yer almasına özellikle dikkat edildiği" ifade edilmiştir. Bir müzik eserini okuyup yazmanın önemi konusunda, notanın müzikteki yeri ve önemi açıklanmış, porte, sol anahtarı, tartım, nota hakkında açıklamalara; mandolin tuşesi üzerinde tellerin isimlerine, dizek üzerinde nota yerlerine, boş tellerde alıştırmalara, sol re la mi tellerinde alıştırma ve örnek parçalara, majör ve minör dizilere nota ve sus değerlerine, dolap işareti, hareket ve nüans terimleri, aralık bilgisi, noktalı dörtlük ve sekizlik, pena tuşları değiştirici işaretler ile basit ve bileşik usuller hakkında açıklama ve örnek parçalara yer verilmiştir. Bu metotta; nota yazısının sık olduğu, nota öğretiminin resimsiz olarak eski yöntemle verildiği öğretimde, büyük değerli notalarla tremolo

teknikğine öncelik verildiği söylenebilir. Bu yönüyle eğitimin kolaydan - zora ilkesine uygun olmadığı düşünülebilir. Zira önceliğin sekizlik notalarla üstten alttan pena vuruşlarına verilmesi sonra da tremolo teknikğinin öğretilmesi yerinde olabilirdi. Metotta öğretme sol telinden başlanarak diğer boş teller sırası ile verilmiştir. Çağdaş çalgı metotlarında ise yöntem, çocukların zorlanmadan çıkarabileceği re veya la teli sesleri esas alınarak, bir telde öğrenilenlerin diğer tellere aktarılması esasına dayanmaktadır. Metodun önsözünde ilk ve ortaokullarda kullanılması amaçlandığı belirtilmiş, ancak, bir kısım parçaların sözlerine yer verilmemiştir. Parçaların sıralanışında önce tekerlemelere sonra çok bilinen halk ezgilerine yer verilmediğinden metodun çocuk ruh bilimine uygun olmadığı düşünülebilir. Kitabın iyi yönleri; çok seslilik ile ikinci yarısında halk müziği ve batı müziğinden seçme parçaların bulunmasıdır. Çok seslilik kanon ve karşıezgi teknikği ile yapılmış, halk müziği parçalarının özgün yapısının bozulmamasına dikkat edilmiştir. Öykünme parçaların yer aldığı metotta prozodi hatası da (S.9 bir günlük hayatım) bulunmaktadır.

3.2.2. Blokflüt Metotlarının İncelenmesi

Saadettin Ünal ve Yalçın Yüreğir'in birlikte hazırladıkları Yeni Blokflüt Metodu'nda: İlk olarak bir blokflüt resmi çizilmiş ve bu çalgının bölümlerinin isimleri belirtilmiştir. Resmin yanında Blokflüt ailesi ve çalgının yapısı hakkında bilgi verilmiş, sonra da, blokflütte müzik yazısı ve sesler, toplulukta blokflütlerin akort edilmesi, çalgının bakımı ve üfleme tekniği hakkında şekil ile birlikte açıklama yapılmıştır. Devamında la sol fa sesleri nota ve şekille belirtilmiş, tutuş ve bu seslerielde etme konusunda gerekli teknik açıklama yapılarak, anılan seslerle ilgili alıştırmalar verilmiştir. Çalışmalar ve tekerlemeler bölümünde la sol fa sesleri ile, dörtlük ve sekizlik nota değerlerinden oluşan alıştırma ve tekerlemeler verilmiştir. Mi re do sesleri nota ile ve şekil üzerinde gösterilerek bağ işareti hakkında bilgi verilmiş ve parçalar içerisinde örneklendirilmiştir. Si do re sesleri nota ve şekillerle gösterilmiş yanında açıklama yapılarak onaltılık değerlerin de eklendiği alıştırmalar verilmiştir. Noktalı sekizlik, oktav sesler, aksak ölçüler, değiştirici işaretler ve çalgı üzerindeki yerleri, blokflütte bazı birinci ve ikinci düzen örnekleri, sık kullanılan triller hakkında şekil ve açıklamalar yapılarak en son sayfada soprano ve tenor blokflüt'te bütün sesleri gösteren tabloya yer verilmiştir. Blokflüt öğretimini amaçlayan bu kitabın baş kısmında çoğu tekerleme tek sesli çocuk şarkıları yer almıştır. Hepsi bu çalgının öğretim yöntemine uygun olarak sıralanan parçaların küçük ve sık notalarla yazılmasının, çocuğa görelilik, nota bilgisi ve öğretimi yönünden yeterli olmadığı; ayrıca açıklamaların küçük puntolarla yazılmasının bir dezavantaj olduğu düşünülebilir. Tekерleme ve halk müziğinden örneklerin bulunması, prozodi hatasının bulunmaması ve bazı parçalarda nefes yerlerinin belirtilmesi, halk müziği ve klasik batı müziğinden örneklere dengeli bir şekilde yer verilmesi kitabın iyi yönleridir.

Saadettin Ünal'ın hazırlamış olduğu, Blokflüt Çalışmalar adlı iki kitaptan oluşan metotlarının incelenmesi sonu-

cunda: Birinci metodun önsözünde; Blokflütün eğitimdeki yeri ve öneminden bahisle, ekonomik ve kullanışlı bir çalgı olduğu, blokflüt ve ailesi başlığı altında bu çalgının tarihçesi, tarihsel gelişimi ve bu çalgı için yapıt veren bes-tecilerle, bu çalgının yurdumuzda hangi yıllarda nasıl kul-lanılmaya başlandığı hakkında bilgi verilmiştir. Blokflüt'ün bakımı ve korunması, tutuluşu, ses temizliği, belirtkenlik resim ve şekille, dil, parmak belirtkenliği ve nefes; nota değerleri dörde bölünmüş bir elma resmi ile tek heceli söz-cükler ve büyük puntolarla açıklanmış, ölçü çizgisi, ölçü sayısı, bitiş çizgisi, tekrar işareti, si la sol sesleri ile bu seslere ilişkin alıştırtma ve parçalar, ikilik nota, ço-ğaltma noktası, nota resim ve örneklerle açıklanmış, kıs parçasının yanında konu ile ilgili birde resime yer veril-miştir. Fa sesi, dil vurma ve çalgının tutuluşu, ikilik sus, mi sesi, bağ işareti, re do sesleri, oktav re do sesleri şe-kil ve örneklerle belirtilip açıklanmış, bunlara ilişkin a-lıştırtmalara yer verilmiştir. Sekizlik nota, sekize bölün-müş bir elma resmi ile yanında nota ve yazı, onaltılık de-ğerler nota ve hecelerle, noktalı dörtlük notalarla açıklan-mış ve bunlara ilişkin parçalarınmetot içerisinde yer veril-miştir. Yazar . . . metodunda bundan önce yazdığı blokflüt me-todunun aksine tekerlemelere yer vermemiş ve daha çok halk ezgilerinin yer aldığı kitapta marşlara ve batı müziğinden örneklere de yer vermiştir. Çoğunluğu tek sesli olan parça-lardan çoksesliliğin de gözetildiği kitapta çokseslendirme-nin karşıezgi tekniği ile yapıldığı; çokseslendirilen halk ezgilerinin özgün müziklerinin bozulmamasına özen gösteril-diği söylenebilir. Metodun iyi yönünün, sözden yola çıkıla-rak bazı parçaların içeriğinin resimlerle somutlaştırılmış olduğu ve ayrıca nota ve sözlerin büyük puntolarla yazılma-sının da çocuk ruhbilimine uygun olduğu söylenebilir.

İkinci metotta yazar çalgı çalmanın yararlarından ba-hisle günlük çalışmalar konusunda önerilerde bulunmuş ve bi-rinci bölümde; kararlı, sürekli ve temiz ses üreterek çalma konusunda gerekli açıklamalarda bulunmuştur. Nefes alıştırt-maları, tek ses üzerinde çalışmalar, ezgi, türkü, şarkı ve oyun havaları üzerine alıştırtmalar küçük puntolu açıklamalar

ve notalarla verilmiştir. İkinci bölümde belirtkenlik çalışmaları, belirtkenlik heceleri ve işlevleri, parmak belirtkenliği küçük puntolu yazılarla ve örnek notalarla açıklanmış, alıştırmaların çalışma biçimleri sayfa altlarında verilmiştir. Yeni öğrenilecek seslerin ve değiştirici işaretlerin şekil ve nota ile belirtildiği kitapta, titreşimli çalma, yardımcı parmak düzenleri, süslemeler ve tril konusunda, şekil ve küçük puntolu yazılarla açıklamalara yer verilmiştir. Metodun eğitsel bir düzeninin olduğu; okul müzik eğitiminin bu günkü çizgisine paralel olduğu; çoğunlukla halk müziğinden bilinen parçalara yer verildiğinden çocuk beğenisine uygun olduğu ve bu yönüyle de çağdaş eğitimin temel ilkelere rinden olan " çevreden - evrene" ilkesine uygun olduğu söylenebilir. Metodun iyi yönü; halk müziğinden yola çıkılması, nota ve sözlerin büyük puntolarla yazılması ve gerekli açıklamaların yeterince yapılmasıdır. Ancak; açıklamaların küçük puntolarla yazılması, bazı parçaların da sözlerinin olmaması ve parçaların konularına ilişkin resimlere yer verilmemesi bir dezavantaj olarak düşünülebilir.

Salih Aydoğan ve Aydın İlik'in birlikte hazırladıkları Blokflüt ile Müzik Eğitimi isimli metodun önsözünde: Kitabın amaçları konusunda; çalgı eğitimi yanında, yaratıcılık, ses eğitimi ve müziksel işitme eğitimiyle beğeni düzeyi gelişmiş bir kuşağın yetiştirilmesine katkıda bulunulmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Blokflüt ailesi resimlerle tanıtılarak ses sınırları nota ile belirtilmiş, çalgının yapısal özellikleri ve kullanımı bölümünde resimli açıklamalar yapılmıştır. Blokflüt ailesinin ses tablosu verilerek ses eğitimi konusunda açıklama yapılmıştır. Genel bilgiler bölümünde; müziğin tanımı yapılarak, konuşma dili ile müzik dili arasındaki ilişki notalı bir örnekle açıklanmış, blokflüt öğretimine sol sesi ile başlanmış sonra la ve fa sesleri tanıtılmış ve bu seslerden oluşan örnek parçalar verilmiştir. Orf çalgıları hakkında kısa bir açıklama yapılarak, blokflüt ve orf çalgılarının birlikte kullanıldığı örnek parçalara yer verilmiş ve birim olarak, dörtlük nota değeri temel alınmıştır. Ezgilerde yapı - kuruluş başlığı altında kısaca biçim bilgisine de yer verilmiştir. Do Majör dizisi tanıtılarak

Çargah makamının bu diziye benzediği ifade edilmiştir. Çayreklik nota değerleri ile çalışmalar bölümünde onaltılık notalar örnekle tanıtılmış ve bu nota değerlerinin yer aldığı parçalar verilmiştir. Re Hüseyini dizisi tanıtılmış, örnek olarak bir oyun havası verilmiştir. Bir oktav içersinde ses alıştırmaları verilmiş, altında sesli harflerin nasıl söylenmesi konusunda açıklama ve doğaçlamanın tanımı yapılarak; müzikte hız ve gürlük başlığı altında, hız terimleri ile gürlük terimleri açıklanmıştır. Kürdi dizisi tanıtılmış, tartım çalışmaları her bölümde sözden yola çıkılarak verilmiştir. Ses değiştirici işaretler verilerek dudaktan okunan sözcükleri açıklanmıştır. Metotta önsöz ve açıklamalar küçük puntolu yazılarla verilmiş, parçaların içeriğine uygun hiç bir resim yer verilmemiştir. Öğretime sol la fa sesleri ile başlanmıştır. Halbuki blokflütte en kolay elde edilebilen seslerin do si la sesleri olduğu söylenebilir. Bazı parçalarda nota yazımının sık olmasının, hızlı okumayı zorlaştıracacağı düşünülebilir. Parçaların bir kısmında nefes yerleri belirtilmemiştir. Metodun iyi yönlerinin, halk müziğinin hareket noktası olması blokflütün orf sazlarla birlikte kullanılmasına; alıştırma ve parçaların konuşma dilinden hareket edilerek ve halk müziği parçalarından başka batı müziği parçalarına da yer verilmesi, yaratıcılık ve ses eğitimlerine yer verilmesi, bazı makamların tanıtılması ve parçaların sesgenliklerinin çocuklara uygun olduğu şeklinde ifade edilebilir.

Selçuk Yıldırım ile Besim Akkuş'un birlikte hazırladıkları iki kitaptan oluşan Blokflüt Metotlarından birincisinin önsözünde: "bu güne dek yurdumuzda çalgı öğretiminde ve çalgı metotlarında genellikle batıdan aktarılan parça ve alıştırmalardan oluşan bir yol izlenmiş, izlenen bu yolda kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene varmak ilkesi gözönünde tutulmamıştır. Öğretimde zevkle çalışabilmek başarabilmek için, çalgı ve okul müziğimize halk türkülerimiz ve Türk okul şarkıları egemen olmalı, aktarma ve öykünme şarkılar bunların yanında yer almalıdır. Bununla birlikte öğretimde bütün özellikleri içeren eğitimsel ilkeler de göz önünde tutulmalıdır" görüşüne yer verilmiştir. Bir Blokflüt resmi üzerinde kısımlarının üzerinde isimlerle verilerek çalgı tanıtılmıştır. Çalgının bakımı, çalmaya

hazırlık, tutuş, çalarken ve üfleme sırasında nelere dikkat edileceği maddelenerek iki resimle çalgının önden ve yandan tutuluşu gösterilmiştir. Vuruş, birim nota ve sus dörtlük olarak, ölçü, ölçü çizgisi, ölçü sayısı, son çizgisi, dizek ve sol anahtarı, nota değerleri, blokflüt şekli üzerinde notaların yerleri (si notasından başlayarak), tekrar işareti, nefes işareti, ölçü tekrarı işareti, kanon, nüans ve hareket terimleri, majör ve minör diziler, bağ, Hüseyini dizisi, senkop, noktalı nota değerleri, basit ve bileşik ölçüler, aksak ölçüler ve üçleme hakkında örnekler verilerek açıklamalarda bulunulmuştur. İkinci metotta: Yardımcı parmak düzenleri, değiştirici işaretler, titreşimli çalma ve yorum, transpoze (aktarma), çift dil vurma tekniği, majör minör alıştırmalar ile makam bilgisi ve bunlara ilişkin çok sayıda parçaya yer verilmiştir. Birinci metotta parçaların seçiminin blokflüt tekniğine, ses genişliğine ve çalgı eğitimine uygun olduğu; konuların sıralanışında önce tekerlemelere sonra bilinen halk ezgilerine yer verilerek, öğretimin "kolaydan - zora ", "bilinenden - bilinmeyene " ilkesine uygunluğunun gözetildiği; az parça ile çok konu öğretmek yerine bir konuyu çok parça ile öğretmek yolunun gözlendiği; metotların ikisinde de makamsal ve tonal müzik anlayışının birarada olmasının gözetildiği ve her konunun öğretiminde tonal ve makamsal parçalara birlikte yer verildiği; terimlerin, çeşitli kavram ve açıklamaların kısa, açık ve kolay kavranabilir bir anlatımla hazırlandığı; genellikle karşıezgi ve kanon tekniği ile çoksenslendirilen halk türkülerinin özgün ezgilerinin bozulmamasına özen gösterildiği, metotlarda yer alan marşlar ve halk oyunlarının seçiminde, okullardaki sosyal etkinliklerde kullanılabileceğinin de gözetildiği; parça seçiminde ağırlığın tekerleme ile halk ezgilerinde olduğu, aktarma ve öykünme şarkıların ise bunların yanında yer aldığı söylenebilir. Ancak; her iki metotta da genellikle parçaların nota yazımlarının sık, bilgi ve açıklamaların küçük puntolarla yazıldığı; parçaların içeriğinin ve nota değerlerinin resimlerle somutlaştırılmadığı; bu yönlerin "Eğitimin çocuğa görelilik ilkesi açısından" metotların dezavantajları olduğu düşünülebilir.

Sükran Sarıçiftçi ile İbrahim Sarıçiftçi'nin birlikte

hazırladıkları uygulanmış Blokflüt Metodu'nun önsözünde: Metodun sekiz yıllık ilk öğretim programlarına göre düzenlediği, özel günlerde ihtiyaç duyulan marşlar ve ünitelerle ilgili şarkı ve türküleri içerdiği ifade edilmektedir. Sonra blokflüt çalan bir öğrencinin önden görünüşü ile çalgının tutuluşunun açıklanması, şekil üzerinde blokflüt'ün parçalarının isimleri verilmiştir. Temel bilgiler bölümünde: Tartım, dizek, nota, sol anahtarı, ölçü çizgisi, ölçü, usul, dizi, blokflüt şekli üzerinde ince oktav ile bütün seslerin gösterildiği bir tablo, şema üzerinde eski sistemle nota değerleri ve suslar, basit, bileşik ve aksak usuller, eksik ölçü, bir diyez, bir bemole kadar majör ve minör diziler ile bunlara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bu metotta eğitimin çocuğa görelilik ilkesi bakımından, ilköğretimde de kullanılması amaçlandığı için daha çok sözden hareketle tekerlemelere yer vermediği, sonra da eğitimin yakından uzağa ilkesi düşünülerek çok bilinen halk ezgileri ile devam edilmediği göz önünde tutulursa, günümüz okul çalgı eğitiminin bu günkü çizgisinden geride kaldığı; kitaptaki kuramsal bilgilerin örneklerle yeterince açıklanmadığı ve parçaların içeriğine ilişkin resimlere yer verilmediği için blokflüt metodu olmaktan çok dağarcık kitabı olduğu söylenebilir. Metodun iyi yönü, Türk bağdarların ve metodun yazarlarının özgün parçalarına yer verilmesidir, denilebilir.

Nezir Şener'in hazırladığı blokflüt ve dağarcık adlı metodun birinci bölümünde: Bir blokflüt resmi üzerinde çalgının bölümlerinin isimleri, tutuş, sağ el, sol el, tını ve ses temizliği, dil vurma, çalgının bakımı, el resmi üzerinde parmak numaraları, nota, dizek, sol anahtarı, vuruş, ölçü sayısı, ölçü çizgisi, son çizgisi, notaların değerleri ve süreleri (dörde bölünmüş bir elma resmi üzerinde), dizek üzerinde sol notasından başlayarak her nota ayrı ayrı tanıtılıp bu notaların, içerisinde bulunduğu örnek parçalar; notaların dizek üzerinde yerleri ile nota ve sus değerlerini gösteren bir tablo, üçleme, senkop, kanon, eksik ölçü ve değiştirici işaretler hakkında yeterli bilgi açıklama ve örnekler; ikinci bölümde ise çoğunluğu marş olan dağarcık parçaları bulunmaktadır. Bu metotta; parçaların sözleri ile notaları öğrencinin rahat okuyup izleyebileceği aralıklarla ve yeterli büyüklükte olduğu ancak;

notaların gövdelerinin bilinen oval yöntemden farklı olarak çember şeklinde yazıldığı; terim ve kavramların dikkati çekmeyecek şekilde küçük puntolarla yazıldığı; genel olarak öğrencilerin ilgisini çekebilecek parçaların bulunduğu kitapta bazı parçaların içeriği ile ilgili resim ve kilim motiflerine yer verildiği; metodun eğitsel düzeninin iyi olduğu; olumsuz yönünün ise, dağarcık bölümündeki iki parçanın dışında çoksesliliğe yer verilmediği şeklinde düşünülebilir.

3.2.3. Gitar Metotlarının İncelenmesi

Ziya Aydıntan'ın hazırladığı iki kitaptan oluşan gitar metodunun birincisinin önsözünde: Yazar bu metodu yıllarca öğrencilerine uyguladığını belirterek metottan yararlanacak öğrencilere çalışma yöntemleri hakkında öğütler verilmiştir. İlk dersler bölümünde gitarı tutuşu, sağ el-sol el ve parmakların konumu yazı ve resimle açıklanmıştır. Dizek, sol anahtarı, nota, nota değerleri, sus, ölçü sayıları, ölçü, ölçü sayısı, son çizgisi, çoğaltma noktası ve cümle, şekillerle açıklamasız olarak; teller ve sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harfler ve işaretler ile gösterilmiştir. Öğretime en alt telden (mi) başlanmış, bunu sıra ile diğer tellerde alıştırmalar ve parçalar izlemiştir. Daha sonra başparmağın kullanılması, değiştirici işaretler, arpej etütleri, nota değerleri tablosu, arpejlerin akorlar halinde yazılması, altılı sekizli onlu aralık etütleri, bemoller tablosu, gitarda en çok kullanılan diziler, küçük büyük bare çalışmalarını ile en çok kullanılan tonlarda kadanslardan örnekler verilerek; akor, arpej, dolap, durak noktası (puandork), başa dön (Da Capo), ağırlaşarak (rallantando), tempoya dönüş (a tempo), eksik ölçü ve bare hakkında kısa cümlelerle açıklamalara yer verilmiştir. Birinci metodun, yeni başlayanlara yönelik bir metot olduğu, çalgı eğitimi ile birlikte nota öğretimi de verdiği; nota yazımı ve aralıklarının çocuk ruh bilimine uygun büyüklükte verildiği; eğitimin çevreden-evrene ilkesine uygun olarak Türk ezgilerine, daha sonrada batı müziğine örnek parçalara yer verildiği; parçaların kolaydan-zora doğru bir sıra izlediği; yazarın bu metotta gitara uyguladığı ve bu çalgı için yazdığı parçalarla, çalgı eğitimine ve bu çalgının yurdumuzda tanıtılmasına büyük bir katkıda bulunduğu söylenebilir. Ancak; parçaların içeriğine uygun resimlerin bulunmaması, terim ile kavramların açıklamalarının kısa ve az oluşu da olumsuz yönleri olarak düşünülebilir.

Aydıntan'ın ikinci gitar metodunda: Her pozisyonun bütün tellerde birden verileceği yerde, ayrı ayrı her telin sıra ile bütün pozisyonlarının verildiği; ikinci tel öğrenilirken birinci tel ile bağlantı kurulduğu ve bu durumda her pozisyonun iki

tel üzerinde ele alındığı, üçüncü tel ve diğerleri öğrenildikçe önce verilen tellerle bağlantı kurularak pozisyonların tekrarlandığı, böylece bütün perdelerin kolay çabuk ve zevkli öğrenilmesinin sağlandığı ve bütün bunların metodun iyi yönlerinin olduğu düşünülebilir. Devamında majör minör diziler, çift sesli ezgiler yanında, üç dört sesli akorlar tanıtılmıştır. İkinci bölümde yirmidört tonda dizi ve kadorslar, üç dört altı sekiz notalı arpejler, tremolo, gitarda akorların nota yerine harfler ve şekillerle yazılışı, legato tekniği, arp çalışı, tellerde akord değişikliği, flajole ve çeşitleri , piçikato, akorların baş parmak ya da işaret parmağı ile birlikte çalınışı, rasgado ve tambora tekniği, gitarın göğsüne vuruş (golpe) ile kelepçe (bare için) takma tekniği hakkında yeterli açıklamalarla, örneklerin verildiği söylenebilir. Bu ikinci metotda terim ve kavramlar hakkındaki açıklamaların, birinci metoda göre daha iyi ve yeterli olduğu; parçaların seçiminde eğitimin yakından-uzaga ilkesine uygun olarak ağırlığın Türk halk ezgilerine verildiği; nota yazımı ve açıklamaların büyük puntolarla yazıldığı ve bütün bunların metodun olumlu yönlerinin olduğu, ancak; bu metod da konuların içeriğine uygun her hangi bir resime yer verilmediği söylenebilir.

Yazarın ileri düzeydeki öğrencilere hitabeden seçkin yapıtları içeren bir de konser albümü bulunmaktadır.

NOT: Ülkemizde gitar için klasik yöntemle başka metod yazılmadığı için bu metod incelenmiştir.

3.2.4. Akordeon Metodlarının İncelenmesi

Arkun Karasu ile Zührap Büyük'ün birlikte hazırladıkları Türkçe izahlı yeni akordeon metodunun nazari bilgiler bölümünde: Dizek, nota, fa, do, sol anahtarı, sus, ölçü, kuvvetli ve zayıf zamanlar, sağ el tuş tablosu, alıştırmaları en iyi şekilde icra edebilmek için öneriler, çalgının körüğünü açma kapama işaretleri, nüans ve hareket ifade eden terimlerle bunlara ilişkin alıştırmalar, akordeonun bas tuşlarının düzeni, sol el alıştırmaları, sağ ve sol el alıştırmaları, uzatma bağı, çoğaltma noktası, vurgulama işaretleri (legato, stakato, portato) ve alıştırmaları, dolap işareti eksik ölçü, uzatma noktası, sol el tuşlarındaki yedili akorlar ile alıştırmalar, üçleme, dizi üzerinde armonik dereceler, değiştirici işaretler, diatonik dizi, sağ el için çift parmak alıştırmaları, beşli bas ve yedili akor alıştırmaları, üçlü aralık bası ile org ve akordeonda kullanılan akorlar çizelgesi hakkında nota, şekil, yazı ile örnek ve açıklamalara yer verilmiştir. Metodun; terim ve kavramlarının küçük puntolarla, notalarının sıkışık ve küçük yazıldığı; örnek parçaların sayılarının az olduğu; parçaların başlıklarının, yazarının ve hangi ulusa ait olduklarının belirtilmediği, nota bilgisi ile değerlerinin, terim ve kavramların yeterince açıklanmadığı, öğretimde tekerlemelerin ve halk ezgilerinin temel alınmadığı görülerek; hazırlanmasında eğitimin yakından -uzağa ilkesi ile çocuk ruhbilimine uygunluğunun gözetenmediğini düşündürmektedir.

Selçuk Yıldırım ile Besim Akkuş'un birlikte hazırladıkları Akordeon Metodu'nun önsözünde: Akordeon geniş müzik yapma olanakları olan, sabit akordlu ve geniş kapasiteli bir çalgıdır. Çoksesli müzik yapma ve taşınabilir özelliği onun dünyada daha çok sevilmesine ve tutulmasına neden olmuştur denilerek, bir akordeon resmi üzerinde bu çalgıyı oluşturan bölümler tanımlanmış, tutuş, sağ elin durumu, parmak numaraları, körük ve sol elin durumu resim ve yazı ile açıklanmıştır. Başlangıç bilgileri olarak; dizek, sol anahtarı, nota, ölçü, ölçü çizgisi, son çizgisi, vuruş, ölçü işareti, nota değerleri, tuş tablosu ve sağ el alıştırmaları ile baslar ve akor tablosu, şekillerde çizilerek verilmiştir. Akordeon çoksesli bir çalgı olduğun-

dan öğretime sol el alıştırmaları (akor sesleri) ile başlanmış, daha sonra iki elin birlikte kullanıldığı çalışma ve örnek parçalarla devam edilmiştir. Gam bilgisi, majör ve minör kavramı, çeşitli majör minör gamlar ile bu dizilerde temel, yedili ve kontrbas akorlar, çoğaltma bağı, değiştirici işaretler, koda, üçleme, basit, bileşik ve aksak ölçüler, dört diyez dört bemole kadar olan diziler tablosu, bilgiler alıştırmalar ve örneklerle kolaydan-zora doğru bir sıraya göre düzenlendiği söylenebilir. Bu metodda öğretimin, başka bazı ülkelerin okul müziği parçaları, Türk halk ezgileri ile hafif müzik ezgileri ve batı müziğinden seçilmiş parçaların bir düzen içerisinde sıralanması ile yapıldığı; konuların içeriği ile ilgili herhangi bir resme yer verilmediği; ayrıca, metoden bir başlangıç metodu olmaktan çok dağarcık kitabı olarak düşünülebileceği, zira öğrencilerin bildiği tekerleme ve halk ezgileri yerine hafif müzik ile Türk ve batı müziğinden seçme parçalara yer verildiği söylenebilir.

3.2.5. Melodika Metodlarının İncelenmesi

Saip Egüz ile Nur Egüz'ün birlikte hazırladıkları Yeni Melodika Metodu'nun önsözünde: Bu çalgının çeşitleri, tutuluşu, melodikanın özellikleri, metodun yazılış amacı ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Birinci bölümde; üfleme çalgı türü melodikanın tutuşu resim ile gösterilmiştir. Melodikanın bakımı, tutuş, parmakların durumu, üfleme ve seslerin çıkarılması, sağ ve sol el parmakları üst oktavda tartımlı çalışmalar, dörtlük notalar üzerinde alıştırmalar, porte sol anahtarı ve ek çizgiler, üç dörtlük ölçü, melodikayı iki el ile çalmak, sekizlik nota, çoğaltma bağı ve noktası, alt oktav sesleri, üst ve alt oktavda çalmak konularında yazı ve notalarla açıklamalarda bulunulmuş, bunlarla ilgili alıştırmalara ve örnek parçalara yer verilmiştir. Metodun ikinci bölümünde, klavyeli melodikanın tutuşu ve genel görünümünü veren bir resim, tutuşu, sağ el ve sol el parmaklarının durumu, üfleme tekniği, seslerin çıkarılması, klavyeli melodikada tuşlar, beş yedi sestten oluşan ezgilerin çalınışı ve birinci parmak atlaması ile sekiz sestten oluşan ezgilerin çalınışı hakkında açıklamalara ve örneklere yer verilmiştir. Bu metodun iyi yönleri; alıştırmaların, parçaların teknik sorunlarını çözümleyici nitelikte olduğu; parçaların kolaydan-zora bir sıraya izlediği; terim ve kavramların yeterince açık ancak; küçük puntolarla verildiği olarak belirtilebilir; ayrıca, iki melodika tarafından çalınmak üzere kitabın sonunda beş parça ile çoksesliliğe sınırlı olarak yer verildiği; önsözünde beş altı yaş çocuğunun durumu göz önüne alınmıştır dediği halde, çocukları motive edecek hiç bir resim ya da şekle yer verilmediği; belirtilen yaştaki çocuklara çoğunluğu tekerlemelerin yer aldığı parçalar yerine, halk ezgileri ile bunların yanında aktarma parçalara da yer verildiği; bir kısım parçaların bestecisinin ve nereden alındığının belirtilmediği ve bunların birer dezavantaj olduğu söylenebilir.

3.2.6. Bağlama Metodlarının İncelenmesi

Güray Taptık'ın hazırladığı iki kitaptan oluşan Bağlama Metodları'ndan birincisinin önsözünde: "Sistemsiz bir şekilde hazırlanan bu metodun en büyük özelliği; dikkatle takip ve tam tatbik etmek sureti ile bir öğretmen nezaretine veya yardımına ihtiyaç duymadan, kendi kendinize Türk halk musikisinin esasını teşkil eden temel bilgileri öğrenecek bağlamanın özelliklerini, usulleri, tavırları, tezene şekillerini tanıyacak bağlamayı bilinçli olarak ve mutlaka çalacaksınız" denilmektedir. Birinci derste: Bağlama yurdun her yerinde, o mahallin havalarına göre perde ve düzen değiştirilerek kullanılır. Biz metotta bağlamayı standart usullere göre öğreneceğiz, denilerek; bir bağlama resmi üzerinde çalgının bölümleri tanıtılmış, telin gerginliği, kalınlığı, boyu, kullanılacak tel kalınlığı (bağlamanın büyüklüğüne göre) hakkında bilgiler verilmiş; eğer bağlamanızda fazla perde varsa kesmek veya birbirine yanaştırmak sureti ile on yedi perdeye indiriniz denilmiştir. İkinci derste: Bu metotta tam manası ile nota öğretimine gitmeyeceğiz, fakat metoda yardımcı olması bakımından ufak tefek nota bilgileri vererek öğrencilerin bağlamayı kolay öğrenebilmelerini temin maksadı ile notayı, basit şekilleri ile ve yardımcı olarak kullanacağız, denilmiş ve bağlamanın tutuşu, sağ el, sol elin durumu, tezene tutuşu, çalgının akordu, tezene vuruşları (şekilli olarak) porte, sol -do- fa anahtarları (şekilli olarak), usul, ölçü çizgisi, notaların porte üzerindeki yerleri, nota değerleri tablosu, değiştirici işaretler ve tekrar işareti hakkında açıklamalar yapılmıştır. İkinci metot'da da; birinci metodu oluştururken düşünülen yaklaşımların tümünü bulmak mümkündür. Birinci ve ikinci metotta bilinen birçok parçanın üzerine egzersiz bağlılığı düşülerek bunların birer etüt niteliği taşıdığı gösterilmeye çalışılmıştır. Oysa etüt ya da alıştırma, parçaların daha iyi çalınmasını sağlayıcı bir unsur olarak görülür ve ayrıca yazılır. Yazarın bu parçaları egzersiz olarak düşünmesindeki ölçü anlaşılır nitelikte görülmemektedir. Birinci metodun önsözünde, daha önce belirtildiği gibi: Metodumuzda öğretmen yardımına ihtiyaç yoktur, denilmiştir.

Öğrencinin, öğretmen yardımı olmadan; bağlamada fazla perde varsa 17'ye indirmesinin istenmesi; gerekli olmadığı halde do ve fa anahtarının verilmesi; akord hakkında bilgi verilmesi; nota bilgisinin yetersiz olarak verilmesi ve öğretimde esas alınmaması; alıştırmalarda kolaydan-zora doğru bir yol izlenmemesi (doğrudan bir oktavlık alıştırma ile başlaması), konuların içeriğiyle ilgili resimlerin bulunmayışı, parçaların notalarının nota yazım kurallarına uygun yazılması (dörtlük ve noktalı dörtlük notalar sürekli olarak sekizlikler üzerine bağ konularak verilmiştir), gibi yönleriyle; somut bilgiler taşımayan, eğitsel kıstaslardan uzak, öğrenciyi öğretmensiz çalışmaya yönlendirerek yanlışlarının düzeltilmesini engelleyen, notaların altında ayrıca nota isimlerinin de yazılması nedeni ile notayı ikinci plana atan ve bütün bunları bir sistem imiş gibi gösteren olumsuz bir metot olduğu söylenebilir. Ülkemizde halen bağlama'nın boyu, perdeleri ve öğretim yöntemleri konusunda bir ortak düşünce, fikir birliği (standartlaşma) sağlanamamış iken; metotta: Biz bu metotta bağlamayı standart usullere göre öğreneceğiz ifadesiyle neyin kastedildiği anlaşılamamaktadır.

Ahmet GÜNDAY'ın hazırladığı bağlama metodunda: Türk halk çalgıları başlığı altında, çalgılar, telli, üflelemeli ve vurmali olarak gruplandırılmış ve çalgıların isimleri verilmiştir. Türk halk müziği usulleri başlığı altında, uzun havalar ve kırık havalar hakkında açıklamalar verilmiştir. Bir bağlama resmi çizilerek, bölümleri tanıtılmıştır. Bağlamanın düzenleri (akord çeşitleri) belirtilmiş, bağlama çalmaya giriş bölümünde de; bağlamanın tutuşu resimli olarak ve altında açıklamalara yer verilmiştir. Bağlama çalma alıştırmaları, notasız olarak maddelenmiş, nota öğretiminde ise; porte, donanım, ölçü çizgisi, notaların porte üzerindeki yeri, ilave çizgiler, bağlamanın tuşesinde notaların yerleri, nota değerleri tablosu, notaların bağlama ile çalınışı şekillerle ve nota kümeleriyle ayrı ölçülerde gösterilmiştir. Nota çalarken karşılaştığımız işaretler başlığı altında: Sus işaretleri, tekrar işareti, senyo, değiştirici işaretler, usuller, Teke havaları, tezene vuruşları ve Konya tezenesi hakkında şekil açıklama ve örnek notalara yer verilmiştir. Devamında Türkü-

lerin notaları ve sözleri sayfaların üst yarısında verilmiş, sayfaların alt yarısında da parçaların nota isimleri ile tezene vuruş yönleri belirtilmiştir. Daha sonra devamında parçalar aynı şekilde verilerek türküler ve öyküleri bölümünde bir kısım halk türkülerinin öyküleri verilmiştir. Bu metotta da: Nota yazılarının küçük, sık olduğu, nota öğretimi ve parçaların sıralanmasının eğitsel düzenden uzak olduğu, parçaların içeriğine ilişkin herhangi bir resime yer verilmediği, parçalar verilmeden önce parçanın içerisinde geçen tekniklerin ayrıca alıştırtma niteliğinde verilmediği, parçaların eğitimin kolaydan zora ilkesine uygun olarak sıralanmadığı, parçalarda çoksesliliğe yer verilmediği, terimlerin ve kavramların bir kısmının en başta tablo içerisinde verildiği, bu terim ve kavramların topluca değil öğretimde yeri geldikçe verilmesinin gerektiği ve kapsamında bulunan parçalarla bir dağarcık kitabı ya da albüm niteliği taşıdığı söylenebilir.

Sabri Yener'in hazırladığı üç ciltten oluşan Bağlama Öğretim Metodu'nun birinci cildinin önsözünde: "Bağlamayı bir eğlence aracı olarak görmeyip milli-evrensel müzik sanatının önemli bir kaynağı olarak değerlendirmek gerekir. Dünyanın en zengin folklor kaynaklarına sahip olduğumuz halde bu kaynaklardan gereği gibi yararlanamadığımız bir gerçektir. Bu kaynaklardan yararlanmamızın en etkili şekli ise okul müzik eğitimine temel alınmasıdır. Yeni kuşakların daha iyi yetişmesini sağlamak için okul içi ve okul dışı çalgı eğitimi daha tutarlı biçimde ele alınıp, öz çalgımız bağlamaya gereken önem verilmedir. Bu metot Türk halk müziğine ilgi duyan herkese çalışmalarında yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır."

Giriş bölümünde: Halk arasında "saz" diye adlandırılan "bağlama", en eski Türk çalgılarında "kopuz"un günümüzdeki uzantısı olarak bilinmektedir. Bu çalgı Cumhuriyet dönemine kadar usta-çırak usulü bir öğretimle gelebilmiştir. Cumhuriyet döneminde ise, bir yandan aynı gelenek sürerken, bir yandan da metotlu ve sistemli bir öğretim tarzı geliştirilmiştir. Bağlama öğretiminde ilk sistemli çalışmaların Türkiye radyolarındaki "toplu bağlama çalma" uygulamasıyla başladığı söylenebilir. Muzaffer Sarısözen'in başlattığı bu uygulama daha sonra yaygınlaşarak gelenekleşmiştir. Türkiye radyolarındaki bu uygulama,

sonraları Belediye Konservatuvarları, Musiki Dernekleri, Halk Eğitim Merkezleri ve benzeri kurum ve kuruluşlarca da rağbet görüp yaygınlaşmıştır. Müzik öğretmeni yetiştiren Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü programında, 1973 yılından itibaren bağlama öğretimine yer verilmektedir.

1976 yılında İstanbul'da kurulan Türk Müziği Devlet konservatuvarındaki çalışmalar sayesinde bağlama öğretimi konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Sistemli biçimde yürütülmesine karşılık, sadece uygulamaya yönelik olan bunca çalışmaların metot haline dönüştürülememiş olması ise önemli bir eksikliktir. Müzik bilimcilerin ve Türk halk müziği ile uğraşan herkesin isteğine cevap vermek amacıyla hazırlanmıştır. Konular işlenirken, "basitten-karmaşığa, kolaydan-zora, bilinenden-bilinmiyene, genelden-özele doğru bir yol izlenmiştir. Kitaba alınan her konu mutlaka örneklendirilmiş olup, bu örnekler, konulara uygunluğu yanında herkesin ilgi duyabileceği türkü, oyun havası, tekerleme ya da alıştırmalardan oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kitapta kullanılan notalama sistemine göre sanatçı (çalıcı) sözlü parçalar için yazılan iki bitişik porteden üsttekini ses (okunuşu), alttakini de saz (çalınışı) için kullanacaktır. Saz (bağlama) partisinde her tezene vuruşuna isabet eden tüm notalar yazılacağından, parçanın tavrı da belirtilmiş olacaktır" denilmektedir. Birinci bölümde, bağlamanın genel yapısı hakkında, şekil üzerinde bölümlerinin isimleri verilerek, şeklin altında bağlama yapımında kullanılan ağaç çeşitleri tanıtılmıştır. Halen çeşitli boylarda bağlamalara rastlandığı, şimdiye kadar standart bir boy tesbit edilemediği; ancak, gövde ile sap arasındaki uzunluk bakımından yaklaşık bir oranın var olduğu; bunun, ses eşliğinden sapın eklendiği noktaya kadar kaç santim ise, sapın uzunluğu bu ölçünün bir misli fazlasına 13 cm eklenerek ortaya çıkacağı şeklinde belirtilmiştir.

Bağlama ailesindeki sazların boylarına göre üçe ayrıldığı, bunların: 1. Divan ya da meydan sazı (büyük bağlama), 2. Bağlama (orta boy bağlama), 3. Cura (küçük boy bağlama) olarak adlandırıldığı; Tezene'nin en iyisinin kiraz kabuğundan yapıldığı, plastik maddelerden yapılan tezenelerin kiraz kabuğun-

dan yapılanlar kadar makbul olmadığı; teller bölümünde, yukarıda isimleri verilen üç grup bağlamaya takılacak tellerin her birinin kalınlıkları numaralarıyla verildiği ve bağlamanın bakımı ile korunmasına ilişkin bilgilere yer verildiği görülmüştür. Temel bilgiler başlığı altında: Düzen, perdelerin ayarlanması, porte, sol anahtarı, nota, ilave çizgisi, saz düzenine göre bağlamada alt, orta, üst tellerin verdiği sesler ve porte üzerindeki yerleri şekilli örnekleriyle; karar perdesi, bağlamanın düzeninin yapılması, duruşlar ve tutuş, sağ bileğin durumu ve solak çalanların tutuşu resimli olarak örneklerle ve açıklamalarla verilmiştir. İkinci bölümde: Nota ve süre kavramı, bando davulu'nun resmi ile dörtlük nota, tam nota kabul edilerek ve resmi geçit anındaki bir takım asker, izci, öğrenci grubunu örnek vererek, sekizlik nota, tek ve porte üzerinde örnekleriyle, sol sesi ve işaret parmağının kullanılması, sekizlik tezene vuruşları şekilli olarak, ölçü ve ölçü çizgisi, iki dörtlük ölçü (usûl), bitiş çizgisi, tekrar işareti, la sesinin (yüzük parmağının) kullanılması, sol-la çalışmaları, bağlama ile çalmak ve söylemek için iki ayrı portede notaları ve sözleri verilen tekerlemeler, ikinci parmak alıştırmaları, değiştirici işaretler nota şekil ve resimli olarak açıklanmıştır. Üçüncü bölümde: Dörtlük-sekizlik tezene vuruşlarıyla çalışmalar, üç dörtlük ölçü, dördüncü bölümde, onaltılık (çeyrek vuruş) notalar ve tezene vuruşları, sekizlik onaltılık tezene vuruşları, sözden yola çıkılarak nota değerleri ve bunlara ilişkin alıştırmalara, nakarat, tartım çalışmaları, ton, makam, ayak, Kerem ayağı ve dizisi, kerem ayağı dizisinde beşinci derecenin pesleşmesi gârip ayağı ve dizisi hakkında nota, şekil, resim ve açıklamalarla bilgiler verilmiştir. İkinci kitapta: Üç, altı, dokuz, oniki ve onsekiz sekizlik ölçülere ve tezene vuruşlarına ilişkin alıştırtma ve örnek parçalara, parça içinde ölçü değişimine ilişkin örnek ve açıklamalara, aksak ölçülerde sekizlik tezene vuruşları ve örnek parçalar, müstezat düzeni, karma ölçülerde sekizlik tezene vuruşları ile örnek parçalara, üç birimlik ölçülerde sekizlik, onaltılık tezene vuruşlarıyla ilgili alıştırtma ve örnek parçalara, aksak ölçülerde sekizlik, onaltılık tezene vuruşlarına, yedisekizlik, sekiz sekizlik, dokuz sekizlik, ölçülerde alıştırtma ve örnek parçalara, bileşik ve karma ölçülere ilişkin

açıklama ve bilgilere ve örnek parçalara yer verildiği saptanmıştır. Üçüncü kitapta: Garip (hicaz) dizisinde dördüncü parmak çalışmaları ve parçalara, noktalı sekizlik onaltılık notaların çalınışı şekilli olarak, senkopların çalınması, değişik biçimdeki tezene vuruşlarının bir parça içinde kullanılması, bir tezene vuruşuyla birden çok nota çalınması, çarpma, tarama (çiftleme) tezene, otuzikilik notaların çalınması, vibrato ve tril teknilerinin yazılışı ve çalınışı, kesik çalma, çarpma ve çiftleme tezenenin otuzikilik notalarla çalınması, gecikmeli çarpma tezene, altmışdörtlük nota, noktalı onaltılık ve altmışdörtlüklerle tarama hakkında şekil nota ve açıklamalara yer verilmiştir. Dokuzuncu bölümde: Mahalli tezenelere (doğu karadeniz, teke, Ankara, zeybek, Konya) örnek parçalara ve açıklamalara; Onuncu bölümde: Bağlamada düzenler (misket, müstezat, bağlama) ile bozlak dizisinde çalışmalar hakkında bilgi, açıklama ve örnekler ile Türk halk müziğinde dizilerin notalarına yer verilmiştir. Bu metotta: Tartımlara sözden yola çıkılarak ideal bir şekilde yer verildiği, parçaların notalarının bağlama ile hem çalıp hem de söylemek için ayrı ayrı verilmesinin yerinde bir yöntem olduğu; nota başlarının ve açıklamaların küçük puntolarla yazılmasının, parçaların içeriklerine ilişkin resimlere yer verilmeyişinin, nota değerlerinin öğretiminin resimlerle somutlaştırılmamasının, çok sesliliğe birinci metottaki parçalardan itibaren yer verilmeyişinin, olumsuz yönler olduğu söylenebilir. Metodun; daha önce hazırlanan metotlardan farklı olarak eğitsel bir düzen ve anlayışla hazırlandığı, eğitimin, çevreden-evrene, kolaydan-zora ilkelerine uygun düştüğü, bu çalgıya ilişkin terim ve kavramların yeterince açıklandığı, çalgı eğitimi yanında Türk halk müziği dağarı verecek şekilde parçalara yer verildiği ve halk müziğinin sözlü, sözsüz ve yöresel parçalarına da yer verilmesinin uygun düştüğü söylenebilir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada önce, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar uygulanmış ve uygulanmakta olan ortaokul müzik eğitimi programlarının çalgı eğitimine verdikleri yer bakımından incelenmesi yapılmış; sonra, kaynak gösterilen ve kullanılan çalgı eğitimi metotlarının uygulamadaki görünümü ortaya çıkarılmış ve sonunda da önerilerde bulunulmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra hazırlanan 1930 programından günümüze kadar uygulanan programların değerlendirmesi sonucu, çalgı eğitimi anlayışı bakımından çağdaş bir öğretim programında bulunması gereken öğelerin (hedefler, hedef davranışlar, öğretme durumları, sınama-ölçme durumları, değerlendirme işlemleri) tümünü içeren bir programa rastlanmamıştır.

1949, 1971 ve 1986 programlarında her öğrenciyi yeteneğine göre bir müzik aleti çalmaya teşvik etmek amaçlanmış, ancak; bunun nasıl, hangi yöntem ve metotlarla yapılacağı ve bu metotların içeriğinin ne olacağı belirtilmemiştir.

İncelenen çalgı eğitimi metotlarından pek azında; nota öğretimi, örnek resimlerle ve açıklamalı olarak verilmiş, çoğunluğunda nota değerleri, öğretimi ve açıklamaları çağdaş nota öğretiminin gerisinde kalmıştır. Metotların çoğunda nota yazımı da, gerek notaların büyüklükleri, gerekse de notaların büyüklükleri ve aralıklarının oranları bakımından bu günkü nota yazımının gerisindedir.

İncelenen çalgı eğitimi metotlarının pek çoğunda parça seçiminin: önce tekerleme, sonra çok bilinen halk ezgileri ve daha sonra batı müziğinden örnek parçalar şeklinde; müzik eğitiminin, yakından-uzağa ve çevreden-evrene ilkesine uygun olması gerekirken, eğitimde temel hareket noktası olarak kabul edilen belli basamakların bu metotlarda fazlaca dikkate alınmadığı görülmektedir.

Bilindiği gibi çağdaş eğitim anlayışı içerisinde eğitimi hızlandırması açısından motivasyonun önemi çok büyüktür. Ancak; incelenen bu metotlarda, motivasyonun bu etkinliğinden yeterince yararlanılmadığı ve seçilen parçaların içeriğine ilişkin resimlerle desteklenmediği saptanmıştır.

Araştırmaya konu olan metotların incelenmesi sonucunda; aynı çalgıyı öğretseler bile farklı öğretim yöntemleri kullanıldığı görülmüştür. Çalgı öğretimine başlangıç noktaları ve kullanılan tekniklerin belli öğretim yöntemlerine bağlı kalması ve bilimsel bir çalışmanın ürünü olması gerekirken, bir kısım metotların her hangi bir temele dayanmayan rastgele hazırlanmış metotlar olduğu saptanmıştır. Çünkü, gerek çalgı eğitiminde gerekse diğer alanlarda hazırlanan her yeni metot, belirli gruplar üzerinde denenerek durum saptaması yapılır, değerlendirilerek geliştirilir. İncelenen metotların çoğunluğunda bu evreleri görmek mümkün olamamıştır.

Çalgı eğitimi metotlarının pek çoğunda, terimler, çeşitli kavram ve açıklamalara yeterince yer verildiği halde, metotlarda fazla yer işgal etmemesi düşüncesi ile ve öğrencilerin dikkatini çekmeyecek şekilde küçük puntolarla yazıldığı gözlenmiştir.

İncelenen metotlarda genel olarak çoksesliliğe yer verilmiş ve kanon, karşıezgi, tonal ve modal teknikleriyle çokseslendirme yapılmıştır. Ancak; bir kısım metotlarda çokseslendirme işlemi metodun en sonuna bırakılmıştır. Çoksesli çalma, duyma ve düşünme alışkanlığının geliştirilmesi amacıyla bu yöntem, metotlarda baştan itibaren yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca; metotlardaki parçalardan birçoğunun armonik kurallara aykırı olarak çokseslendirildiği görülmüştür.

Belirli bir davranışı sistemli ve birbiriyle koordineli öğretim yöntemleriyle kazandırması gereken metotlar bu zihniyetten uzak olarak albüm niteliğinde hazırlanmış ve piyasaya sürülmüştür.

Ö N E R İ L E R

Hazırlanacak müfredat programlarında, kullanılacak olan çalgılar ve bu çalgılara ilişkin metotlar net bir şekilde belirtilmelidir. Hazırlanacak müfredat programlarında çalgı eğitiminin hangi yöntem ve metotlarla yapılacağı ve bu metotların içeriğinin ne olacağı da belirtilmelidir.

Hazırlanacak metotlarda dizek aralıkları yeterince ge-

niş ve nota puntoları da büyük olmalıdır.

Parça seçiminde önce tekerleme, sonra çok bilinen halk ezgileri ve daha sonra batı müziğinden örnek parçalar şeklinde; müzik eğitiminin yakından-uzaya ve çevreden-evrene ilkesine uygun olması gerekir.

Seçilen parçalar, çocuğa ve parçanın içeriğine uygun resimlerle desteklenmelidir.

Hazırlanan metotlar çağdaş metot anlayışına göre hazırlanmalıdır.

Metotlarda yer alan terimler, çeşitli kavram ve açıklamalar rahatlıkla görülebilecek şekilde dizayn edilmelidir.

Metotlarda çok sesliliğe baştaki ilk parçalardan ilk parçalardan itibaren yer verilmeli ve parçalar kolaydan-zora doğru aşamalı olarak sıralanmalıdır.

Çokseslendirmeler de mutlaka armonik kurallara uyularak yapılmalıdır.

ABSTRAKT

Bu araştırmada Cumhuriyet d6nemi ortaokul m6fredat programları incelenip, bu programlar içerisindeki çalgı eğitimi ve çalgı eğitimi metotları taranıp, yoğun bir çaba ve geniş bir çerçevede m6zik 6đretmenleriyle yapılan g6r6şmeler sonucunda elde edilebilen metotların her biri ayrı ayrı g6zden geçirilip belli yargılara varılmıştır.

Sonuç olarak; M6fredat programlarının hazırlanması sırasında çalgı eğitimine ve kaynak çalgı eğitimi metotlarına yeterince yer verilmediği g6zlenmiş, incelenen metotların çoğunluğunun ağdaş çalgı eğitimi metot anlayışından uzak olduğu saptanmış ve yetkililere, bu konuya ilgi duyanlara ve bu alanda alışmakta olanlara gerekli 6nerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

In this study, I tried to reach some certain judgments about the music curriculums applied in the secondary schools during the Republican era; examining both the education and the methods of instruments and also the methods gained after having discussed with the music teachers in detail.

As a result, I wanted to put forward some necessary opinions about this to the authorities and those who are interested in this subjects and also who have been studying in that area after having observed that necessary importance wasn't given to the source methods and education of musical instruments sufficiently while the curriculms being prepared and also after having fixed that most methods being applied in the secondary schools were far from the contemporary opinions and methods.

K A Y N A K L A R

1. Alkan, C., Eğitim Felsefesi, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, s.1 (1983)
2. Ertürk, S., Eğitimde "Program" Geliştirme, 4.Baskı, Yelkentepe Yayınları, Ankara, s.12, (1983)
3. Uçan, A., Son 100 Yılda Türkiye'de Müzik Eğitimi (1883-1983), 4.İstanbul Sanat Bayramı Sempozyumu Bildirisi, İstanbul, (1983)
4. Uçan, A., Müzik Eğitiminde Program Geliştirme: Kuram ve Türkiye'deki Uygulama, 1. Uluslararası Müzik Bilimleri Sempozyum Bildirisi, İzmir, (1984)
5. Varış, F., Eğitimde Program Geliřtirme "Teori ve Teknikler" 3. Baskı, A.Ü.Eğitim Fakóltesi Yayınları, Ankara, s.17, (1978)
6. Ali, F., Müzik ve Müziğimizin Sorunları, Cem Yayınevi, İstanbul, s.108, (1987)
7. TDK Yayınları, Atatürk'ün Milli Eğitimimizle İlgili Düşünce ve Buyrukları, 2. Baskı, İlkıyaz Basımevi, Ankara, (1979)
8. Uçan, A., "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi" Milli Eğitim, s.36-39, (Temmuz, Ağustos, Eylül 1983)
9. Saygun, A.Adnan., Atatürk ve Musiki, Sevda-Cenap Anel Müzik Vakfı Yayını, Ankara, (1982)
10. Özalp, R., Ataünal, A., Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı, 1.Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, (1977)
11. IX.Milli Eğitim Şurası, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.260, (1975)
12. Milli Eğitim Temel Kanunu, No: 1739, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, s.15, (1976)
13. Doğan, H., Türk Ortaöğretim Sisteminin Değerlendirilmesi, 1.Baskı, Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları, İstanbul, (1972)

14. MEB, Ortaöğretim Programlarındaki Yönelmeler (1924-1970), Milli Eğitim Basımevi, s.107-115, (1972)
15. Yücel, H.Ali., Türkiye'de Ortaöğretim, Devlet Basımevi, İstanbul, (1938)
16. TCMEB, Tebliğler Dergisi, Cilt 34, (14 Haziran 1971)
17. Ünal, s., Yüreğir, Y., Yeni Blokflüt Metodu, Önder Matbaası, Ankara, (1972)
18. Ünal, S., Blokflüt Çalıyorum 1,2, Önder Matbaası, Ankara, basım yılı yok
19. Aydoğan, S., İlik, A., Blokflüt ile Müzik Eğitimi, Önder Matbaası, Ankara, (1985)
20. Yıldırım, S., Akkuş, B., Blokflüt Metodu 1,2, Gökçe Ofset Matbaacılık, Ankara, (1983)
21. Sarıçiftçi, Ş., Sarıçiftçi, İ., Çoksesli Ezgilerle Uygulanmış Blokflüt Metodu, Aydınoğulları Matbaacılık Anonim Şirketi, İstanbul, basım yılı yok
22. Şener, N., Blokflüt ve Dağarcık, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, (1985)
23. Saydam, A., Egüz, S., Yeni Mandolin Metodu 1,2,3,4 Doğu LTD. ŞTİ. Matbaası, Ankara (1952)
24. Yıldırım, S., Akkuş, B., Mandolin Metodu, Gökçe Ofset Matbaacılık, Ankara, (1983)
25. Sarıçiftçi, Ş., Sarıçiftçi, İ., Mandolin Metodu 1, Sevinç Matbaası, Ankara, (1968)
26. Aydınlan, Z., Gitar Metodu 1,2, Eko Matbaası, İstanbul, (1974)
27. Karasu, A., Büyük, Z., Türkçe İzahlı Yeni Akordeon Metodu, Eser Matbaası, basım yılı yok
28. Egüz, S., Egüz, N., Yeni Melodika Metodu 1, Doğu LTD.ŞTİ. Matbaası, Ankara, basım yılı yok
29. Taptık, G., Bağlama Metodu, 3 Er Ofset Matbaası, Ankara, basım yılı yok
30. Günday, A., Bağlama Metodu, 2.Baskı, Anıt Matbaacılık ve

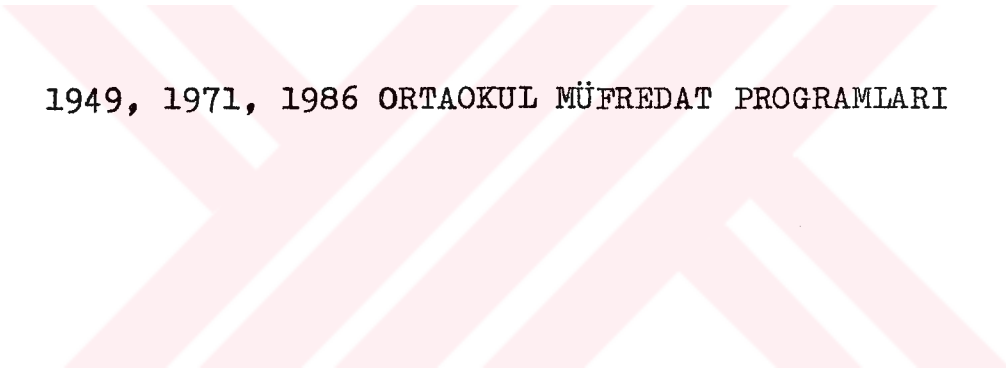
Ticaret Kollektif Şirketi, İzmir (1979)

31. Yener, S., Bağlama Öğretim Metodu, Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii A.Ş., Trabzon (1987)
32. TC Maarif Vekâleti, Ortamektep Müfredat Programı, Devlet Matbaası, İstanbul, (1930)
33. TC Maarif Vekaleti, Ortamektep Müfredat Programı, Devlet Matbaası, İstanbul, (1931)
34. TC Kültür Bakanlığı, Ortaokul Programı, Devlet Basımevi, İstanbul, (1938)
35. TCMEB, Ortaokul Programı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, (1949)
36. TCMEB, Tebliğler Dergisi, Cilt 34, (14 Haziran 1971)
37. TCMEG ve SB, Tebliğler Dergisi, sayı 2208, (1 Nisan 1986)

E K L E R

1949, 1971, 1986 ORTAOKUL MÜFREDAT PROGRAMLARI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTA OKUL PROGRAMI

Gazi Eğitim Enstitüsü KÜTÜPHANESİ	
Demirbaş	No. 272/10 Ta: A 8366

ANKARA 1949 — MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ

M Ü Z İ K

AMAÇLAR:

- 1 — Öğrencide müzik sevgisini ve yeteneğini geliştirmek;
- 2 — Her öğrenciyi ilgi ve yeteneğine göre şarkı söylemeye, bir müzik aleti çalmaya, bir müzik parçasını dinlemeye, ritmik çalışmalara ve yaratıcı faaliyetlere katılmaya teşvik etmek;
- 3 — Öğrencinin, toplum içinde etkin yaşayabilmesi için gerekli müzik bilgi ve beceriklerini elde etmesine yardım etmek;
- 4 — Okulda, evde ve çevredeki müzik faaliyetlerine öğrencinin katılmasını teşvik ederek müziği, öğrencinin toplumsallaşmasında ve heyecanları bakımından gelişmesinde bir araç haline getirmek;
- 5 — Okul içinde ve dışında öğrencilere iyi müzik parçaları dinleme fırsatı ve imkânları sağlayarak, değerli müzik eserlerini anlama yetisi kazandırmak;
- 6 — Müzik çalışmaları yoluyla milli birliğin gelişmesine yardım etmek;
- 7 — Müzik vasıtasıyla milletler ailesi içinde yakınlık ve dostluk duygularını kuvvetlendirmek.

AÇIKLANALAR:

Müzik eğitimi, sesin, kulak ve zevkin eğitimidir.

- 1 — Ses eğitimi; Okulda ses eğitiminin amacı, çocuğa iyi ve doğru şarkı söylemesini öğretmektir.

a) Çocuğun sesi bilhassa orta okul çağında ihtiyatla kullanılması gereken nazik ve ince bir alet halindedir. Öğretmen öğrencilerin seslerini zorlamadan taşınım etmelerine ve onların daimi surette hafif ve tatlı bir baş sesi ile şarkı söylemelerine önem vermeli; bütün öğrenim boyunca ses kalitesine müzik cümlelerini doğru ifade etmeye, iyi telâffuza ve hecelerini açık ve anlaşılır bir şekilde söylenmesine özel ihtinam göstermelidir. Çocuk sesinin özellikleri hafiflik, tatlılık, yumuşaklıktır. Ses daima serbest ve tabii bir şekilde çıkarılacak ve bağrılmıyacaktır.

b) Öğretmen ses eğitiminde çocuklarda ses değişimi olmasına dikkat edecek. bu devre esnasında çocukları durumlarına göre idare edecek. vokal çalışmalarda onları baş sesiyle söyletecektir.

c) Ses eğitiminde her ders başında birkaç dakika nefes, ses ve telâffuz alıştırmaları yaptırılacaktır. Teneffüs alıştırmalarında, önce sınıf havasını yenilemek doğru olur. Teneffüs daima temiz haveli bir sınıfta gürültüsüz yapılacaktır.

Teneffüs alıştırmalarına bazı kolay kol ve beden hareketleri de ilâve edilebilir.

ç) Öğretmen her türlü ses çalışmalarında, çocukların yaşlarına göre değişen ses genişliklerine dikkat edecek, bu genişlikleri ne tizde, ne peşte aşmıyacaktır. Koral çalışmalarda sesler gerektiği kategorilere doğru olarak basınıf edilecektir. Öğretmen ses değişimi devrini geçirmemiş, geçirmekte ve geçirmiş olan ayrı tipleri doğru görecektir, ses bölümü ve çalışmalarını ona göre idare edecektir. Ses değişimi devrini geçirmemiş erkek çocukları daima alto, kız çocukları soprano söylenmek doğru değildir. Soprano ve alto seslerini hem erkek, hem de kız çocukları arasından karşı seçerek söyletmelidir. Ses alıştırmaları, ses kategorileri içinde gürup gürup yapılacak, tizlere çıkabilen ince sesler, tizlere çıkamayan kalın seslerle beraber çalıştırılmıyacaktır. Karşık orta okul sınıflarında geniş ses sınırları içinde yazılmış parçaları söyletirken, öğretmen, büyük ses genişliği içinde kolay ve serbestçe hareket edebilen sesler soprano larla, böyle bir ses genişliğine hiçbir zaman malik bulunmayan erkek çocukları, ses değişimini yeni tanıtmamış, taze basları zamanı zamanda sesleşerek beraber söyletmeyecek; böyle durumlarda kolay bir armoni içinde onlara uygun bir parti verecektir.

d) Ses alıştırmalarında önce *py*, *n* gibi sessiz harfler üzerinde çalışılacak, sesli harflerle çalışmaya sonra geçilecektir. A seslisi imlâ veya solfej çalışmalarında uygun bir harf ise de boğazdan ses çıkarmayı kolaylaştırdığı için ses eğitiminde çok ihtiyada ve zamanında kullanılmalıdır.

e) Okulda müferrerit tagamni de teşvik edilecektir. Doğru ses çıkaramayan, istenilen irtulalarda doğru ses veremeyen tipler sınıfı en öne oturtulacak, arkalarına iyi söyleyenler konulacak, bu gibilerin seslerini düzeltmesine özel bir dikkat gösterilecektir.

f) Ses alıştırmaları esnasında piyano gibi klavyeli bir alet, ancak refakat sazi olarak, keniz ve doğru ses çıkarmaya yardımcı olmak üzere kullanılmalıdır. Yoksa onun bütün ses alıştırmaları esnasında beraberçe çalışması doğru olmaz.

g) Bütün öğrenim boyunca öğrenci, ses çalışmalarını esnasında daima dik ve rahat durmalı, göğüs serbest ve rahat tutulmalı, omuzlar otururken içkenliğe veya sıraya değmemeli, tagamni esnasında bilhassa tiz seslerde omuzları kaldırılmamalı, her bir sesle söyleme üzerine rahat ve doğru konulmalı, vücut gevşek ve rahat tutulmalı, sıklıkla derin nefes alınmalı, ağza yeter derecede nemli, (mübahajalı şekilde fazla nemliktan sakınmalı), dil mümkün olduğu kadar aşağıda tutulmalı, talli söylemeli tonu muhafaza etmeli, kendinden daha iyi söyleyenleri dikkatle dinlemek fırsatını kayırmamalı, onları takip ve taklitlemeli, müzikteki her şeyi doğru ve güzel yapmalıdır.

derste muayyen bir müddet, birkaç dakika, ses ve solunum alıştırmaları yapılmalıdır. Ses çalışmaları yapılan yer ne soğuk ne de fazla sıcak olmalı, havası yenilenmiş, tozuz, dumanlız bulunmalıdır. Nezeli, kendisini üstünmüş öğrenciyi tagamnidan affetmeli, çocukları yüksek sesle haykırmaktan menetmelidir. Hatırlatılmı ki ses değişimi sırasında yalnız tagamni değil, fazla haykırmak da sesi bozabilir.

2 — Kulak eğitimi: Kulak eğitiminin amacı, çocuğun müziksel işleme kabiliyetini eğitmek, çocukta müzik anlayışını sistematik bir surette geliştirmek, çocuğu müziği yazıp okuyabilecek hale getirmek, onu müzik bilgisi ve kültürü ile teçhiz etmektir.

Okulda kulak eğitimi konusunda çocukta eğitilecek hususların başlıcaları şunlardır:

a) Ritim duygusu: Müzik anlayışının esaslı maddesi ritim duygusudur. Bu duygu insanı daha çocukluktan itibaren görür ve sistematik bir şekilde eğitilmesi lazımdır. Ritim kapasitesinin, ritmik şuur ve duygunun eğitimi ve inkişafı için küçük çocuklara ritmik karakterde ses ve saz müziği eserleri çalınır (piyano veya plâkta), onlara ritmik dramatisasyon yapılır ve çocuklardan vurma sesleri bandosu kurulur. Vurma aletleri bandoları çocukların ritmik duygularını geliştirmede çok işe yarayan vasıtalarıdır.

Orta okulda ritim eğitiminde ilk alınacak not değeri bir vuruşluk (dörtlük) değeridir; sonra iki vuruşluk, üç, dört vuruşluk, sekizlik, noktalı dörtlük, on altılık... gibi not ve susma değerleridir.

Metrik sıra da 2/4, 3/4, 4/4 lük usullerdir.

b) Müziksel işleme kabiliyeti ve tonal duygu: (Müziksel işleme kabiliyeti) sözleriyle çocuğun tek ye çok sesleri, irtifaları bakımından tanıma, ayırdetme, işleme kabiliyeti kastedilmektedir. Bunun geliştirilmesi özel bir mahiyet ve güçlükle arz eder. Önce do-sol beşlisi, sonra mi, daha sonra sıra ile si, re, fa, la sesleri alınıp işlenir.

İmlâ kulak eğitiminin esasıdır. Müziksel işleme kabiliyetinin eğitiminde tonal duygu da terbiye edilir. Kulak eğitimi çalışmalarını esnasında, ses eğitiminde temasa edilen ses değişimi olayı daima göz önünde bulundurulur. Bu devre içinde olan öğrenciler hafif ve talli bir bag sesliye tagamni ettirilir. Bu gibi çocukların geniş solfej alıştırmalarını yapmıyacaklarını hatırdan çıkarmamak lazımdır.

c) Müzik hâzırası: Bütün müzik öğrenimini boyunca kulak ve ses hâzıraları da terbiye edilecektir. Hâzıra alıştırmaları ritmik, melodik ve armonik olur. İmlâ hâzırayı terbiye eden kuvvetli bir vasıftır. Ritmik, melodik ve armonik imlâ alıştırmalarıyla hem alınan maddeler işlenir, hem hâzıra terbiye edilir. Çouk belleğinin ve görme duyunun ne olduğuna alıştırmak

yapılır, sonra yazılıya geçilir.

e) Müzik tasavvuru: Kulak eğitimi faaliyetleri dâhil müzikal bir tasavvurdur, zihni bir faaliyettir. Çocuk, sesleri dâima tasavvur ederek, düşünerek tıngamı eder veya yazır. Doğru sol akor notaları zihni destekler, köprüler olarak alınır; bunlar düşünülerek diğer sesler bulunur. Çocukta müzikal tasavvur da eğitilmelidir.

d) Müzik yaratma kabiliyeti: Müzik dersleri çocuğun müzik yaratma kabiliyetini ve müzikal fantazisini de eğitmekle ödevlidir. Yaratma yüksek faaliyeti derecesidir. Çocuk alınan ritmik, metrik, tonal maddeler üzerinde yaratmalar yapar. Mevcut sözlerle veya kendi bulunduğu orijinal sözlerle müzik koyar. Eserlerin drammatizasyonu da bu kabiliyeti geliştirir.

3 — Zevk eğitimi: Müzik öğretiminin diğer önemli bir amacı da çocukta müziğe karşı ilgi ve sevgi uyandırmak olacaktır. Müzik zevki ve anlayışı kazandırarak müzik dinleme faaliyetini yapma ihtiyacını duyurmak ve geliştirmek böylece öğrencinin estetik, toplumsal ve millî duygularını tahrik etmektedir.

a) Çocuk, bu amaçları ulaştırarak amaçlarının başında okul şarkıları gelir. Okul şarkısı sözleri yönünden eğitsel, çocuk zevki ve psikolojisine uygun, ezgiyi yönünden orijinal, sanat değerini taşıyan, çocuk için sevinli ve kolay öğrenilir olması, sözle ezgi arasında uygunluk (prozodik) bulunmalıdır. Okul şarkıları, o memleketin bescicileri tarafından yazılmış orijinal şarkılar, halk ezgipleri veya başka ulusların şarkılarından geliştirilmiş adapteler olur. Okula girince her türlü şarkının, okul havasına, çocuğa, çocuk zevki ve psikolojisine uygun olması şarttır. Şarkı ister kullaktan, ister notasıyla öğrenilsin, daima gerçek bir enterpretasyona, sanatta çocuklara sunulmalıdır. Müzik öğretmeni, mutlaka seçme şarkılardan yapılmış bir şarkı repertuarına malik olmalıdır.

b) Okul şarkılarından başka öğretilenleri kendi sesleriyle çocuk seviyesine ve zevkine uygun parçaları çocuklarına galmaları da zevk eğitiminde önemli rol oynar. Bundan dolayı öğretmenin şarkı repertuarı gibi bir de çocuklarına galeceği eserlerden mütekekip bir repertuarı olması, böyle bir repertuarı vaktinde hazırlanmış bulunması ve bu repertuarı zamanla geliştirmesi gerekir.

c) Şarkıların drammatizasyonu çocukların yaratma kudretleri kadar müzik zevklerini de eğlir.

e) Zevk eğitiminde kullanılacak çok faydalı bir araç da gramofon ve plâktür. Müzik öğretmeni, okulunda çocukların seviyelerine uygun plâklardan mütekekip bir diskotek kurmakla da ödevlidir. Gramofon sağlam, bilhassa sürat bakımından muntazam olmalıdır ki eserler gerçek tempo ve tonların-

dan dinlenebilsin. Gramofon pratikliği bakımından duvara radyoya üstün bir durumda kalacaktır. (Bakınız 279 sayılı Tebliğler Dergisinde okullarımız için münasip görülen bir plâk listesini neşretmiş, hatta 1948 de bir de "Diskotek Kilavuzu" yayımlanmıştır. Müzik öğretmenleri bu işbirliğe adı geçen eserler arasından seçme yaparak plâk alıp ve kulvardan faydalanabilirler.)

d) Çocuklara plâk dinletirken yapılan izahlarda dikkatli olmalı, çocukların anlayış güçlerini teknik terimlerle dolu bir dil ve ifade kullanılmaktan çekinmeli, çocuğun sabır ve tahammülünü yine kullanmamalıdır.

e) Müziğin diğer çocuklara radyoda verilen konserlerdeki müziğin etkileri dinletmeli, hazırladıkları programları radyoda neşretmelidir.

f) Okulda müzik zevkının eğitimi yarayan araçlardan biri de bizzat çocuklarında okul orkestrası, koro, bando veya herhangi başka ses veya ses teşekkülleri kurmaktır. Okul müziği her ne kadar esas itibarıyla ses müziği ise de okul içinde ve dışında çocukları ses müziğine teşvik etmek de lazımdır. Küçük sınıflarda vurma aletleri takımları kurmak, dilili kaval çinsinden veya yarı çalınan flütlerde ağır armonikası ve mandolin takımları meşgule getirmek, kornça piyano ve diğer orkestra aletlerinin öğrencilerden yararlanarak da müzik çalışmalarını arastırma da yer almaktadır. Fakat bunu da hatırlatalım ki, okulda siz programınızı ses faaliyetleri bizzat yapma seçme yapıyor, sese dayanan ses müzik öğretimi ve eğitiminin yerini almamalıdır. Müziğin alet çalınarak faaliyetleri okulda hiçbir zaman gerçek müzik eğitiminin yapıldığını unutmayınız; yalnız müzik eğitimi müzik yapılmaz eder.

g) Okulda, koral veya anıtsürümatal konser faaliyetleri, tanınmış müzikçilerin, bestecilerin okula davet edilip kendilerine konuşur ve konferanslar verdirilmesi, çocuklarda her tür ve müzikçilere karşı ilgi ve sempati yakatılması da okul müziğinin ödevlerindedir.

h) Orkestra sazları çocuklara bizzat canlı olarak, sesleriyle, hiç olmazsa plâktan ve resimleriyle tanıtılmalı; eserler basit tabirlerden geçirilmeli; ileri sınıflarda çocuklara başlıca müzik şaheserlerini, kişilik, romantik gibi yapılarıyla tanıma kabiliyeti verilmeli; bu gibi eserleri, adları ve bestecileriyle tanıtılmalıdır.

i) Çocuklara okulda uygun halk oyunları oynatılmalı; jestli, hareketli temsilli şarkılar söyletmeli; müzikli temsiller verilmeli; küçük opera veya operet sahnelenmeli temsil ettirilmeli; ileri sınıflarda daha ciddi drammatizasyon çalışmalarını yapılmalı; bu temsillerin lezazını kendilerinin hazırlanması, eserlerin gerek sahne, gerek müziksel idaresi de yine öğrencilere bırakılmalıdır.

j) Bazı basit vurma aletlerini, kaval gibi galgıları kendilerine imal ettirmeli; ritmik oyunla bale gibi temsilleri zevkle edinebilmeli; **teatrinin halk seveciliğini, ses ve oyun becerilerini** okula dâvet edip enlari çağırıp oynamalıdır. Bunun bu faaliyetler okula yapılmaması gereken müzik ve sanat faaliyetleridir ve çocukta zevkin eğitimine hizmet ederler.

k) Her Müzik dersi mutlaka zevkle hitabeden bir çalışmaya ihtiva etmelidir. **Aprisyasyon çalışmalarını**, her müzik dersinde muntazam ve sistemli bir şekilde bütün sınıflarda yer almaktadır. Müziği çocuğa **sevdirme** bir okul, müzik öğretimi ve eğitimi bakımından en **esaslı** ödevlerinden birini yapmanın sayılır.

4 — Bir Müzik dersi içinde yapılacak çalışmalar ses, kulak ve zevk eğitimlerini birlikte süğünmeli ve bu amaçlar için tertiplenmiş alıştırmaları ihtiva etmelidir. Bütün bir dersi bu amaçlardan yalnız biri uğruna harcamak doğru olmaz. Teori ise yalnız bir vasıttan başka bir şey değildir. Bütün bir dersi yalnız teori ile geçirmek müzik dersinin görevini anlamamak olur. Teori ancak lüzum olduğu zaman ve lüzumu kadar verilecek; Müzik dersi mücerret bir teori dersi haline sokulmaktan kaçınılmalıdır. Öğrencinin dilkate ve ilgisinin daima canlı tutulabilmesi için de derslerde daimi bir tenevüv sağlanacaktır. Müzik dersi **sevildi** alıştırma ve çalışmaları **ihiva** eden renkli ve cazip bir ders olmalıdır.

Bir Müzik dersinin ihtiva edilebileceği çeşitli çalışmalar şunlardır...

- Ses eğitimi: Solunum, ses ve telâffuz alıştırmaları,
- Kulak eğitimi: Ritim alıştırmaları (ritmik imlâ, ritmik göz ve kulak alıştırmaları, ritmik yaratma),
Metrik alıştırmaları (usul vurma alıştırmaları),
Hareket alıştırmaları (allegro, andante...),
Nüans alıştırmaları (p, f, ff...),
İrtifa alıştırmaları (tek ve çift sesli, tek veya ayrı renkli çift değnekle, sesleri nota isimleriyle söyliyerek),
Vokalizasyon alıştırmaları (notaları için düşünüp sesleri ses ve herhangi başka bir sesliyle taganmi etmek),
İmlâ alıştırmaları (tek veya çok sesli, sözlü veya yazılı),
Kontrol alıştırmaları (kasten hata yaparak hatayı buldurma),
Hafıza alıştırmaları.

Tasavvur alıştırmaları.
Yaratma alıştırmaları, monotonların düzeltilmesi çalışmaları, teorik bilgiler, uygulamaya geçkileri.

- Zevk eğitimi: Kulaktan şarkı, notasından şarkı, koral taganmi, münferit taganmi.
Aprisyasyon çalışmaları: Öğretmenin sazını, plâk veya radyo dinlemek.

Dramatizasyon çalışmaları
(Bu kadar zaman çalışmalarından **her dersi birkaç seçilecek renkli ve azap dersler tertibeldir**)
5 — Her alıştırmaya lüzumu kadar zaman verildikten sonra diğerine geçilmelidir.

6 — Alıştırmalar ne kadar çeşitli olursa olsun daima dersin mahvesine, ana konusuna yarımlı olmalı, hep onu tekraretmeli ve bir bütün meydana getirilmelidir. Her alıştırmaya ayrı amaçlara göre yapıp, birbirinden ayrı şekilde muallâkta bırakılmamalıdır. O zaman çalışmalar hiçbir fayda vermez. Bütün çalışmalar bir amaca yöneltilmelidir.

7 — Ders araçları gereği gibi ve yerinde kullanılmalı. Müzik dersleri bu işe ayrılmış sınıflarda veya dersahede verilmelidir.

8 — Müzik derslerinin bütün diğer derslerle ilgili göz önünde bulundurulmalı ve bu bakımdan ilgili öğretmenlerle iş birliği yapılmalıdır.

a) Türkçe: Şarkıların sözleri ve içindeki mâna ve duygu ifadesi imal edilmemelidir; sentaks, gramer ve imlâ bakımından karşılaşılan özelliklere öğrencinin dilkate gelişimi için telâffuz, doğru yerde nefes alınmasına kıymet verilmelidir; örneğin, cümle ve küçük müzik formları ile dildeki prozodiyâ, şimdiki manzum ve kafileli şekiller arasındaki yakınığa, etlebiyat ve folklor konularına temas edilmelidir.

b) Yabancı Dil: Sözcükler Türkçeye çevrilmiş bulunan bir şarkının asıl dilde öğrenmen tarafından söylenmesi, yahut plâkdan dinlenmesi; aynı yabancı dil öğrenen bir sınıf veyahut büyük bir gurupna basit bir şarkıyı bu dilde öğrenmeleri; müzikte geçen terimlerin dilde izah edilmesi ve mümkünse öğrencilerin yabancı dillerde konuşarak kökünü belirtmesi. (Meselâ «torre» ile Fransızcadaki «tour» «sonet» ile Fransızcadaki «sonner» arasındaki ilişki gibi).

c) Tarih: Halk türküleri ve oyunları, millî ritimler ve Türk bestecileri münasebetiyle Türk tarihi ve inkılâp tarihine temas etmeli; eski şarkılar, müzikli dans oyunları (meniat, vals gibi) münasebetiyle bunların yarıdan devrilerin tarihine değinmeli, büyük müzisyenlerle bahsedilirken ve eserleri dinletilirken yaşadıkları zamanın özelliklerini belirtmeli; masî öğretirken müziğin cemiyetdeki ritüel toplumsal görevlerine temas etmelidir.

ç) Coğrafya: Halk türküleri ve oyunlarının çeşitleriyle bunların çevrelerinin coğrafî özellikleri arasındaki münasebet buldurulmalı, diğer milletlerin de şarkı, dans, ritim ve melodileri aynı şekilde ele alınmalıdır.

d) Matematik ve İbn dersleri: Enstrümanlar, orkestra, gramofon, radyo ve filmlerdeki ritmik ve ses senkronizasyonu belirtmeli; bir sazın iptidai şekliyle mükkemelleştirilmiş mo-

derin sekti kıyaslanmalı; ısının sesler üzerindeki tesirleri, sesleri *duyulan kıtiresimler ve dolgular seslerin* 1. tonu (flüt), sedaların etkileri; konsomans ve dissonansların matematik ve fizikle ilgili; insanın kulığı, ses ve solunum cihazları, müzik çalgımları yapılan odanın havalandırılması üzerindeki durdurulmalı, nevsimlere, hayvanlara, çiçeklere ait şarkılara yer verilmelidir.

e) Yazı ve Resim: Temiz ve güzel bir notu yazısı sağlanmalıdır, bir parçanın güfeshine göre resim çizilmelidir, güfeye veya parçanın devrine ait resimlerle büyük müzisyenlerin portreleri, enstrümanların galnısı tarzlarının resimleri, opera ve konser binalarının mimarisi gösterilmeli, dinletilen bir müziğin tesirleri resim vasıtasıyla ifade ettirilmelidir.

f) Beden Eğitimi: Öğüt ve tempoya göre yürüyüş alıştırmaları ve kol hareketleri (ritmik cinnematik), solunum alıştırmaları yaptırılmalı; vücudun bu alıştırmalarda serbest ve gevşek duruşuna dikkat edilmeli; 19 Mayıs, Cumhuriyet Bayramına hazırlanırken marş formaları ve tipleri üzerinde açıklamalar yapılmalı ve marşlar öğretilmelidir.

9 — Müziksel kabiliyetleri iyice götünen çocukları teşvik etmek ve yeteneklerine uygun mesleği seçmelerine yardım etmek öğretmenin ödevlerindedir.

10 — Öğretmen fırsat buldukça, müzik eğitim ve öğretimi bakımından değeri ve faydaları bildirgi filmleri öğrencilerine göstermeleri için gerekli tedbirleri almaya ihmal etmemelidir.

DERS KONGUARI

SINIF: I

Porte:

Müzik seslerini gösteren notlar.

Sol anahtarları, öçky.

Birlik, ikilik, dörtlük notlar ve suslar, şekilleri.

Vuruş. Öğüt, ölçü, çizgisi.

2/4, 3/4, 4/4 usuller, kuvvelli ve hafif vuruşlar.

Gam, üçüç, çıkıcı gam (örnek olarak do majör gamını alınacaktır).

Hareket: (allegro andante), Nüans: (piano, forte).

Solfej:

Bu sınıfta solfej alıştırmaları önce do majör ve sonra fa minör tonları üzerinde olacaktır.

2/4, 3/4, 4/4 usuller içinde dörtlük, ikilik ve birlik kıyasmetlerle çocuk sesi vüsatı olan birinci hâve çizgilerinin altında ki si notu ile portanın beşinci çizgisindeki fa arasında solfej alıştırmaları yapılacaktır. (İkili, üçlü, dörtlü aralıklar üzerinde alıştırmalar.)

Basit vokalizasyon alıştırmaları ve kolay aralıklar üzerinde müzik imlâ, tek sesli ve iki sesli şarkılar, karneler ve ask türküleri.

Apresiyasyon galirmaları:

İnsan seslerinin tınısı (soprano, mezosoprano, alto, tenor, bariton, bas).

Plâkton sesli ses nevelerine dair örnekler ve korolar dinletilecektir.

SINIF: II

Aralıklar, adları, (Do majör ve la minör gamları içinde bulunan aralıklar incelenecektir.)

Düğümleri işaretleri: Diyez, bemol, bekar işaretleri.

Majör ve minör gamları (Do majör ve la minör gamlarının incelenmesi.) Bağ işaretleri ve görevleri. Nokta ve görevleri.

Sekizlik ve on altılık notlar ve suslar.

6/8 ile usulün öğretilmesi ve alıştırmalar.

Basit ve bileşik vuruşlar.

Hareketi gösteren başlıca belgeler: Largo, adagio, andante, allegretto, allegro, presto.

Nüans: (f, mf, p, pp) Crescendo (crescendo), decrescendo (decrescendo).

Solfej: Bu sınıfta yapılabilecek solfej alıştırmaları evvelce öğrenilen basit usullerle ve yeni öğrenilen 6/8 usulüyle fakat sekizlik ve on altılık not ve sus değerlerinin de katılmasıyla olacaktır.

Bu sınıfın solfej alıştırmalarında sene sonuna doğru fa diyez, si bemol notlarının sesleri pratik olarak öğretilir... Notta ile basit şarkılar.

Vokalizasyon alıştırmalarının devam. Tek sesli imlâ, kullaktan tek ve çift sesli şarkılar, karneler, halk türkütleri.

Apresiyasyon galirmaları: Klavyeli sesler, org ve piyano (plâkton örnekleri), Orkestra şarkıları, yâdımlar, ağaç ve madden nefesli, vürna sesleri (plâkton örnekleri).

SINIF: III

Basit 3/8 ve sebare usulleri.

9/8, 12/8 bileşik usuller. Fa anahtarları.

Duraklı not, duraklı sus.

Triyole, senkop.

Sol majör, fa majör, la minör, re minör, mi minör gamlarının teşkili.

Solfej:

Birinci ve ikinci sınıfta gösterilen tonlar ve ses vüsatı içinde iki sesli solfej alıştırmaları. Do majör, sol majör, fa ma-

yor, ya minor, re minor ve mi minor kanlıklarından yapılmış tek ve çift sesli alıştırılmalar.

Tek ve çift sesli basit imlâ alıştırılmaları.

Fa anahatları ile solfej çalışmaları.

Vokalizasyona devam. Yaratma alıştırılmaları.

Kulaktan iki, üç sesli şarkılar, kanunlar, halk türküleri.

Aprisyasyon çalışmaları:

Müzik şaheserlerinden mahdut bir kısmını adları ve bestecileri ile tanıtmak, büyük bestecilerin biyografileri üzerinden öğrencileri kitaplıklarda edittire sevk etme.

NOT: Aprisyasyon çalışmaları muntazam bir gramofon ve diskoteğe dayandığından bu çalışmalar ancak bu araçları temin edebilen okullarda yapılabilecektir.

Aprisyasyon çalışmalarına icabında müzik dersleri dışındaki serbest çalışmalar sırasında da devam edilebilir. Müzik öğretmeni bu çalışmalarla saziyle katılabilir. Piyano çalışırsa, okulun da piyanosu varsa, öğretmen birçok eserleri piyano ile çalarak da dinletebilir.

Öğrencilere daha çok tasvirî müzik eserleri, süvittler, çocuk süvittleri, kusa dans şekilleri, Söhumann'ın çocuk şahneleri gibi eserler dinletilir. Tasvirî müzik eserleri izah edilecek, bazı eserler de sırf zevk terbiyesi için dinletilecektir. Plâk dinletme işi mümkün olduğu kadar ders dışı zamanlarda yapılmalı, bir Müzik dersi içinde yapıldığı takdirde on dakikayı geçmemelidir.

DÜZELTMELEK

1. Sahife 9, satır 15 in sonundaki edecerçi kelimesinden sonra konmuş olan birleşimin çizgiyi kaldırılmalı.
2. Sahife 10, satır 23 ün sonundaki sevecerçi, sahife 177, satır 18 in sonundaki beşerçi, sahife 144, satır 6 nın altının sonundaki Akıntılar kelimelerinden ve sahife 202, satır 32 nin başındaki meci hecesinden sonra birer virgül konmalı.
3. Sahife 17, satır 31 in sonundaki öğütür; sahife 21, satır 9 un sonundaki okuyucu; sahife 177, satır 5 in sonundaki incederçi, sahife 188, satır 14 un sonundaki kâğıtlar kelimelerinden sonra ve sahife 72, satır 11 in sonundaki bulunan f. r. harflerinin yazımını kontrol edip noktalar virgül yapılmalı.
4. Sahife 25, satır 14 in ikinci kısmı getirilen eler gibi water-peller kaldırılarak yazımına da sağlanabilir yazılmalı.
5. Sahife 25, satır 19 daki water-piller kelimesi, water-peller şeklinde düzeltilmeli.
6. Sahife 29, satır 29 daki öğretmen kelimesi öğretmenler şeklinde düzeltilmeli.
7. Sahife 49, satır 5 teki hınları hınlarını şeklinde düzeltilmeli.
8. Sahife 69, satır 10 daki gürültü kelimesi gürültü şeklinde düzeltilmeli.
9. Sahife 64 te, (altın) 4 satırındaki için kelimesinden sonra zamanın kapalı şekli kesimati aynı satırın son kelimesi olan bilgi, bilgisi şeklinde düzeltilmeli.
10. Sahife 65, satır 1 daki verbiyeler kelimesi, verbiyeler şeklinde düzeltilmeli.
11. Sahife 72, satır 4 ün başındaki mali, meli olarak düzeltilmeli.
12. Sahife 92, satır 33 teki incelenerek kelimesi, incelenerek şeklinde düzeltilmeli.
13. Sahife 94, satır 12 daki rehberliği kelimesi, rehberliği şeklinde düzeltilmeli.
14. Sahife 95, satır 26 daki lügatlar kelimesi, lügatler şeklinde düzeltilmeli.
15. Sahife 99, satır 14 te bağlayan İle Devri, ilk marifet kelimesinin yazılışı Lâle Devri, ilk marifet şeklinde düzeltilmeli.
16. Sahife 103, satır 2 daki tanımak kelimesi, tanıma şeklinde düzeltilmeli.

T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR ve BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZANTESİ BUNLARI ÇIKARILIR İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE FAHİSİZ GÖNDERİLİR.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEBLİĞLER DERGİSİ

VİLLİK ABONESİ 1000
ABONE TUTARI MALSA
DAN BİHİNE YATIRILM
NACAK MANKUZ MI
BAKANLIĞI YAYINLA
EĞİTİM MALZEMELERİ
DURLUĞUNA GÖNDİRİ

CİLT: 34

14 HAZİRAN 1971

Talim ve Terbiye Kurulu Kararları:

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Karar s.: 146

Karar t.: 8-4-1971

Konu: Orta dereceli okulların birinci devrelerinin birinci, ikinci, ikinci ve üçüncü sınıfları ile ikinci devrelerin birinci sınıfları «Ticaret Bilgisi ve Uygulaması» dersinin taslak programı h.

VIII. Millî Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sisteminin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında, orta dereceli okulların birinci devrelerinin birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları ile ikinci devrelerin birinci sınıfları için ekteki «Ticaret Bilgisi ve Uygulaması» dersinin taslak programları hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu taslak programlara uygun ders kitaplarının da hazırlanması program geliştirilmesinin ayrılmaz bir unsuru olduğundan, 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilmek üzere Bakanlığımızca, görevlendirilen bir Komisyonca birinci devrenin birinci sınıfı ile ikinci devrenin birinci sınıfı programlarına göre iki kitap yazdırılmaktadır. Ayrıca arzu eden yazarlar tarafından bu programlara göre yazılarak herhangi bir tarihte Bakanlığımıza gönderilecek müvedde halindeki eserlerin de incelenmesi uygun görülerek bu hususun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.

8/4/1971

AKAF TUNCEL

Millî Eğitim Bakanı y.
Mesleki ve Teknik Öğretim
Müstearı

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Karar s.: 177

Karar t.: 14-5-1971

Konu: Orta dereceli okulların birinci devre sınıfları ve 2. devre 1. sınıfı Müzik dersi taslak programı ve kitabı h.

VIII. Millî Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sisteminin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında orta dereceli okulların birinci devreleri ve 2. Devre 1. sınıfları için düzenlenen Müzik taslak programı hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu taslak programa uygun ders kitaplarının da yazılması program geliştirilmesinin ayrılmaz bir unsuru olduğundan, orta dereceli okulların birinci devre sınıfları ve 2. devre 1. sınıfı Müzik kitabının, bir örneği ekli taslak programa göre ve 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilecek şekilde, Bakanlığımızca kurulan komisyon tarafından hazırlanması ve ayrıca serbest yazarlar tarafından yazılarak herhangi bir tarihte Bakanlığımıza gönderilecek müvedde halindeki eserlerin incelenmesi; halen, eski programa göre yazılmış ve sözü edilen sınıflar için kabul edilmiş bulunan Müzik kitaplarının bundan böyle okutulma süresinin uzatılmaması; bu çalışmaların, müteakip yıllarda aynı esaslara göre ve kademeli olarak

ikinci devre 2. ve 3. sınıflara da teşmil edilmesi uygun rek, bu hususun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı yapılmıştır.

Uygundur.

14/5/1971

Ferit SANER

Millî Eğitim Bakanı
Bağmüstearı

ORTA DERECELİ OKULLARIN BİRİNCİ DEVRE SINIFLARI VE 2. DEVRE 1. SINIF MÜZİK PROGRAMI

Okul müzik eğitiminin amacı; kişilikleri oluşmuş, toplumsal yaşayışın hazzını duymuş, millî ve evrensel müzik sanatına yönelerek bilim, teknik ve güzel sanatların diğer dallarıyla birlikte müzikte de çağdaş uygarlığın yaşayıcı, uygulayıcı ve yaratıcı bir ortağı durumuna gelmiş genç kuşakların yetişmesini sağlamaktır.

AMAÇLAR:

Buna göre orta dereceli okulların amaçları:

- 1 — Öğrencilerde müzik dinleyip yapmayı bir ihtiyaç haline getirmek ve müzik yoluyla onların anlatım güçlerini, belleme ve yaratma yeteneklerini geliştirmek; onlarda güzele ve iyiye karşı bir ilgi uyandırmak.
- 2 — Öğrencilere kendi çevrelerinden başlıyan ve gittikçe gelişen tek ve çok sesli eğitsel değeri olan bir türkü ve şarkı dağarcığı (Repertuvar) kazandırmak. Dağarcıklarına giren müzikleri mümkün olduğu kadar notasıyla da doğru ve güzel bir biçimde okuyup yazma becerisini kazanmalarını sağlamaya çalışmak.
- 3 — Öğrencileri bir çalgı çalmaya isteklendirmek; istekli, üstün yetenekli öğrencilerin ileride müzik mesleğine yönelebilmeleri için gerekli görgü, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak.
- 4 — Öğrencilerin müzik yoluyla; tek ve toplu iş yapmada sorumluluk duygusu kazanmalarını sağlamak, onların millî gururlarını güçlendirmek.
- 5 — Millî ve evrensel müzik sanatı ürünlerini tanıtmak ve sevdirmek; öğrencilerin orta öğretim seviyesinde köklü ve tutarlı bir müzik kültürü almalarını sağlamaktır.

AÇIKLAMALAR:

- 1 — Orta öğretimde (özellikle mecburi) müzik dersi, hiçbir şekilde bir yetenek ve beceri dersi olarak düşünülmemelidir. Bu ders, işitme ve ses organlarında fiziksel bir rahatsızlığı olmayan her normal öğrenciyi kapsamalı ve müzik dersi, yaratıcı, dinlendirici ve eğlendirici bir çeşitlilik ve canlılık içinde ele alınmalıdır. Müziğe çok istekli veya üstün yetenekli öğrencilerin müziği seçmeli ders olarak almaları teşvik edilmeli ve seçmeli müzik derslerinde bu öğrencilerin müzikte daha yukarıdan ve derinden ilişki kurabilmelerine imkân verilmelidir:
- 2 — Öğrencilere kazandırılacak dağarcık:
  - a) Bölgeleri yansıtan tekerleme, saygıma, rüni ve oyun müziklerinden,
  - b) Yurdun çeşitli bölgelerinden ve değişik türlerden derlenmiş, eğitsel değer taşıyan halk türkülerinden,
  - c) Halk müziğimizin özünden ve yapısından esinlenerek yaratılmış çocuk ve gençlik şarkılarından,

Çalgı sanat müziğine köprü kurabilecek çocuk ve gençlik sınıflarından, tarihsel anılara dayanan (Öğrencilerin sınıflarına ve uygun) eski ve yeni marşlardan, türkülerden, başka milletlerin eğitim değeri olan çocuk, gençlik ve şarkılarının dilimize kusursuz olarak aktarılmış örneklerinden, Türk sanat müziğinin ve evrensel sanat müziğinin, çocuk ve gençler için uygun örneklerinden.

Bu türlerdeki müziklerin herbirinden, sırası ve çok sesli örnekler öğretilmeli, çok sesliliklerde seslilik düzeni yanında, birden çok ezgi çizgisi halinde yatay çok seslilik tekniğine de önem verilmelidir. türlü biçimlerde çalgı ve tartaım eşlikleri bulunmalı, tanmalıdır. Şarkı seçiminde ezginin düzeni, güzelliği, çehre, sözlerle uyumu ve yaşa uygunluğu vazgeçilmez olarak gözönünde bulundurulmalıdır.

Dağarcığa girecek parçalar, öğrencinin yalnız okul dışındaki, onun bütün hayatı boyunca yaşamının ayrılmaz parçası olacak nitelik taşımali, konuları, hayatın çeşitli yönlerini yansıtabilmelidir. Bu hususlar gözönünde tutularak seçilecek müziklerden orta öğretimin her sınıfında onbeş (15-20) parçadan oluşan bir dağarcığın kazandırılması amaç edinilmelidir. müziği seçmeli olarakta olan öğrencilerin için bu sayılar çoğaltılmamalıdır.

Şarkı ve çalgı müziklerinin öğretiminde uygulanacak yöntem ve eğitimi metotları, bilinenen bilinmeyen eğitime ilkesine uygun olmalıdır. Nota öğretimi de dağarcıkla birlikte ele alınmalı ve soyutlaştırılmadan, tartım ve ezgi kalıplarından yola çıkılarak ve canlı örnekler içinde gerçekleştirilmelidir. Kuramsal bilgiler şarkılardan kopuk olarak verilmemelidir. Eitgi daima yaşayıştan çıkarılmalıdır. Bu yaşayış şarkıdır, türküdür, marştır, nânidir; kısacası müziğin kendisidir. Öğrencilerin müzik bilgileri yoklanırken de kuru bilgiler, soyut tarifler aranmamalı, bu bilgilerin müzik içinde kullanışları, işlenişleri yoklanmalıdır.

5 — Müzik dersleri bir bütünlük içinde işlenmelidir. Şarkı öğretimi, kulak ve ses eğitimi müzik dinleme, okuma ve yazma, kulaktan şarkı belleme, yaratma gibi etkinlikler hep aynı bütünlüğe yönelmeli, birbirleriyle iyi kaynaşmalı ve derse bir canlılık getirmelidir.

6 — Öğrencilere kendi seslerinin en doğal ve etkili çalgı olduğu duygusu kazandırılmalı, kendi sesleri sevdirmelidir. Onlara doğru ve güzel şarkı söyleme, bağarmama, ezginin akışını bozmayacak ve sözleri bölmiyecek yerlerde soluk alma, sözleri anlaşılır bir biçimde heceleme, sesiler gibi sessizleri de iyi duyuruna, toplu şarkı söylerken yanındakileri dinleme, sesini diğer selerte bir bütün olacak biçimde kaynaştırma alışkanlıkları verilmelidir. Özellikle buluş döneminde çocukların sesleri zorlanıp yıpratılmamalıdır.

7 — Şarkı söyleme çalgı, çalma, kısacası müzik yapma, dersin dar sınırlarını aşip okul yaşayışının her dönemine girmelidir. Diğer derslerde de yeri geldikçe müzikten yararlanmak mümkündür. Uzun ders aralarında, veya sabah ve akşamları, bütün okulca birlikte şarkı söyleme zamanları ayrılmalıdır. Sabah okulda toptuca söylenecek bir türkünün bir şarkının, çocuğun ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini ölçmek güç değildir. Okulca düzenlenen konserler ders saatlerinin dışında ve seçmeli müzik çalışmalarında yapılacak çeşitli bireysel ve toplu müzik çalışmalarının sonuçları; okulun tümüne, öğrenci velilerine ve çevre okullarıyla halkına sunulacak nitelikte ve sayıda olmalıdır.

8 — Bir öğrencinin müzik dersinde başarılı sayıla bilmesi için ölçü, öğretilen parçaları iyi ve doğru söyleyebilmesi ve bunlarla ilgili bilgi ve becerileri bu parçalar içinde doğru olarak kullanabilmesidir. Fiziksel bir (?) sızlık sebebiyle, şarkı söyleyemeyen öğrenciler (rahatsızlıkları doktor raporu ile belgelenmişse) için başarı ölçüsü onların tartım duyguları ve işitme yetenekleri olabilir. Ortaokulda genel olarak bütün öğrenciler için başarı ölçüsü mecburi müzik dersinin konularıyla sınırlanmalı, seçmeli dersleri için ayrı ve daha yüksek bir ölçü aranmalıdır.

Böylece seçmeli müzik çalışmaları dersleri asıl ders saatlerinde işlenen konuları pekiştirmek, şarkı ve çalgı dağarcığı

ğın zenginleştirmek, çalgı öğretimini, şarkı öğretimi ile el ele yürütmek, çalgı grupları düzenleyip yetiştirmek, toplu çalgı çalışmaları yapmak, müzik dinletmek, kısacası bu öğrencileri müziğe yaklaştırmak için kullanılabilir. Seçmeli müzik derslerinde mutlaka geleceğin müzikçileri de yetiştirilmelidir. Fakat bu derslerin asıl amacı, geleceğin müzik severlerini yetiştirmek olmalıdır.

SINIF VE OKUL KOROLARI:

Orta öğretim okullarında müzik eğitiminin temelini ses eğitimi meydana getirmelidir. Bunun için sesleri eğitilmiş ve toplu şarkı söyleme yeteneği kazanmış her sınıf, bir sınıf korosu olarak düşünülebilir. Sınıflar arasında güzel şarkı söyleme yarışmaları ve konserler düzenlemek, belli zamanlarda sınıflara, ortak şarkılarını okulca hep birlikte söyleme imkânları yaratmak mümkündür. Her sınıftan seçilecek öğrencilerle çeşitli okul koroları kurulabilir. (Çok sesli okul korosu, halk türkülleri korosu v. b.)

Okul korolarını sadece müziği seymeli olarak alan öğrencilerden kurmak doğru değildir. Karma okulların okul koroları karma seslerden oluşabileceği gibi, böyle okullarda da kız veya erkek koroları kurmak mümkündür. Okul korolarının çalışmaları ve yetismeleri, müzik ders saatlerinin dışında yapılmalıdır.

İyi birçok sesli karma okul korosu 40-60 kişiden, halk türkülleri korosu (çalgı çalanlar dışında) 20-40 kişiden kurulabilir. Açık hava konserleri ve törenler için bu sayıları büyütme gerekir. Böyle hallerde komşu okulların korolarını ortak şarkıların söylenmesi için birleştirmek mümkündür. Bu ise komşu okullardaki koro çalışmalarının ortak bir anlayışla düzenlenmesini gerektirir. Sayılan bütün bu koro etkinlikleri, öğrencilere ve çevre halkına koro sevgisi kazandıracak ve çevrede çeşitli koroların kurulmasını hızlandıracaktır.

Koro parçalarının seçiminde, sanat endişesi, eğilsellik ve koroların ses imkânları gözönünde tutulmalıdır. Halk türkülleri korosu, seçtiği folklor ürünlerini bozmayacak bir yorum ve anlayış da benimsemelidir.

ÇALGI ÇALIŞMALARI VE ÇALGI TOPLULUKLARI:

Çalgı eğitimi, ses eğitiminin vazgeçilmez bir tamamlayıcısıdır. İstekli öğrencilerden kurulan çalgı toplulukları, halk türküllerine eşlik grupları, üstün yetenekli öğrencilerle yapılacak bireysel çalgı çalışmaları, müzik eğitimi tamamlayan en önemli çalışmalardır. Dilli flüt (Blockflüt) toplulukları, mandolin grupları, boru-trampet takımları, okul bandoları, halk türkülleri korosu eşlik grupları (Bölgelelerin halk çalgıları ile), okul orkestraları gibi topluluklar, okullarda hazırlanabilecek çalgı topluluklarının belli başlılarıdır.

Piyasada yaygın olan geçici bunahım müziklerinin ve hafif müzik topluluklarının, okullarda da aynı biçimde etkinlikte bulunmalarına izin verilmemelidir. Bunların okullarımıza getirdiği dağarcık, müzik zevki ve anlayışı, müzik yapma tarzı ve giderek hayat görüşü eğitsel olmaktan uzaktır. Bu nedenle, elektro çalgılara okul müzik çalışmaları içinde yer verilmemelidir. Melodika, gitar, akordeon v.b. çalgılar ise, ancak eğitsel bir anlayışla ele alındıkları zaman veya yukarıda sayılan çalgılarla birlikte gruplaştıkları zaman müzik eğitimine katkıda bulunabilirler.

İstekli ve üstün yetenekli öğrencileri keman, piyano v.b. artistik çalgılara yönlendirmek ve bu çalgıların öğretimi için de imkân ölçüsünde çalışmalar yapmak gerekir. Böyle bireysel çalgı çalışmalarında bir saate en çok 2-3 öğrenci ile çalışılabilir.

(Seçmeli müzik çalışmaları saatlerinde ve ders dışı çalışmalarında bu programa ekli çizelgede belirtilen hususlara uyulacaktır.)

DİLLİFLÜT (BLOCKFLÜT):

Kamış düdüklere (dilli düdüklere) çok benzeyen bu çalgı, yürütülmesinde sanat ve özellikle eğitim müziğine yeniden kazandırılmış eski bir çalgıdır. Okul çalgısı olarak seçiminde, şu özelliklerini saymak aygu olur:

— Trınısı süreklidir ve insan sesinin bir devamı olarak düşünülebilir, bir ezgi çalgısıdır,

— Tek çalındığı sürece bir düzen (akord) sorunu yoktur. Grupla veya başka çalgılarla birlikte çalındığı zaman, düzen ve özellikle seslerin temizliği (intonation) önem kazanır. Bunun için de soluğu ayarlamak ve fazladan bazı delikleri gözelemek gerekir. Bu ise çalgıyı çalanın diğer çalgıları dinlemesi sesleri sürekli olarak kontrol etmesi demektir ve bir kulak eğitimi çalışması sayılabilir.

— Çalgı kullanışlı, dayanıklı, bakımı kolay ve oldukça ucuzdur.

— Dilli flüt için yazılmış zengin bir sanat müziği dağarcığı vardır.

— Çalması daha güç olan ve yetenek isteyen artistik çalgılara geçmeden önce iyi bir hazırlayıcıdır.

Dilliflüt çalgıları, tıpkı insan sesleri, veya yaylı çalgılar gibi geniş bir aile meydana getirirler. En küçüklerinden olan soprano dilliflüt, okullarda en çok kullanılanıdır. Dilliflütler, (do), veya (fa) seslerine göre düzenlenmişlerdir.

MANDOLİN:

Mandolin, sürekli ses vermemesi, düzen (akord) zorluklarına rağmen, bir eşlik çalgısı olarak düşünüldüğü ve küçük gruplarla çalışıldığı takdirde yararlanılacak bir çalgı olabilir. Mandolin çalışmaları, yirmi (20) öğrenciyi aşmayan gruplarla yapılmalı ve bu çalışmaların en belirgin amacı, sanat müziğine yönelmiş mandolin takımları kurmak olmalıdır.

DiĞER ARAÇ VE GEREÇLER:

Orta öğretim okullarında, yukarıda adı geçen çalgılardan mümkün olduğu kadar çok çeşitliliğinin ve yeter sayıda bulunması gerekir. Bununla birlikte çalgı çalmaya istekli her öğrenci, çaldığı çalgıyı kendi malı olarak edinmeye de teşvik edilmelidir. Okulda müzik derslerinin ve müzik çalışmalarına yapılabileceği bir müzik dersliği düzenlenmelidir.

Bu derslik akustik malzeme ile tceit edilmeli ve yeter derecede büyük olmalıdır. Bir piyano, radyo - pikap, teyp, bandlar ve plaklar, gerekli nota ve kitaplarının konacağı bir kitaplık, dizelki bir yazı tahtası, okul çalgılarının bulunduğu dolaplar bu dersliğin demirbaşları olmalıdır. Ayrıca okulun spor veya konferans salonu, konser vermeye uygun bir biçimde teftiş edilmelidir. Müzik dersliğinin, müzik dersi ve müzik çalışmalarları saatları dışında da müzik yapmak ve müzik dinlemek için açık bulundurulması sağlanmalıdır.

DERŞ KONULARI

1. DEVRE (ORTAOKUL)

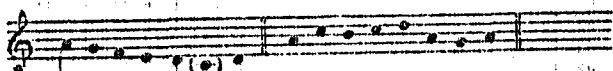
(Haftada 2 Saat Mecburi, 3 Saat Seçmeli)

1 — SINIF:

Müzik eğitimi yönünde farklı ilkokullardan gelen öğrencileri aynı düzeye getirebilmek için kulaktan belletilecek tekerleme, çocuk şarkıları, şarkılı oyunlar ve çevre türkülleri üzerinden ilk ses ve kulak eğitim çalışmaları, Tarihli konuşma ve tarihli eşlik çalışmaları. Kazanılan dağarcık yardımıyla nota öğretilmesine giriş.

( ), ( ), ( ), ( );

İlk Süreler

İlk Sesler

(Bu sürelerden yapılmış uygun ve kolay tarzı kalıpları üzerinde nispeten seviyesi güzetilerek ve yeri geldikçe durulabilir, sus süreleri tanıtılabilir. Re, — Re, sekiz sesi içinde, karar sesleri değişik olan ezgi gidisleriyle ilk modal ve tonal ezgi çalışmaları yapılabilir.)

Çevre müziğinin karakteri, çevredeki halk müziği çalgıları, çevre oyunları hakkında kısa bilgiler. Öğrenilen şarkı ve türkülerin gerektirdiği ölçüde özlü kuramsal bilgiler.

2 — SINIF:

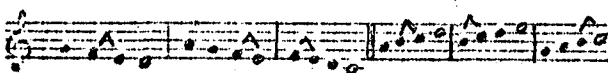
Kazandırılan dağarcık üzerinde yapılacak çalışmalarla, sesler arasında tam ve yarım perde gidisleri.

Üçlü, dördü, beşli atlamalar. Ezgilerde yürüyüçlü ve durucu sesleri sezdirme çalışmaları. Değişik karar seslerine varan ezgi gidislerinde yarım perdelerin yeri ve bu ezgi kalıplarının karakterleri.

Ses eğitimi çalışmaları. Bölgelerin halk türkülerine, çalgılarına, oyunlarına toplu bakış. Kazandırılan türkü - şarkı dağarcığının gerektirdiği ölçüde özlü, kullanılabilen kuramsal bilgiler.

3 — SINIF:

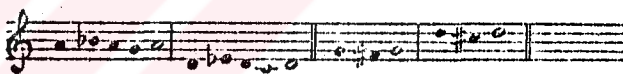
Dağarcık kazandırma çalışmaları. Re, — RE, sekiz sesi içinde ilk değiştirilmiş seslerle çalışmalar

Diziler üzerinde çalışmalar (re - mi - do dizileri)

Bu gidislerden yapılmış diziler; halk müziğimizin ana dizileri, majör ve minör kalıp, majör ve minör diziler.

Dikey aralık çalışmaları, iki sesli gidisler. Nota yazma ve dizi bulma çalışmaları. Kolay ezgi yaratma çalışmaları.

Yurdumuzdaki müzik çeşitlerine toplu bakış.

Müzik tarihinin en ünlü isimleri. (bugünden dünya doğru.) Ses müziği, çalgı müziği, müzik toplulukları hakkında özlü bilgiler.

Kazandırılan türkü - şarkı dağarcığının gerektirdiği ölçüde özlü, kullanılabilen kuramsal bilgiler.

Not: Seçmeli müzik çalışmaları dersinde de bu program uygulanacak, ancak, örnekler çoğaltılarak ve çalgı çalışmalarına da yer verilerek süreyle öğrencilerin müzikle daha derinden ve yakından ilişki kurmalarına imkân verilecektir. (Bakınız; açıklamalar.)

2. DEVRE

Birinci Sınıf (Haftada 2 Saat, Seçmeli Ders)

1 — Sınıf:

Bu sınıfta, değişik ortaokullardan gelen öğrencileri aynı seviyeye getirecek ve onlara ortak bir dağarcık kazandıracak tarzda bir eğitim yapılmalıdır. Ortaokulun nota okuma ve yazma bilgileri ile becerileri tekrarlanmalı, pekiştirilmeli, örnekler çoğaltılarak müzik dinleme alışkanlığı kazandırılmalı, öğrencilerin müzik ile içten bir bağ kurmaları sağlanmalıdır.

MÜZİK ÇALIŞMALARINI ÇİZELGESİ

Çalışmalar:	Açıklamalar:	Süresi Ög. Sayısı:
Çok sesli okul korusu	Yalnız kız, yalnız erkek, veya karın selerle	2 Saat 40 — 60
Halk türkülleri korusu	Çalgı eşlikli, veya eşlikiz olarak	1 Saat 20 — 40
Dilliflüt topluluğu	Sop., Sof., - alt dilliflütlerle, tek - lki - daha çok sesli	1 Saat 20
Mandolin takımı	Mandola, bas mandolin ve gitar ile desteklenebilir	1 Saat 20
Boru - trampet takımı	Törenler için düzenlenir. Bd. Eg. öğrenimi ile işbirliği yapılmalıdır	1 Saat 20 — 30

8. MAL SİGORTASI TÜRLERİ :

- a. Yangın sigortası,
- b. Karada ve iç sularda taşıma rizikolarına karşı sigorta,
- c. Ziraat sigorta,
- d. Hırsızlığa karşı sigorta.

9. CAN SİGORTASI :

- a. Can sigortasının genel mahiyeti,
- b. Hayat Sigortası :
  - (a) Menfaat,
  - (b) Prim,
  - (c) İntihar ve öldürme hali,
  - (d) Sigortadan faydalanan kimselerin hakları,
  - (e) Riziko.
- c. Kazaya karşı sigorta :
  - (a) Tanım,
  - (b) Sigorta sözleşmesi,
  - (c) Menfaat,
  - (d) Tazminat.

10. MOTORLU KARA NAI L VASITALARI MALİ MESULİYET SİGORTASI :

- a. Mahiyeti,
- b. Menfaat ve zarar,
- c. Tazminat
- d. Sigortacının mesul olmadığı haller,
- e. Aracın devrinin sigortaya etkisi,
- f. Sigortanın yenilenmesinin ve fesih sonuçları,
- g. Zaman aşımı,
- h. Milletlerarası motorlu taşıt sigortası.

11. SİGORTA İŞLETMELERİNİN HUKUKİ YAPILARI VE İÇ TEŞKİLATI :**12. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI SİGORTASI :**

- a. Mahiyeti,
- b. İşverenin sorumluluğu,
- c. Sosyal Sigortalar Kurumu primleri,
- d. Prim oranları,
- e. İş kazaları ve meslek hastalıkları prim oranının tesbiti.

13. HASTALIK SİGORTASI :

- a. Mahiyeti,
- b. Sağlık yardımı.

14. ANALIK SİGORTASI :

- a. Mahiyeti,
- b. Sağlık yardımı :
  - (a) Gebelik halinde,
  - (b) Doğum halinde,
  - (c) Analık halinde sağlık yardımlarından faydalanabilme şartları.

15. MALÜLLÜK SİGORTASI :

- a. Mahiyeti,
- b. Malül sayılanlar,
- c. Malüllük aylığı.

16. YAŞLILIK SİGORTA :

- a. Mahiyeti,
- b. Yaşlılık aylığı.

17. ÖLÜM SİGORTASI :

- a. Mahiyeti,
- b. Ölüm yardımına hak kazananlar.

II. TAŞIMA HUKUKU :**1. TAŞIMA İŞLERİ ÜZERİNDE GENEL BİLGİLER :**

- a. Taşıyıcı kime denir?
- b. Hükümlerinin uygulama alanı,
- c. Taşıyıcının sorumluluğunu kaldıran veya hafifleten şartların hükümsüzlüğü,
- d. Zaman aşımı.

2. EŞYA TAŞIMA :

- a. Mahiyeti,
- b. Taşıma senedi.
- c. Taşıma ihtilahberi,
- d. Gönderenin; eşyanın mahiyetini bildirme borcu,
- e. Taşıyıcının borçları :

- (a) Emre göre hareket,
- (b) Gecikmeyi bildirme borcu,
- (c) Süresi içinde ulaştırma borcu,
- (d) Taşıyıcının kayıp ve hasardan sorumluluğu,
- (e) Gönderilene bildirme borcu.

f. Gönderilenin borçları :

- (a) Ücret ve giderleri ödeme borcu,
- (b) Taşıma senedini geri verme borcu,
- (c) Ayıpların tesbiti.

g. Hapis hakkı :**3. YOLCU TAŞIMA :**

- a. Mahiyeti,
- b. Yolcu taşıyanın borçları,
- c. Yolcunun borçları,
- d. Taşıyıcının hapis hakkı.

4. TAŞIMA İŞLERİ KOMİSYONCULUĞU :

- a. Tanımı,
- b. Hükümleri,
- c. Zaman aşımı.

5. DENİZ TAŞIMACILIĞI :

- a. Mahiyeti,
- b. Taşıyıcının ve yolcunun borçları,
- c. Taşıyıcının hapis hakkı.

6. DENİZDE EŞYA TAŞIMA SÖZLEŞMESİ :

- a. Mahiyeti,
- b. Çeşitleri :
  - (a) Kırkambar sözleşmesi,
  - (b) Carter sözleşmesi,
  - (c) Diğer sözleşme şekilleri,
  - (d) Konişmento,
  - (e) Yükleme - Boşaltma.
- c. Taşımanın, eşyanın mahiyetini bildirme borcu,
- d. Taşıyanın borçları ve sorumluluğu,
- e. Gönderilenin borçları,
- f. Taşıyanın rehin hakkı,
- g. Navlun sözleşmesi.

7. DENİZASIRI SATIŞ MUKAVELESİ :

- a. Denizasırtı sözleşmelerinin genel niteliği,
- b. C. İ. F. Satış :
  - (a) Tanımı,
  - (b) C. İ. F. Satışta satıcının borçları,
  - (c) C. İ. F. Satışta alıcının borçları.
- c. F. O. B. Satış,
- d. Boşaltma yerinde teslim şartıyla satış.

8. DENİZ KAZALARI :**9. TAŞITLARIN DENETİMİ :****EGİTİM VE ÖĞRETİM YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞINDAN**

Karar Sayısı : 14

Karar Tarihi : 28.3.1986

Konu : Ortaokul ve Lise Müzik Dersi Öğretim Programının Kabulü.

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının teklifi üzerine "Ortaokul ve Lise Müzik Dersi Öğretim Programı"nın, 1986-1987 öğretim yılında ortaokullarda; 1987-1988 öğretim yılında da liselerde uygulanmaya başlanmak ve denenip geliştirilmek üzere bağlı örneğine göre kabulü kararlaştırıldı.

Metin EMİROĞLU

Başkan

Millî Eğitim Gençlik ve Spor
Bakanı

A. K. ALPTEMOÇİN

Maliye ve Gümrük Bakanı

M. AYDIN

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

M. KALEMLİ

Çalışma ve Sosyal Güvenlik
Bakanı

Z. YAVUZTÜRK

Millî Savunma Bakanı

Metin EMİROĞLU

Millî Eğitim Gençlik ve Spor
Bakanı

H. İ. DOĞAN

Tarım Orman ve Köyleri
Bakanı

M. M. TAŞÇIOĞLU

Kültür ve Turizm Bakanı

NOT : Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu 179 Sayılı KHK'nin 42. maddesine göre;

- a) "Eğitim sistemi ile eğitim ve öğretim plan ve programlarının esaslarını tespit etmek ve uygulamasını değerlendirmek",
- b) "İlk ve orta dereceli genel, mesleki ve teknik okulların ve eğitim kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını incelemek ve onaylamak",... üzere kurulmuştur.

ORTAOKUL VE LİSE MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

AMAÇLAR :

1. Öğrencide, yakın çevresinden başlayarak, müzik dinlemenin, müzik faaliyetlerine katılmanın ve boş zamanlarını müzikle değerlendirilmenin alışkanlık haline gelmesini sağlamak;
2. Öğrencinin müzik yoluyla iyile ve güzele yönelmesini, yaşama sevinciyle güçlenmesini ve iyi alışkanlıklar edinmesini sağlamak;
3. Müzik yoluyla öğrencide var olan anlama-anlatma-dinleme-yaratma gücünün gelişmesini sağlamak;
4. Her öğrenciyi ilgi ve kabiliyetine göre değerlendirerek, müzik faaliyetlerine katılmaya isteklendirmek ve istidatlarına göre yönlendirmek (şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı faaliyetler, araştırma vb.);
5. Öğrenciye, içinde bulunduğu toplumu etkin bir üyesi olması için, klâsik ve folklorik türleriyle bir bütün olan Millî Müziğin teknik özelliklerini ve değerlerini yeterince kavratmak, Batı müzik zevkini anlaması ve kültürünü anlaması için de gerekli bilgileri vermek, bu sanatı uygulamalı olarak tanıtmak;
6. Millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından olan "İstiklâl Marşı"nın en iyi ve doğru şekilde öğrenilip söylenmesini sağlamak;
7. Millî duyguları geliştirici ve bütünlüğü pekiştirici marşlar, hamam okul şarkı ve türküleri, ninni ve oyun müziklerinin doğru olarak öğrenilip söylenmesini sağlamak;
8. Batı müziğinin ve millî müziğimizin (klâsik ve folklorik türleri ile) nasıl bir tarihi, teknik ve estetik temel ile gelişme çizgisine dayandığı; sanat dönemleri, çalgıları, ses ve saz toplulukları, başlıca besteci, icracı, kuramcılar, saz yapımcıları, sanat koruyucuları vb. hususlarda kültür temelini yanısıra, okul içi öğretimde yapılabileceği oranda ses ve sazla icra ettirmek;
9. Genel planda, müzik alanında "iyi" ile "kötü" yü, "doğru" ile "yanlış"ı ayırt edebilecek "kültürlü dinleyici" yi, özel planda da müzik kabiliyetini doğru yönde geliştirebilecek "öğrenci-sanatçı" yı hazırlamak.

AÇIKLAMALAR :

1. Nota öğretimi Türk ve Batı müziği solfejî birlikte verilecek, buluş çağı bitimine kadar seslerin temizliği (netliği) üzerinde çok fazla ısrara durulmayacak, sadece notanın ritmik ve ismiyle okunması (deşifre'si) üzerinde daha fazla durulacaktır.
2. Nota öğretiminde Dörtlülük değer ( ) temel birim kabul edilerek ortaokul I. Sınıfta Birlikten ( ) Sekizliğe ( ) kadar verilecek, Onaltılık ( ) ve Noktalı Değerler ( ) II. Sınıfa, Üçleme ( ) ve Senkop ( ) III. Sınıfa bırakılacaktır.
3. Söz öğretiminde Blok Flüt, Melodika, Mandolin, Piyano ve Elektro Org gibi tampere akordlu Batı çalgılarının yanısıra, Kaval ve Bağlama gibi, Millî müziğimizin seslerini verebilen yaygın halk müziği çalgılarımızla, bölge özelliklerince göre Sipsi, Kemence, Kabak Kemane, Lâvta, Ud, Kanun, Tanbur ve Nisliye gibi çocuğun çalabileceği folklorik veya klâsik müzik çalgılarımız da (öğretmenin çalması ve kolay sağlanabilmesi halinde) kullanılabilir. Bunların dışında, ritim duygusunun gelişmesine yardımcı olabilecek her türlü ritim çalgısı da (bulunabildiği veya okulda yapılabildiği ölçüde) kullanılacaktır.
4. Özellikle ritmik jimnastik, solfej parçaları, İstiklâl Marşı, diğer marşlar, okul şarkı ve türküleri, ninni ve oyun müzikleri, saz parçaları vb. önemli konulardan kaset ve benzeri araçlardan faydalanılacaktır.

5. Ortaokul süresince verilen Ritmik Jimnastik derslerinde beden eğitimi öğretmenleriyle işbirliği yapılacaktır.

6. Ortaokulda Atatürk'ün hayatı (son günleri), İleri görüşlülüğü ve çok cephecililiği; Lisede Türk inkılabı ve sonuçları ile iç ve dış tehdit konularına yeri geldikçe temas edilecektir.

ORTAOKUL (I. SINIF)

KONULAR :

GİRİŞ :

— Ülkemizde Sanat ve Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önem.

— Atatürk'ün Millî kültür anlayışı, millî musikimizin muhafazası ve geliştirilmesi hakkındaki görüşleri.

RİTMİK JİMNASTİK I :

— Ritmik Jimnastik, İsviçreli eğitimci-besteci Emile Jaques-Dalcroze (1865-1950)'ün 1904'te Cenevre'de ortaya çıkardığı, büyük hızla yayılan ve halen bütün dünyada kullanılan bir ritmik beden eğitimi metodudur. Vücut hareketleriyle yapılan bir solfej şekli olup öğrencinin beyin ile kasları arasında tam bir uyum yaratarak şahsiyetini rahatlatıp geliştirmek amacını güder. Müzik ise harekete enerji, mekân ve süre içinde nüans kazandırmaya yarar. Müziği ritmik jimnastikle öğrenen öğrencide "bilme" şurunun yanısıra "hissedebilme, yapabilme, gösterebilme" kabiliyeti de birlikte gelişmiş olur.

— Her dersin başında yaklaşık 10 dakika süre ile yapılacak olan bu konunun eğitimi, başlangıçta müzik ve beden eğitimi öğretmeninin işbirliği ile gerçekleştirilecektir.

— Kullanılacak ritimler : 2, 3 ve 4 zamanlılar.

SES VE NEFES :

— Ses Nedir? (Yakın çevreden başlayarak tabiatta mevcut seslerle maddî ve mekanik sesler; müzik sesiyle gürültünün farkı; insan sesini üreten ses oranı ile soluma organının basit fizyolojisi).

— İnsan seslerinin sınıflanması.

NOTA BİLGİSİ I :

— İlk nota bilgileri (Porte, Anahtar, Ölçü ve Çizgisi, Ölçü sayısı; Nota isimleri ve yerleri) - Çizgi üzerleri ve boşluklarının adları.

— Dörtlülük temeline göre Nota ve Sus değerleri ( ) ; Sus şekilleri Nota şekilleriyle bağlantılı olarak verilecek ( ) .

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL I :

— Ritm kavramı (tabiatın müziği).

— Vuruş.

— Ölçü ve Zaman kavramı (2, 3 ve 4 dörtlülük basit ölçülerle örnekler).

— Usûl kavramı (2 ve 3 zamanlı basit usûller ve bu usûllerle Türk müziği parçaları), (Basit ölçü ile basit usûlün Batı müziğince ve Türk müziğinde gösterdiği farklılık açıklanacak).

— Konu uygulaması ve basit ritmik imlâ çalışması (Batı müziği ve Türk müziği).

— İstiklâl Marşı'nın ve sınıf seviyesine uygun diğer marşlarla tek ve çok sesli şarkı, türkü, ninni vb. parçaların kulaktan öğretilmesi (Ortaokul III. Sınıfa kadar kulaktan, lisede notalarıyla).

ÇALGI BİLGİSİ I :

— Genel anlamda müzik âletinin tanımı, ses müziğinin yarındaki yeri ve önemi (basit olarak).

— Çalgı türleri sınıflaması (Batı müziğinde ve Türk müziğinde).

— Çalgı toplulukları (I) (Oda müziği grupları) (Şema ve resimlerle).

— Vurmali Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde); bu lunabilenlerle uygulama yapılacak, örnek dinletilecek,

(II. SINIF)

RİTMİK JİMNASTİK II :

— Kullanılacak ritimler : Öncekilere ek olarak 5 ve 6 zamanlılar.

KULAK VE DİYAFRAM :

- Kulak nedir? (Duyma organının fizyolojik yapısı; müzik kulağı ve mutlak kulak).
- Diyafram nedir? (Müzikte soluma şekilleri ve diyaframın kullanılışı; çözümler yardımıyla anlatılıp örneklerle uygulanacak).

NOTA BİLGİSİ II :

- Ek çizgi, bitiş ve dönüş işaretleri, dolap.
- Senyo, Da Capo, Fine.

SOLFEJ I :

- Aralık kavramının anlatılması (Majör ve Minör).
- Arızasız dizilerle çalışma.
- Kolay Türk müziği parçaları (çocuğun önceki birikiminden gelen oyun şarkısı, tekerleme, ninni, çocuk şarkı ve türküleri).

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL II :

- Bağ (aynı adlı notaları bağlayan) ve Nokta kavramı (Onaltılık; noktalı nota sus değerleri).
- 8 lik ölçü; Birleşik Ölçü, Birleşik Vuruş; Eksik Ölçü (3 ve 6 sekizlik ölçülerle örnekler).
- 2,3 ve 4 zamanlı usûller ve bu usûllerle kolay Türk müziği parçaları.
- Ritimde değişik hareketler (basit olarak anlatılacak : ağır, orta, hızlı).
- Konu uygulaması ve basit ritmik imlâ çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

ÇALGI BİLGİSİ II :

- Müzik Aletlerinin doğu ve batıdaki gelişimi (basit olarak).
- Çalgı toplulukları (II) küçük orkestradan büyük orkestraya).
- Nefesli Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde); bulunabilenlerle uygulama yapılacak ve örnek dinletilecek.
- Geçmişte ve bugün kullanılan müzik dinleme cihazları (Gramofon, pikap, teyp).

GÜZEL SANATLAR VE MÜZİK I :

- Atatürk'ün sanat severliği ve güzel sanatlar hakkındaki görüşleri.
- Atatürk'ün, millî musikimizin muhafaza ve geliştirilmesine ilişkin direktifleri.

(III. SINIF)**RİTMİK JİMNASTİK III :**

- Kullanılacak ritimler : Öncekilere ek olarak 7, 8 ve 9 zamanlılar.

İLK NAZARİ KAVRAMLAR (KURAM BİLGİSİ) :

- Türk müziği aralıkları; Temel 4'ü ve 5'li kalıpları.
- Dizi kavramı.
- Rast, Uşşak ve Mahur makamları.

SOLFEJ II :

- Tek arızalı Majör ve Minör dizilerle çalışma; Bemol, Dizey, Bekar; İcrada değişik tonlama (basit olarak), (kuvvetli, orta kuvvetli, hafif).
- Rast, Uşşak ve Mahur makamlarında kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL III :

- Senkop, Üçleme (Triyole), Nefes Virgüllü.
- Birleşik Vuruşlarla örnekler (9 ve 12 sekizlik).
- Geçen yıldakilere ek olarak 5 ve 6 zamanlı usûller ve bu usûllerle kolay Türk müziği parçaları.
- Metronom'un basit olarak tanıtılması.
- Konu uygulaması ve basit ritmik imlâ çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

ÇALGI BİLGİSİ III :

- Çeşitli ülkelerin çalgılarına toplu bakış.
- Çalgı toplulukları III (Bando, Caz, Hafif Müzik).
- Mızraplı Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde).
- Yaylı Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde) bulunabilenlerle uygulama yapılacak, örnek dinletilecek.
- Tuşlu Çalgılar : klâsik (mekanik) ve elektronik.
- Müzik yayım cihazları (Radyo, TV, Video).

GÜZEL SANATLAR VE MÜZİK II :

- Atatürk'ün sanat severliği ve güzel sanatlar hakkındaki görüşleri.
- Atatürk'ün, millî musikimizin muhafazası ve geliştirilmesine ilişkin direktifleri.

**LİSE
(I. SINIF)****KURAM BİLGİSİ I :**

- Aralık kavramının tekrarı (genel aralıklarla basit işlemler).
- Ses Sistemi kavramı.
- Batı müziği ses sistemi (tarihi gelişimi içinde, özet olarak).
- Türk müziği ses sistemi I (tarihi gelişimi içinde).
- İki arızalı majör ve minör diziler.
- Rast, Mahur, Uşşak (tekrar); Hüseyinî, Hicaz, Nihavend ve Acemaşiran makamları (basit olarak).
- Nota yazımı kuralları (basit olarak).

SOLFEJ III (Ortaokuldan devam) :

- Değişik anahtarlar (bilgi olarak).
- Kanon ve 2 sesli uygulamalar.
- Ayrık aralıklar (3'ü, 5'li, 8'li) ile çalışma.
- İki arızalı majör ve minör dizilerle çalışma (nazari olarak öğretilenlerin uygulaması).
- Nazari olarak öğrenilen makamlardan kolay Türk müziği parçaları.
- Sınıf seviyesinde deşifre (Batı müziği, Türk müziği).

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL IV (Ortaokuldan devam) :

- Ortaokulda öğrenilenlerin genel tekrarı.
- Uluslararası hareket deyimleri (andante, moderato, allegro).
- 2, 3, 4, 5 ve 6 zamanlı usûllere ek olarak 7 ve 8 zamanlı usûller ve bu usûllerde kolay Türk müziği parçaları.
- Konu uygulaması ve basit imlâ çalışması (Batı müziği, Türk müziği).

MAKAM BİLGİSİ I :

- Makam kavramı ve tanımı.
- Ortaokul III. Sınıfta kısmen görülen Rast, Mahur ve Uşşak makamlarının tekrarı; Hüseyinî, Hicaz, Nihavend ve Acemaşiran makamları.
- Toplu uygulama (kullanılan örnek klâsik parçaların bestecileri kısaca tanıtılacak).
- İstiklâl Marşı, diğer marşlar, sınıf seviyesine uygun tek ve çok sesli şarkı ve türkülerin notalarıyla öğretilmesi (Lise III. Sınıfa kadar).

FORM BİLGİSİ I :

- Motif, Cümle, Periyod'un anlatılması.
- Müzikte Form (Tür ve Biçim) Kavramı.
- Batı müziğinde sözlü ve sözsüz şarkı formları.
- Türk müziği formlarının sınıflaması (klâsik müzikte, halk müziğinde); sözlü ve sözsüz küçük ve usûllü formlar (Şarkı, Yürük Semâî, Fantezi, Sazsemaişi, Oyun Havası, Küçükçe, Marş, Gazel, Taksim; Türkü, Zeybek, Ninni, Horon, Karşılama, Mant).

MÜSİKİ TARİHİ I :

- Batı Müsikisi Tarihi (İlkçağlardan Barok Çağına çalgılar, ses ve saz toplulukları, besteciler, formlar).
- Türk Müsikisi Tarihi (Ozanlar, Aşıklar, Klâsik-öncesi ve Klâsik Dönemler ile bu dönemlerin belli başlı besteci, icracı, kuramcı ve sanat koruyucuları).

TÜRK MÜSİKİSİ EDEBİYATI I :

- Türk musikisinin Türk edebiyatı ile ilişkisi.
- Halk musikisinde kullanılan halk edebiyatı türleri.
- Klâsik musikide kullanılan klâsik edebiyat türleri.
- Klâsik ve halk musikimizde kullanılan makam (ayak) ve usûl adları ile diğer bazı teknik terimlerin sözlük anlamı (Rast, Uşşak, Kerem, Frenkçin, Düyek, Terennüm, Kavuşak, vb.).

DİNLEME I :

- Form Bilgisi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler (Batı müziği, Türk müziği).

- Makam, Bilgisi bölümünde işlenen konularla ilgili makam (ayak) seyir örnekleri.
- Müsiki Tarihi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler ((Batı müziği, Türk müziği).
- Türk müsikisi edebiyatı bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler Bakanlıkça hazırlanıp gönderilecek kasetlerden dinletilecek.

(II. SINIF)

KURAM BİLGİSİ II :

- Akorlar; Tonalite (Ton bilgisi) ve Modalite.
- Türk müziği ses sistemi II (bugün kullanılan sistem, basit olarak).
- Dizi aktarım çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

SÖLFEJ IV :

- 3 arızalı majör ve minör dizilerle çalışma.
- Ayrık aralıklar (4'li, 6'lı, 7'li).
- Sınıf seviyesinde deşifre (Batı müziği, Türk Müziği).
- Sabâ, Karcığâr, Söznâk, Segâh, Hüzzam (Bilgi için) ve Nikrîz makamlarından kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL V :

- Lise I. sınıfta öğrenilenlere ek olarak 9 zamanlı usûller (Aksak, Evfer, Oynak, Raks Aksağı) ve bu usûllerle kolay Türk Müziği parçaları.
- Konu uygulaması ve basit imlâ çalışması (Batı müziği, Türk müziği).

MAKAM BİLGİSİ II :

- Önceki sınıfta görülen makamların tekrarı.
- Sabâ, Karcığâr, Söznâk, Segâh, Hüzzam ve Nikrîz makamları.
- Toplu uygulama.

FORM BİLGİSİ II :

- Batı müziğinde Çalgı, Salme ve Din Müziği Formları (Sonat, Konçerto, Senfoni, Opera, Oratoryo, vb.).
- Türk müziğinde sözlü ve sözsüz büyük formlar (usûllü ve usûlsüz) (Peşrev, Kâr, Beste, Ağır Semâî, Gazel, Taksim, Durak, Na't, Ayin, Ezan, Mevlid; Açış, Uzunhava, Bar, Halay, Hoyrat).

MÜSİKİ TARİHİ II :

- Batı Müsikisi Tarihi (Barok sonundan Romantik döneme çalgılar, ses ve saz toplulukları, besteciler, formlar).
- Türk Müsikisi Tarihi (Halk müsikisinde bölge özellikleri; klâsik müsikide Yenilikçi ve Romantik Dönemler ile bu dönemlerin bellibaşlı besteci, icracı, kuramcı ve sanat koruyucuları).

TÜRK MÜSİKİSİ EDEBİYATI II :

- Klâsik ve halk edebiyatımızda kullanılan vezinler (müsikide kullanılmış olanlar).
- Vezinlerin usûllerle ilişkisi.
- Vezinlerin ritmik terennümlerle ilişkisi.

DİNLEME II :

- Lise I. sınıftaki DİNLEME'nin modelinde.

(III. SINIF)

SÖLFEJ V :

- 1, 2 ve 3 arızalı majör ve minör dizilerle çalışma.
- Sınıf seviyesinde imlâ (Batı müziği, Türk müziği).
- Lise II. sınıfta görülen makamlara ek olarak Evç, Hicazkâr ve Kürdîlihiczakâr makamlarından kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL VI :

- Lise II. sınıfta öğrenilenlere ek olarak 10 zamanlı usûller (Curcuna ve Aksaksemâî) ve bu usûllerde kolay Türk müziği parçaları.
- Konu uygulaması ve imlâ çalışması (Batı müziği, Türk müziği).

MAKAM BİLGİSİ III :

- Lise I ve II. sınıflarda görülen makamların tekrarı.
- Evç, Hicazkâr ve Kürdîlihiczakâr makamları.
- Toplu uygulama.

MÜSİKİ TARİHİ III :

- Atatürk'ün millî müsikimizin muhafazası ve geliştirilmesi-ne ilişkin görüşleri.
  - Atatürk'ün, Türk Folklorunun zenginleştirilmesine ilişkin görüşleri.
  - Batı Müsikisi Tarihi (Millî Ekoller : Türk Millî Ekollü, Türk Beşleri, Çağdaş Türk Bestecileri, Elektronik Müzik Bestecilerimiz; İspanyol ve Macar millî ekolleri, Rus Beşleri; Çağdaş Dönem, Elektronik Çağı).
  - Türk Müsikisi Tarihi (Çağdaş dönem Türk müsikisi bestekârları).
  - Hafif Müzik (Caz ve Pop), Film ve Eğlence Müziği (Batı ve Türk).
- DİNLEME III :**
- Müsikî Tarihi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler.
  - Lise I, II ve III. sınıflarda işlenen makamlarla ilgili kaliteli icra örnekleri.

DUYURULAR :**YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞINDAN**

SAYI : 660. Yar. Ders Kit. Şb. Md.-02535 Tarih : 18.3.1986
KONU : "Terminology of Mathematics" adlı eser.

Kemal Erdoğan (Subay Lojmanları D/10 Heybeliada - İstanbul) tarafından hazırlanan aşağıda adı ve fiyatı yazılı eser, 1739 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu" nun 55. maddesi gereğince incelenmiş, bir kısım derslerini yabancı dile yapan okul öğrencilerine duyurulması eğitim ve öğretim açısından sakıncalı bulunmamıştır.

BAKAN ADINA

Tevfik GÜKSEL

Yayımlar Dairesi Başkanı

Eserin Adı

Fiyatı

Terminology of Mathematics

1.000.—TL.

YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞINDAN

SAYI : 660. Yar Ders Kit. Şb. Md.-02571 Tarih : 19.3.1986
KONU : "Çalgıların Dili" adlı eser.

Hüseyin Çapkur (Çağlayan Lisesi Müzik Öğretmeni Antalya) tarafından hazırlanan, aşağıda adı ve fiyatı yazılı eser, 1739 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu" nun 55. maddesi gereğince incelenmiş, ilk ve ortaokul öğrencilerine duyurulması eğitim ve öğretim açısından sakıncalı bulunmamıştır.

BAKAN ADINA

Tevfik GÜKSEL

Yayımlar Dairesi Başkanı

Eserin Adı

Fiyatı

Çalgıların Dili

600 TL.

YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞINDAN

SAYI : 660. Yar. Ders Kit. Şb. Md.-02573 Tarih : 19.3.1986
KONU : "Her Yönüyle İlçemiz Salihli" adlı eser.

İbrahim Çiçek (Çiçek Matbaası Hasırpazarı No : 15 Salihli-Manisa) tarafından hazırlanan aşağıda adı ve fiyatı yazılı eser, 1739 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu" nun 55. maddesi gereğince incelenmiş, ilk ve ortaöğretim öğrencilerine duyurulması eğitim ve öğretim açısından sakıncalı bulunmamıştır.

BAKAN ADINA

Tevfik GÜKSEL

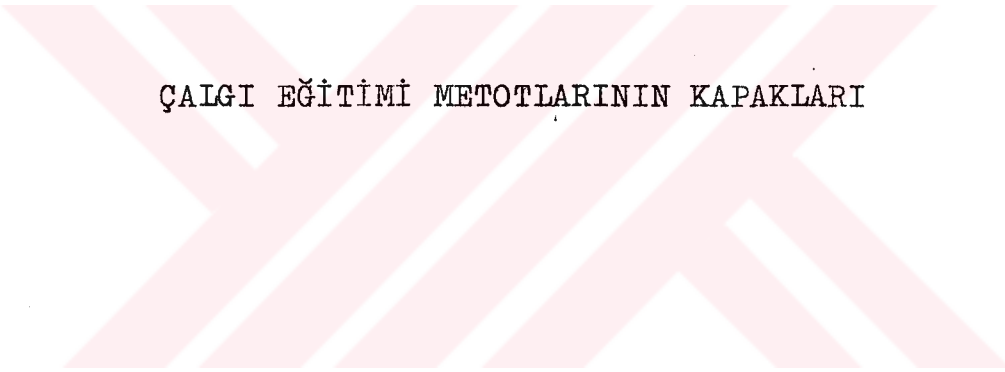
Yayımlar Dairesi Başkanı

Eserin Adı

Fiyatı

Her Yönüyle İlçemiz Salihli

500 TL.

ÇALGI EĞİTİMİ METOTLARININ KAPAKLARI

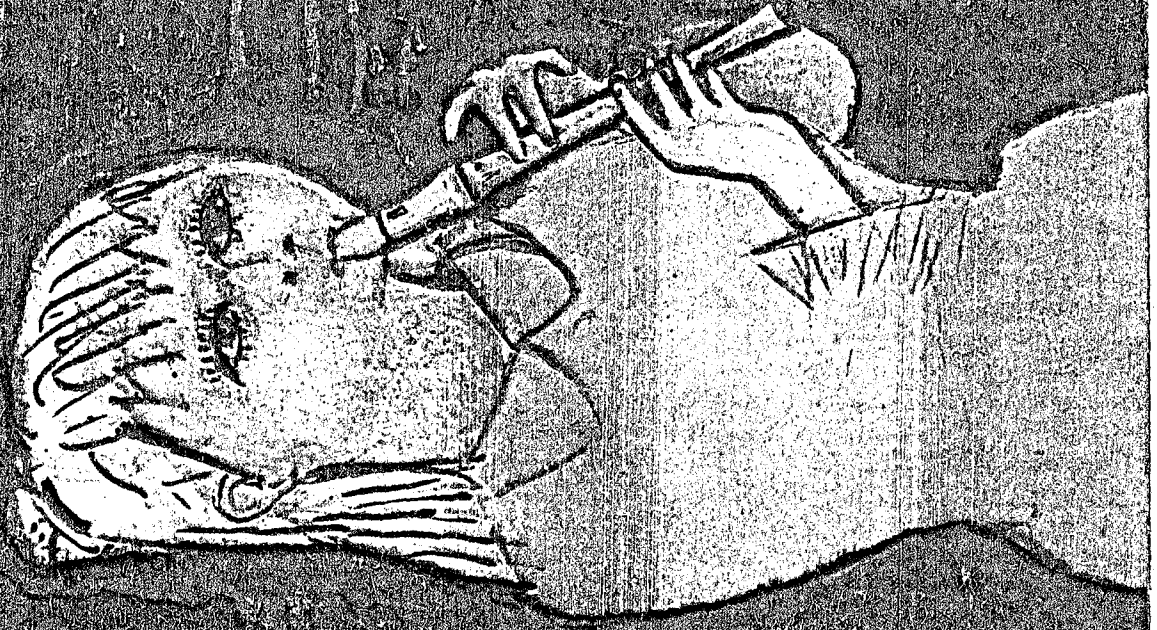

SAADETTİN ÜNAL

YALÇIN YÜREGİR

YENİ

BLOKFÜLÜT
METODU

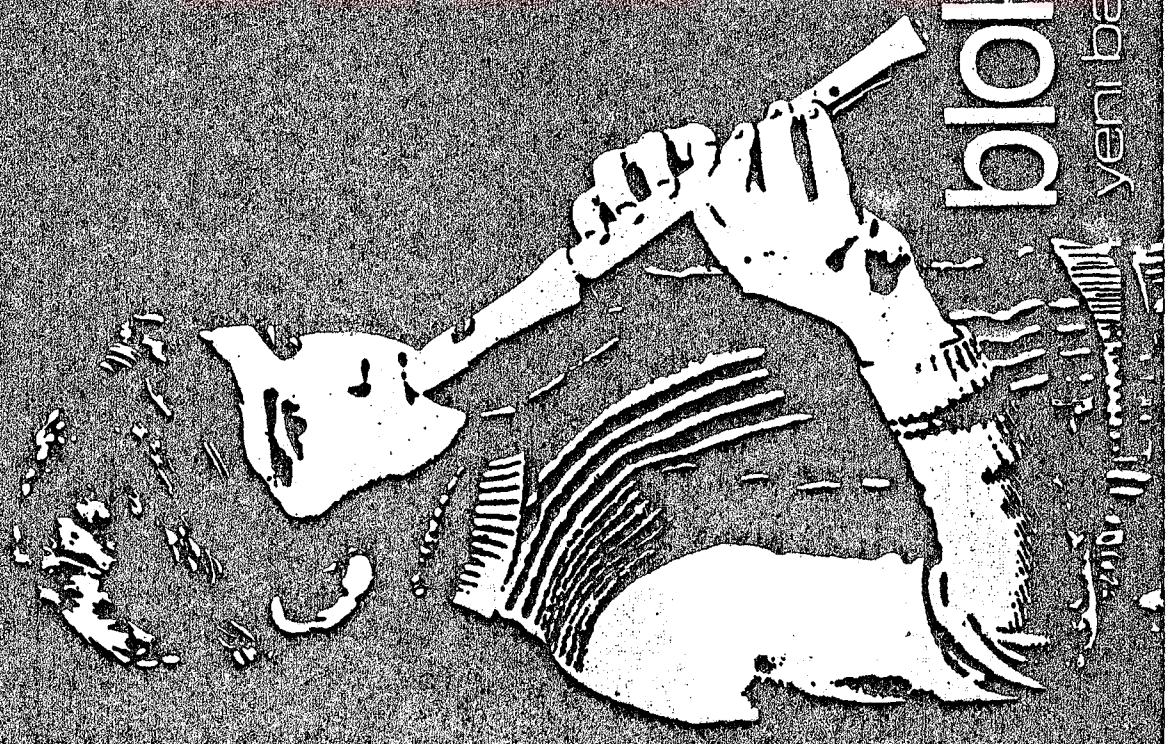

saadettin ünal

1

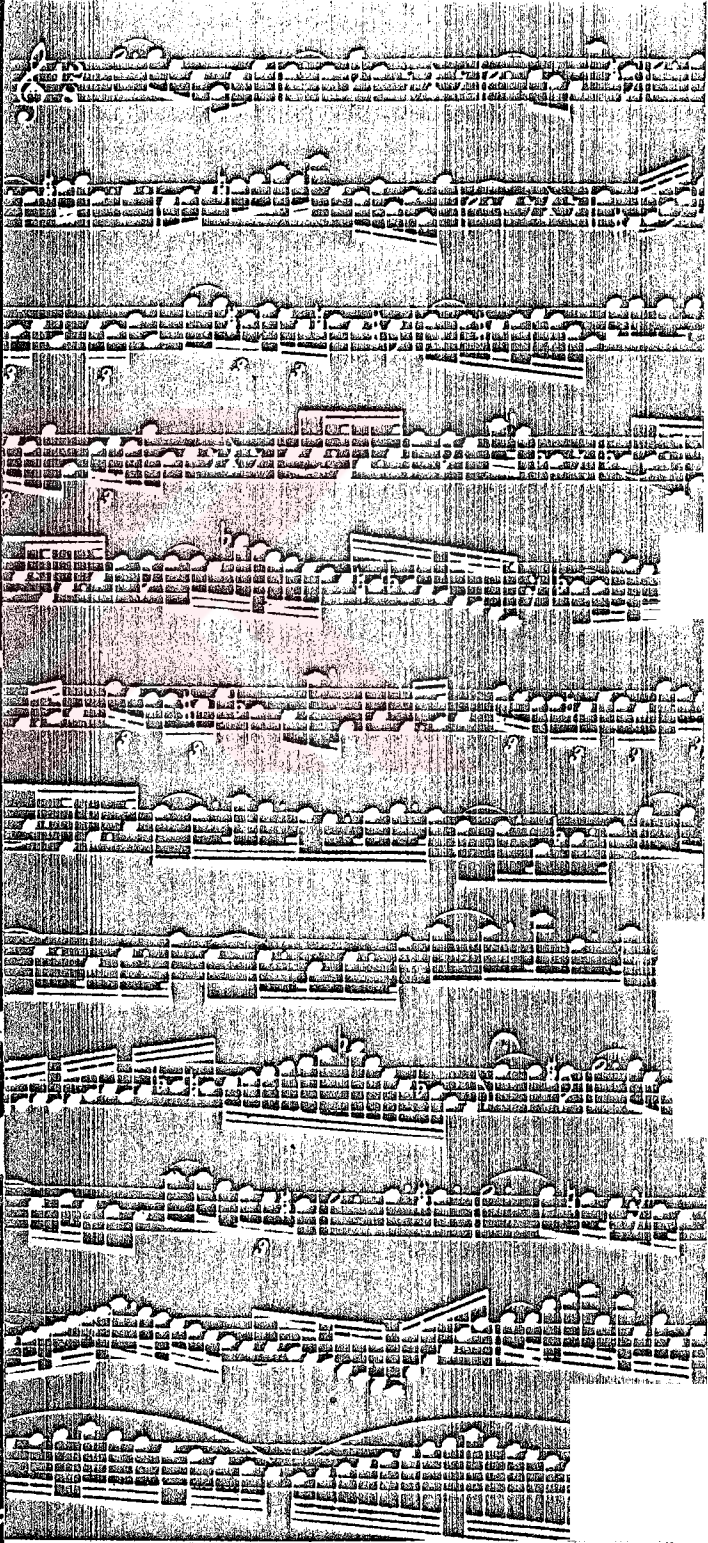
blokfülüt çalışıyorum

yeni başlayanlara metod

BLOKFLUI İLE MÜZİK EĞİTİMİ

SALİH AYDOĞAN - A. AYDIN İLİK

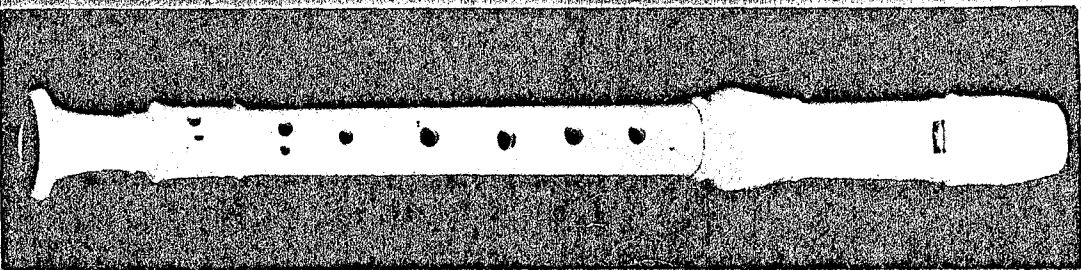
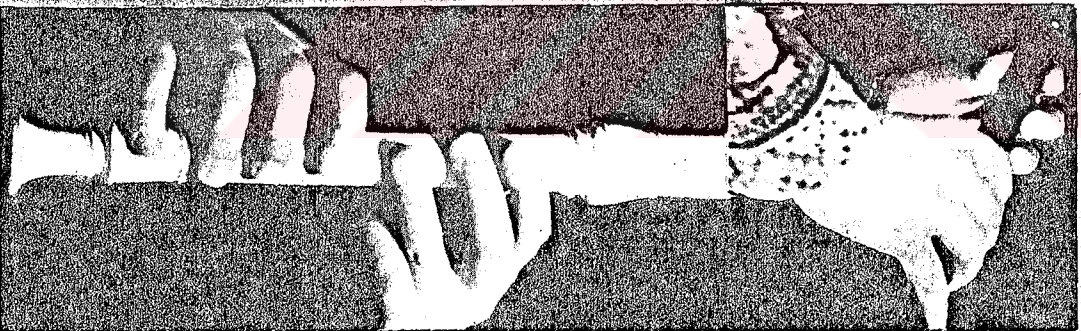

BAĞKƏNİJİT MƏSTƏPƏ

OKUL TÜRKÜ DAĞARCIĞI

selçuk yıldırım - besim akkuş

1

**blokfülüt
ve**

DAĞARCIK

NEZİR ŞENER

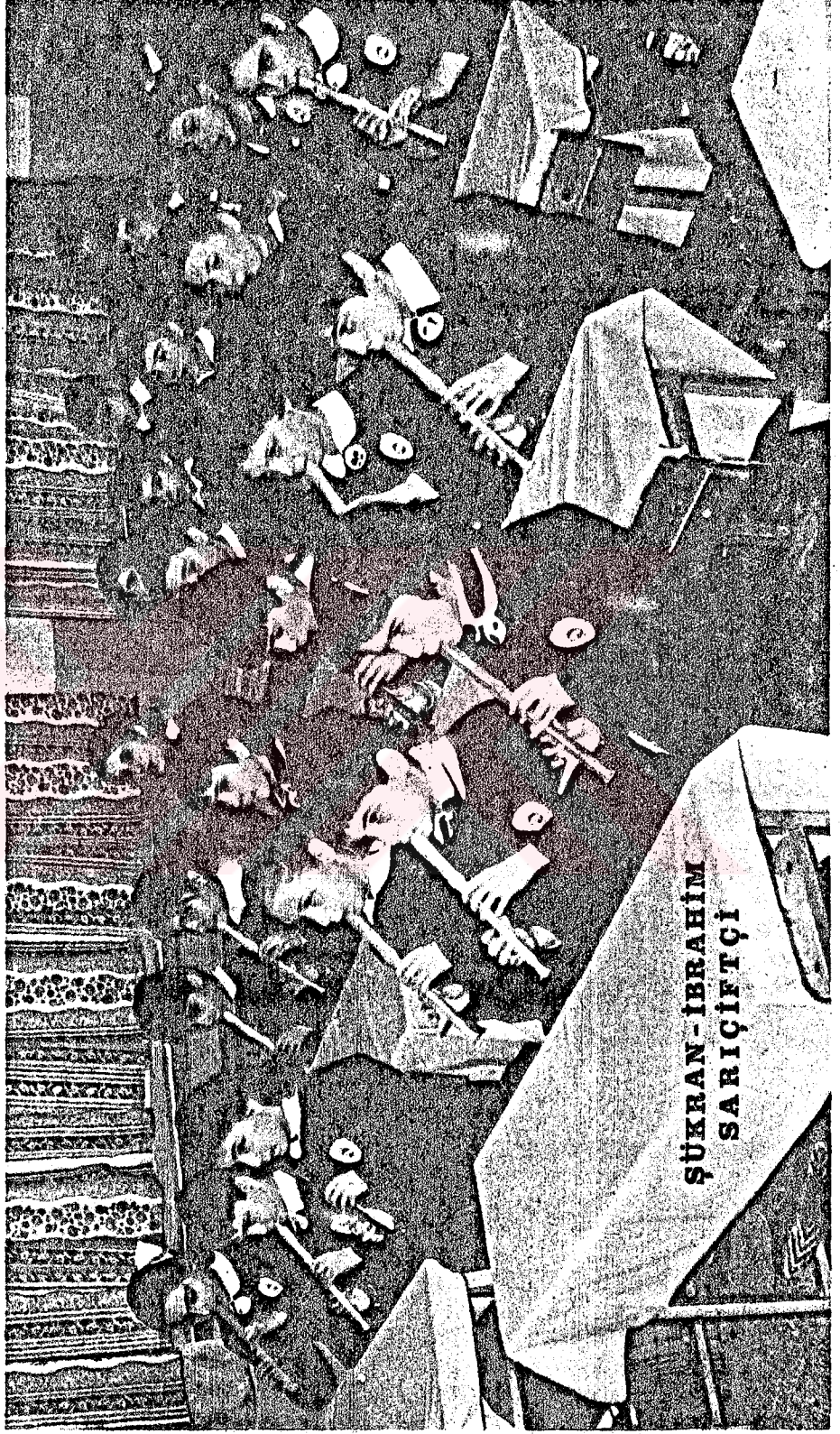

ilk-orta dereceli okullar için

Çok Sesli Ezgilerle Uygulanmış

BLOK FLÜT METODU

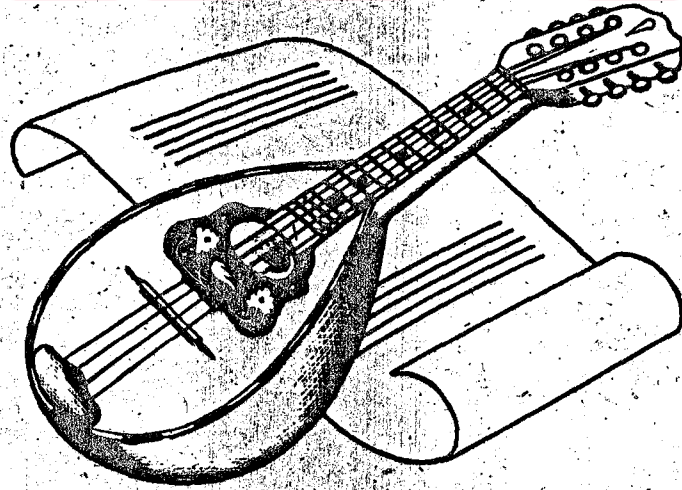
4 Mayıs Tarihli
1968 Öğretim Yılında YARDIMCI
Tebliğler değıştirmede Ter. Amacı:
Kırsal Lisesinde Ter. Amacı:

S. No 1

YENI MANDOLIN METODU

I

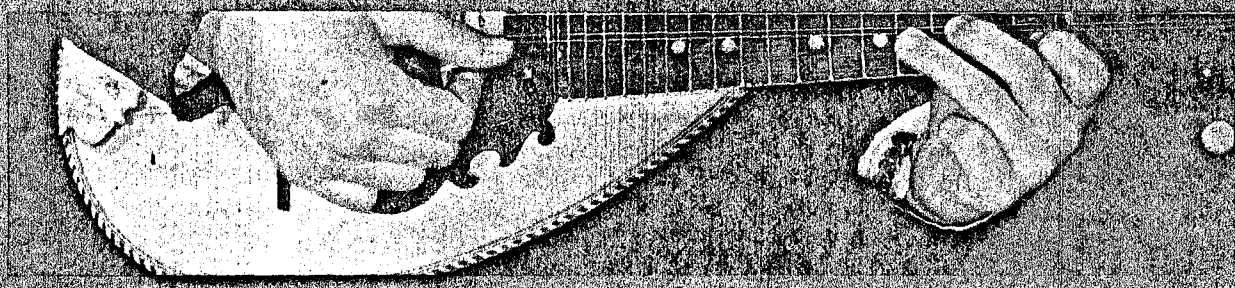
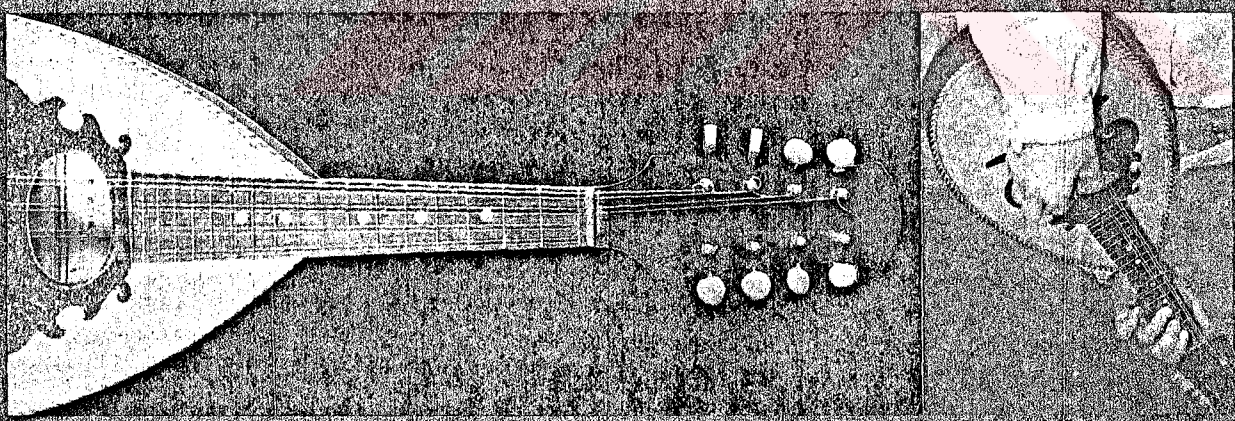
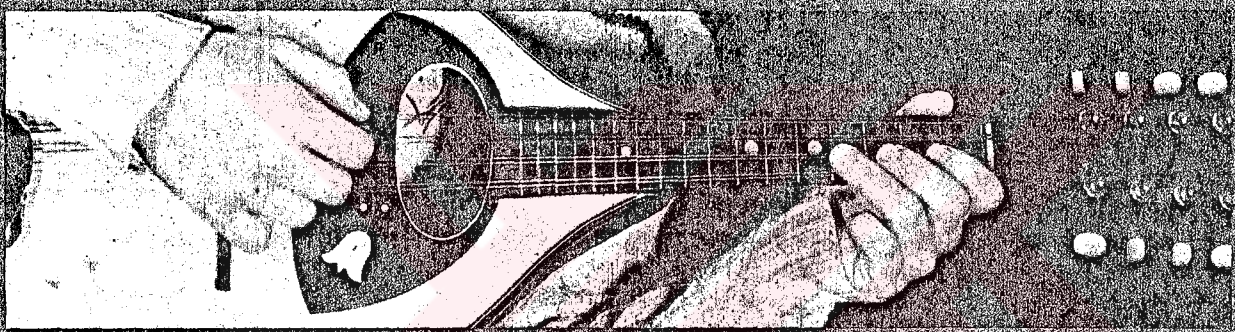
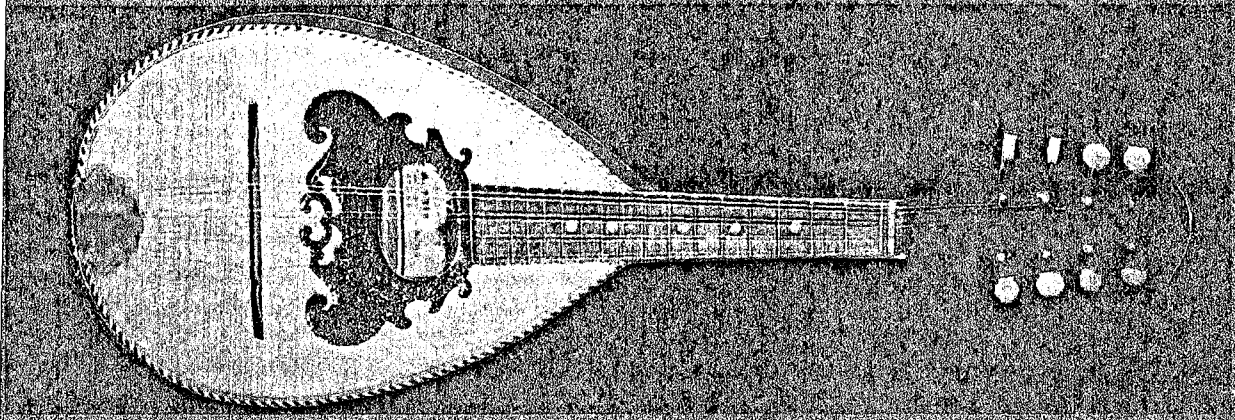

Akif Saydam

Saip Egüz

MANPOLIN METOPU 1

selcuk yildirim - besim cikis

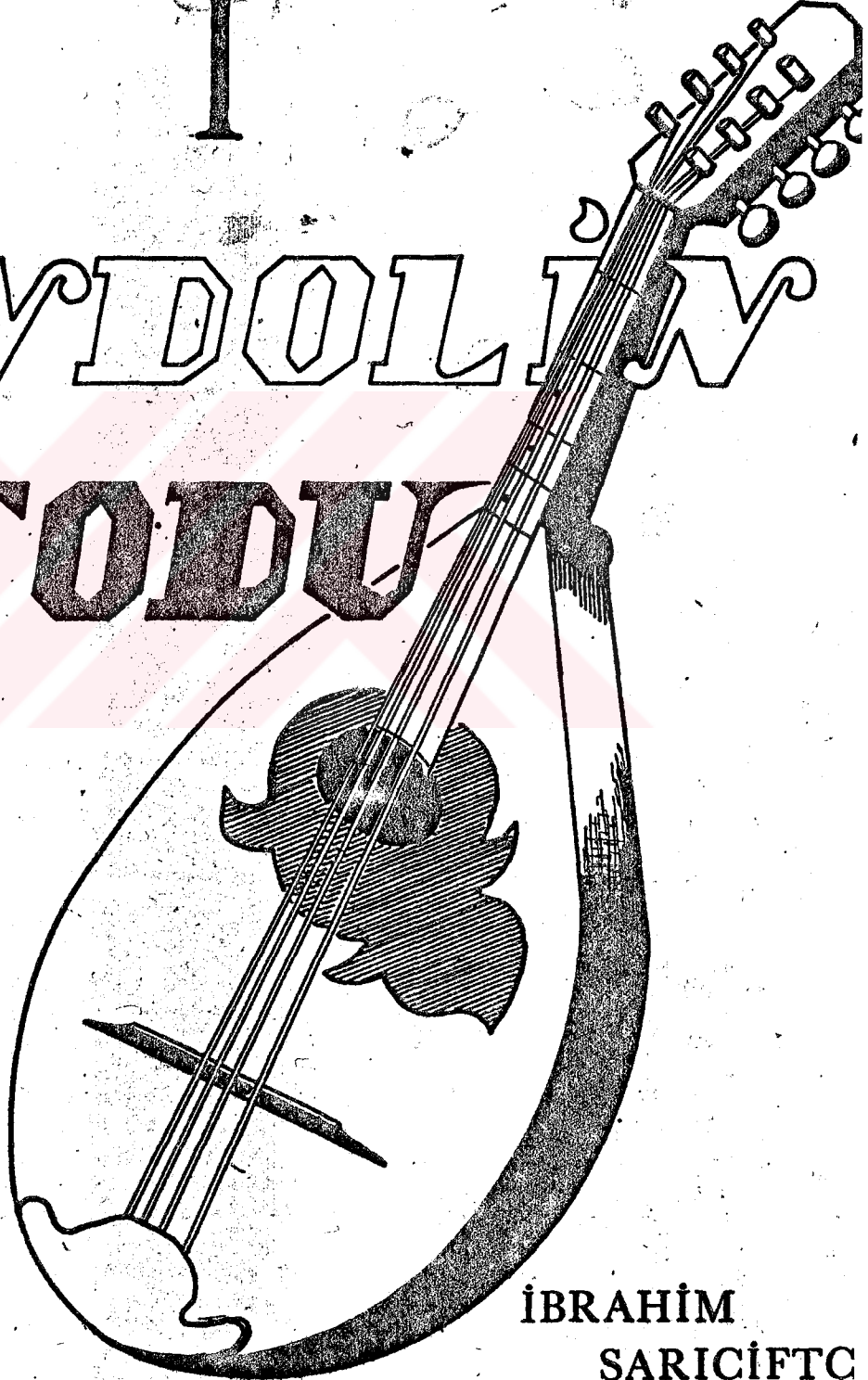

İZAHLI - MELODİK - PROGRAMLI

I

MANDOLİN

METODU

ŞÜKRAN
SARIÇIFTÇI
MÜZİK ÖĞRETMENİ

İBRAHİM
SARIÇIFTÇI
MÜZİK ÖĞRETMEN

Gitar Melodu

II

Ziya aydintan

TÜRKÇE İZAHLI

YENİ AKORDEON

METODU

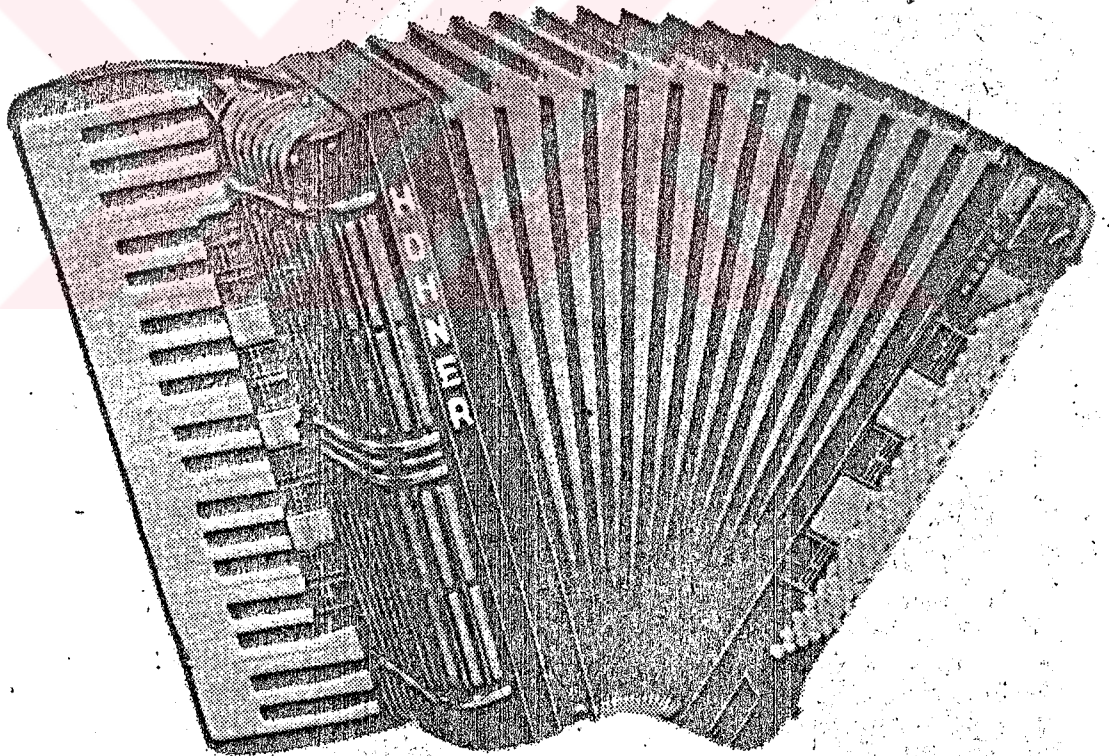
ve

ORG AKOR TABLOSU

HAZIRLAYANLAR

Atkun Karasu

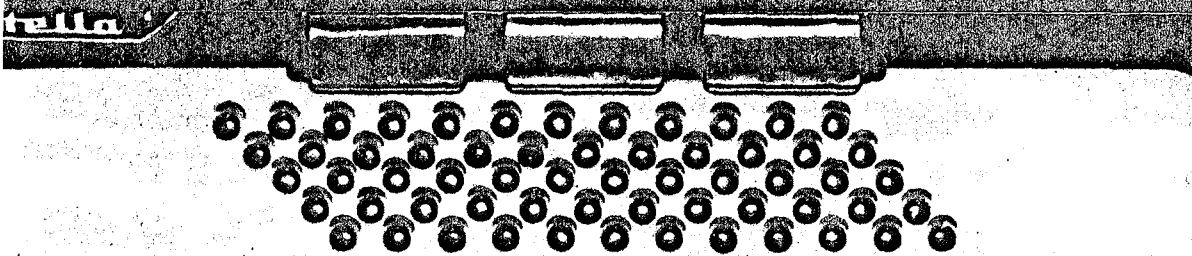
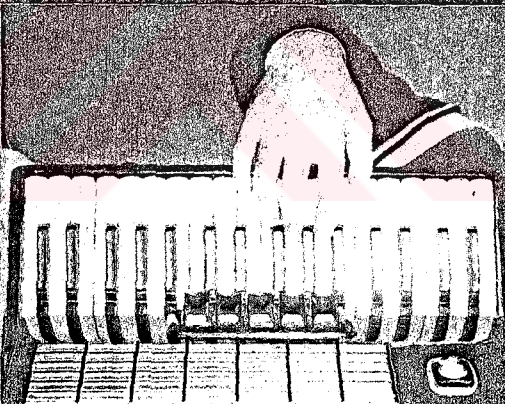
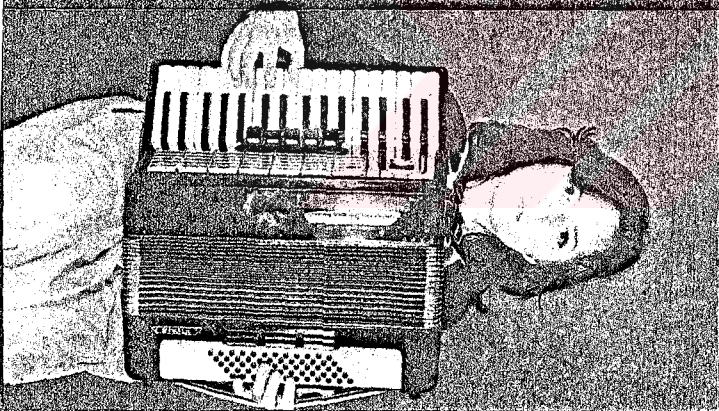
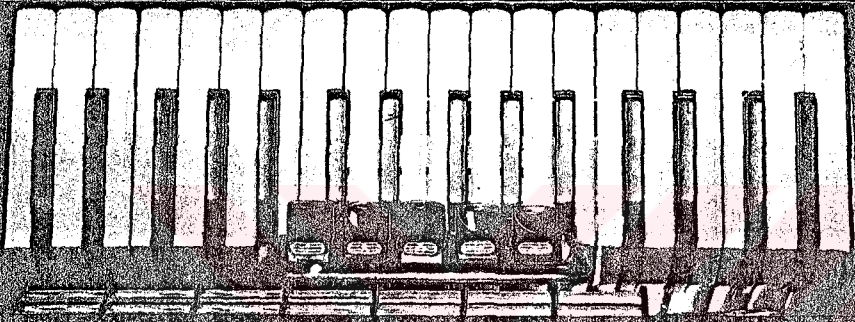
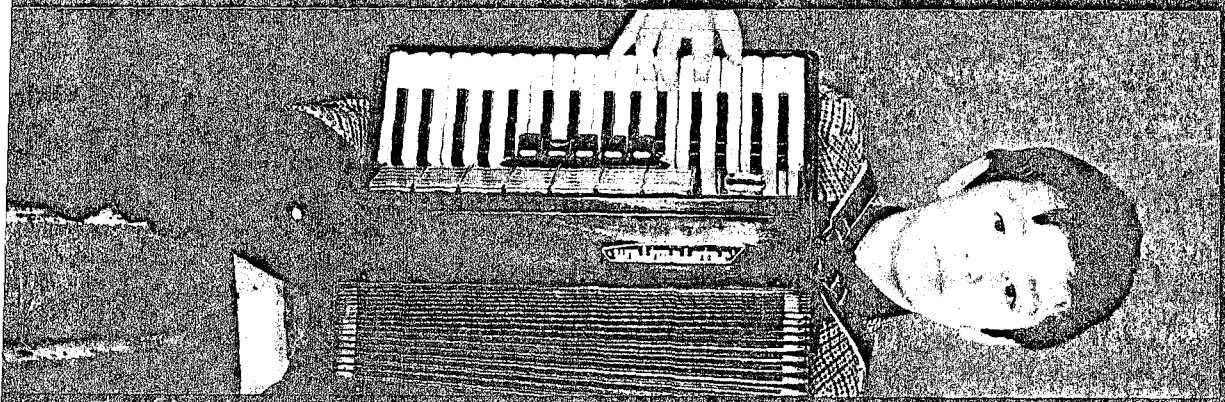
Zühtap Büyük

GALIPDEDE CADDESİ No. 71
TEL: 49 56 64 TUNEL - BEYOĞLI

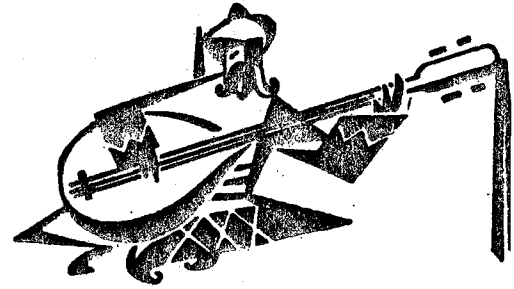
akordeon metodu

Seselj Vilimiri - Desim arhiv

BAĞLAMA BÜYÜK METOD

Bölüm . I

Güray TAPTIK

M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunun 29-12-1972

Tarih ve 12583 Sayılı Kararı ile

İLGİLİLERE DUYURULMASI

Uygun Görülmüştür.

B.
ISKI

BAĞLAMA METODU

notaları ile

HALK TÜRKÜLERİ

ve

TÜRKÜ ÖYKÜLERİ

et Günc

İLÂVELİ
İKİNCİ
BASIM

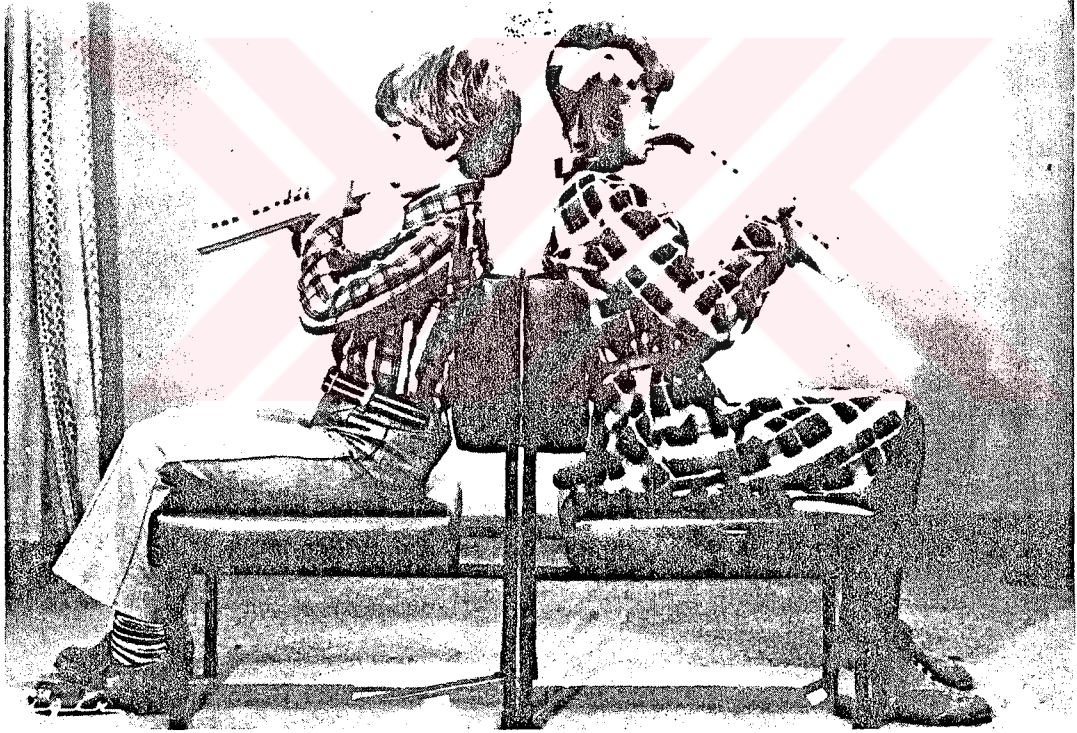
BAĞLAMA ÖĞRETİM METODU

III

SABRİ YENER

(SOPRANO)

Saip Egüz

Nur Egüz

Ö Z G E Ç M İ Ş

NECDET KALENDER

1951 yılında İsparta ili Yalvaç ilçesinde doğdu. İlk- okulda öğretmen olan babasının öğrencisi oldu. Müziğe ortaokul yıllarında babası ile mandolin çalışarak başladı. Akşehir ortaokulunu bitirip, Akşehir Erkek İlköğretmen Okulu'na yatılı öğrenci olarak girdi. Bu okulda, halen Buca Eğitim Fakültesinde öğretim Üyesi olan Doç.Tahsin Kılınç ile Koro, Mandolin, Keman ve Blokflüt çalıştı. 1971-1972 öğretim yılında öğretmen okulunu bitirip, Çankırı Eskipazar Yürecik Köyü İlkokuluna müdür olarak atandı. Bu okulda dört ay görev yaptı ve Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü sınavlarını kazanıp bu okula girdi. Burada Doç.Dr.Necati Gedikli ile Armoni Kontrpuan, Hasan Hüseyin Akbulut ile Keman, Saip Egüz ile Koro, Ömer Can ile Orkestra çalıştı. Bu okulu 1974-1975 öğretim yılında bitirip Bursa-Karacabey Lisesi'ne Müzik Öğretmeni olarak atandı. 1977'de askere alındı. Öğrencilik döneminden sonra Kuleli Askeri Lisesi'nde Planlama Subayı ve Müzik Öğretmeni olarak görevlendirildi. Askerliğin bitiminden sonra çeşitli okullarda müzik öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. 1981 yılında Milli Eğitim Bakanlığında yönetici olarak görev aldı ve bu görevde iken Başkent Oda Orkestrasında keman çaldı. 1983 yılında kendi isteği ile Bursa Kız Lisesi'ne atandı, burada kısa bir süre çalışıp aynı yıl Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümüne sınavla Öğretim Görevlisi olarak atandı.

1985 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünde Lisans tamamladı. 1986 yılında Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nın açtığı yüksek lisans programına başladı.

1982'de Matematik Öğretmeni Vasfiye Kalender ile evlendi. Nevzat adında bir oğlu vardır.